155.9
ป 521

บริจาค

# ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายงานการวิจัย

ของ


| | |
|---|---|
| ธนิดา | ทองมีเหลือ |
| ณิธีย์ | หล่อเลิศวิทย์ |
| ระพีวัฒน์ | เลิศวุฒิสกุล |
| ภัคธร | วิศิษฏ์วิริยะชัย |
| กริส | จุฑานันท์ |


21 พ.ค. 2550

รายงานการวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน

รายวิชา จต 325 วิธีการวิจัยในจิตวิทยาพัฒนาการ

สาขาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มีนาคม 2550

# ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

รายงานการวิจัย

ของ


| | |
|---|---|
| ธนิดา | ทองมีเหลือ |
| ณิธีย์ | หล่อเลิศวิทย์ |
| ระพีวัฒน์ | เลิศวุฒิสกุล |
| ภัคธร | วิศิษฏ์วิริยะชัย |
| กริส | จุฑานันท์ |


รายงานการวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน

รายวิชา จต 325 วิธีการวิจัยในจิตวิทยาพัฒนาการ

สาขาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มีนาคม 2550

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ)

# ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

บทคัดย่อ

ของ


| | |
|---|---|
| ธนิดา | ทองมีเหลือ |
| ณิธีย์ | หล่อเลิศวิทย์ |
| ระพีวัฒน์ | เลิศวุฒิสกุล |
| ภัคธร | วิศิษฏ์วิริยะชัย |
| กริส | จุฑานันท์ |


รายงานการวิจัยฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่งของการเรียนการสอน

รายวิชา จต 325 วิธีการวิจัยในจิตวิทยาพัฒนาการ

สาขาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

มีนาคม 2550

ธนิดา ทองมีเหลือ และคณะ. (2550). ปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. รายงานการวิจัย วท.บ. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. อาจารย์ที่ปรึกษาการวิจัย : ดร. เรวดี ทรงเที่ยง.

การวิจัยครั้งนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตสังคม กับการมีจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ และเพื่อศึกษาความสามารถของปัจจัยทางจิตสังคมในการพยากรณ์การมีจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้งในกลุ่มรวมและกลุ่มย่อยเมื่อแยกตามตัวแปรเพศ

งานวิจัยชิ้นนี้เป็นงานวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า เป็นนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 421 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยแบบสอบถามจำนวน 6 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว แบบวัดจิตสาธารณะ แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ ประกอบด้วย แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรตามสูตรของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคุณแบบเป็นขั้นตอน (Multiple Regression Analysis แบบ Stepwise) เป็นสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัย

1. ปัจจัยทางจิต ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคต และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต มีความสัมพันธ์ทางลบกับจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ตัวแปรทางจิตสังคมที่สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต (fu) สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (fr) และเอกลักษณ์แห่งตน (eg) โดยสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิต

มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ร้อยละ 38.1 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการทำนายเท่ากับ .152 และมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .618

โดยเขียนเป็นสมการการทำนายในรูปแบบคะแนนดิบ ดังนี้

$$y = 1.784 + .274(fu) + .098(fr) + .187(eg)$$

สมการการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$y' = .395(fu) + .148(fr) + .174(eg)$$

4. ตัวแปรทางจิตสังคมที่สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศชาย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต (fu) และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (fr) โดยสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตชาย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ร้อยละ 43.1 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการทำนายเท่ากับ .198 และมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .656

โดยเขียนเป็นสมการการทำนายในรูปแบบคะแนนดิบ ดังนี้

$$y = 1.872 + .379(fu) + .136(fr)$$

สมการการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$y' = .529(fu) + .216(fr)$$

5. ตัวแปรทางจิตสังคมที่สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต (fu) และ เอกลักษณ์แห่งตน (eg) ตัวแปรทางจิตสังคมที่สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (lo) โดยสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิงมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ร้อยละ 34.1 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการทำนายเท่ากับ .190 และมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .584

โดยเขียนเป็นสมการการทำนายในรูปแบบคะแนนดิบ ดังนี้

$$y = 1.943 + .251(fu) + .219(eg) + .060(lo)$$

สมการการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$y' = .374(fu) + .203(eg) + .114(lo)$$

# กิตติกรรมประกาศ

รายงานการวิจัยฉบับนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาอย่างยิ่งของ อาจารย์ ดร. เรวดี ทรงเที่ยง อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยผู้จุดประกายความคิดในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ และผู้ทรงคุณวุฒิในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ โดยได้กรุณาให้ความเอาใจใส่ ให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะ และตรวจสอบข้อบกพร่องต่างๆ ในการทำงานวิจัยจนสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

ขอขอบพระคุณอาจารย์นิยะดา จิตต์จรัส ที่ช่วยให้คำปรึกษาในการวิเคราะห์ข้อมูล และอาจารย์เปี่ยมสุข ทุ่งกาวี ที่ช่วยให้คำแนะนำในการสืบค้นข้อมูลเพื่อการวิจัยในครั้งนี้

ขอขอบพระคุณอาจารย์ในภาควิชาจิตวิทยาและอาจารย์ทุกๆ ท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทวิชาความรู้แก่คณะผู้วิจัย

ขอขอบคุณเพื่อนๆ กลุ่ม 1 และกลุ่ม 6 ที่ช่วยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย รวมทั้งเพื่อนคนอื่นๆ ที่ได้ให้คำแนะนำและกำลังใจในการทำวิจัยด้วยดีเสมอมา ทำให้รายงานการวิจัยฉบับนี้เสร็จสมบูรณ์ คณะผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาและขอกราบขอบพระคุณทุกท่านไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบคุณนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒทุกคน ที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเพื่อการวิจัยในครั้งนี้จนผ่านไปได้ด้วยดี

ท้ายสุดนี้ คุณค่าและประโยชน์ที่พึงมีจากรายงานการวิจัยฉบับนี้ ขอน้อมบูชาพระคุณแด่บิดามารดาที่อบรมสั่งสอนด้วยความรักและสนับสนุนให้ได้รับการศึกษาอย่างดี และเป็นกำลังใจที่ดีเสมอมา

คณะผู้วิจัย

| | |
|---|---|
| ธนิดา | ทองมีเหลือ |
| ณิธีย์ | หล่อเลิศวิทย์ |
| ระพีวัฒน์ | เลิศวุฒิสกุล |
| ภัคธร | วิศิษฏ์วิริยะชัย |
| กริส | จุฑานันท์ |

# สารบัญ


| บทที่ | หน้า |
|---|---|
| 1. บทนำ | |
| ภูมิหลัง | 1 |
| ความมุ่งหมายของการวิจัย | |
| ความสำคัญของการวิจัย | 3 |
| ขอบเขตของการวิจัย | |
| ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง | 4 |
| ตัวแปรที่ศึกษา | 4 |
| นิยามศัพท์เฉพาะ | 5 |
| นิยามปฏิบัติการ | 5 |
| กรอบแนวคิดในการวิจัย | 9 |
| สมมติฐานของการวิจัย | 10 |
| 2. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง | |
| เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ | |
| ความหมายของจิตสาธารณะ | 13 |
| องค์ประกอบของจิตสาธารณะ | 17 |
| คุณลักษณะทั่วไปของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ | 19 |
| ความสำคัญของการมีจิตสาธารณะ | 20 |
| การวัดจิตสาธารณะ | 22 |
| ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะ | |
| ปัจจัยทางจิต | |
| เอกลักษณ์แห่งตน | |
| ความหมายของเอกลักษณ์แห่งตน | 28 |
| ภาวะวิกฤติของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน | 30 |
| แนวความคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน | 31 |
| งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน | 42 |
| ลักษณะมุ่งอนาคต | |
| ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต | 43 |
| ปัจจัยที่ส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคต | 46 |
| งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคต | 47 |

# สารบัญ(ต่อ)


| บทที่ | | หน้า |
|---|---|---|
| | ปัจจัยทางสังคม | |
| | การอบรมเลี้ยงดู | |
| | ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู | 49 |
| | ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู | 50 |
| | รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู | 51 |
| | งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดู | 57 |
| | สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน | |
| | ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน | 60 |
| | หลักพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ | 61 |
| | ปัจจัยที่ส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล | 63 |
| | การสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อน | 64 |
| | งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน | 67 |
| | ปัจจัยทางชีวะ | |
| | เพศกับจิตสาธารณะของวัยรุ่น | |
| | งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรเพศกับจิตสาธารณะ | 68 |
| 3. | วิธีดำเนินการวิจัย | |
| | การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง | 71 |
| | การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย | 73 |
| | การเก็บรวบรวมข้อมูล | 85 |
| | การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล | 85 |
| 4. | ผลการวิเคราะห์ข้อมูล | |
| | สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล | 86 |
| | การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล | 86 |
| | ผลการวิเคราะห์ข้อมูล | 87 |
| 5. | สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ | |
| | บทย่อ | 86 |
| | ความมุ่งหมายของการวิจัย | 94 |

# สารบัญ(ต่อ)


| บทที่ | | หน้า |
|---|---|---|
| | สมมุติฐานของการวิจัย | 94 |
| | ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย | 94 |
| | ตัวแปรที่ศึกษา | 95 |
| | เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย | 95 |
| | วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล | 96 |
| | การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล | 96 |
| | สรุปผลการวิจัย | 97 |
| | อภิปรายผลการวิจัย | 98 |
| | ข้อเสนอแนะ | 105 |
| บรรณานุกรม | | 107 |
| ภาคผนวก | | |
| | ภาคผนวก ก รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ | 118 |
| | ภาคผนวก ข ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย | 119 |
| | ภาคผนวก ค พิมพ์เขียวแบบทดสอบ (Test Blue Print) | 128 |
| | ภาคผนวก ง ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม | 129 |
| | ภาคผนวก จ ผลการวิจัยที่น่าสนใจ | 135 |
| ประวัติผู้วิจัย | | 136 |

# บัญชีตาราง


ตาราง หน้า

1. แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคณะ และการเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย ..... 73
2. แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ ..... 87
3. แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามปัจจัยทางจิตสังคม ..... 88
4. แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตสังคมกับการมีจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ..... 89
5. แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จากปัจจัยทางจิตสังคม ..... 90
6. แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จากปัจจัยทางจิตสังคม จำแนกตามเพศชาย ..... 91
7. แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จากปัจจัยทางจิตสังคม จำแนกตามเพศหญิง ..... 92
8. แสดงพิมพ์เขียวแบบทดสอบ ..... 128
9. แสดงค่าอำนาจจำแนกแบบวัดจิตสาธารณะ ..... 129
10. แสดงค่าอำนาจจำแนกแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน ..... 130
11. แสดงค่าอำนาจจำแนกแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต ..... 131
12. แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน .. 132
13. แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ... 132
14. แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต ..... 133
15. แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ..... 133
16. แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ..... 134
17. แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตสาธารณะระหว่างนิสิตเพศชายกับเพศหญิงมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ..... 135

# บัญชีภาพประกอบ


ภาพประกอบ หน้า

กรอบแนวคิดในการวิจัย ..... 9

# บทที่ 1
# บทนำ

## ภูมิหลัง

จากสภาพสังคมทุนนิยมในปัจจุบันที่แต่ละประเทศต่างมุ่งพัฒนาประเทศของตนให้เจริญก้าวหน้าในทุกๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจหรือเทคโนโลยี และต่างก็มุ่งแข่งขันกันเพียงเพื่อให้ประเทศของตนเจริญก้าวหน้ากว่าประเทศอื่นๆ ในขณะที่ความเจริญด้านวัตถุกำลังก้าวไปข้างหน้าอย่างรวดเร็วนั้น แต่จิตใจของมนุษย์กลับย่ำอยู่ที่เดิมไม่ได้เจริญก้าวหน้าตามวัตถุไปด้วย จากระบบทุนนิยมนี้ ทำให้มนุษย์ซึมซับเอาความเห็นแก่ตัวมาไว้ในตนเองเพื่อให้ตนอยู่รอดในสังคม ซึ่งนั่นหมายความว่าการนึกถึงประโยชน์ต่อส่วนรวมนั้นได้ลดน้อยลงไปทุกที และสำหรับสังคมไทยก็เช่นเดียวกัน จากที่เคยเป็นสังคมที่มีแต่ความเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ มีน้ำใจไมตรีให้แก่กันและกัน แต่ระบบทุนนิยมได้เข้ามาเปลี่ยนแปลงสังคมไทยให้กลายเป็นสังคมที่มีแต่การแก่งแย่งแข่งขัน ชิงดีชิงเด่น เอารัดเอาเปรียบ คิดแต่จะหาผลประโยชน์ใส่ตัวเองโดยไม่คำนึงถึงว่าคนอื่นหรือสังคมจะได้รับความเดือดร้อนมากมายเพียงใด ความเห็นแก่ตัวของผู้คนในสังคมไทยนับวันจึงเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ ในขณะที่ความสำนึกต่อส่วนรวมกลับลดน้อยลงทุกวัน

ความสำนึกต่อส่วนรวมเป็นลักษณะหนึ่งของจิตสาธารณะ ซึ่งในปัจจุบันกำลังได้รับความสนใจอย่างยิ่ง เพราะจิตสาธารณะเป็นแนวทางหนึ่งในการพัฒนาจิตใจให้เจริญตามทันเทคโนโลยี จิตสาธารณะนั้นถูกเรียกไปในหลายชื่อ ไม่ว่าจะเป็นจิตสำนึกสาธารณะ ความสำนึกต่อส่วนรวม จิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตสำนึกทางสังคม ความสำนึกทางสังคม รวมไปถึงคำที่เกี่ยวข้อง เช่น การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น ซึ่งคำเหล่านี้มีความหมายที่ใกล้เคียงกัน แต่โดยสรุปแล้ว จิตสาธารณะคือการแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พร้อมที่จะเสียสละและอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคมด้วยความเต็มใจ โดยพิจารณาจากความรู้ ความเข้าใจ ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะดังกล่าว ไม่ว่าจะเป็นด้านการรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติและทรัพยากรธรรมชาติ ด้านการทำกิจกรรมเพื่อสังคม เข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่มซึ่งรวมไปถึงในมหาวิทยาลัย ด้านการรับรู้และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นและมีการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมร่วมกัน

จากความหมายดังกล่าวจะเห็นได้ว่า จิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับจิตใจของมนุษย์ให้หันมามองถึงประโยชน์ส่วนรวม ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน รวมทั้งร่วมมือกันพัฒนาสังคมและประเทศชาติให้มีความสงบสุข โดยกลไกที่สำคัญในการพัฒนาประเทศก็คือสมาชิกในสังคม และสมาชิกที่กำลังจะก้าวไปเป็นกำลังหลักในการพัฒนาประเทศ ก็คือวัยรุ่นนั่นเอง

ในการเลือกศึกษาจิตสาธารณะกับนิสิตมหาวิทยาลัย เนื่องจากคณะผู้วิจัยเล็งเห็นว่าเป็นวัยที่อยู่ในช่วงคาบเกี่ยวระหว่างวัยรุ่นตอนปลายและวัยผู้ใหญ่ตอนต้น ซึ่งตามทฤษฎีของ อีริคสัน เป็นวัยที่การสั่งสมประสบการณ์ในด้านการหาเอกลักษณ์แห่งตนสมบูรณ์ เพื่อพัฒนาความรู้สึกผูกพันกับผู้อื่น นอกจากนี้ วัยผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นวัยที่จะพัฒนาความต้องการที่จะสร้างประโยชน์และสร้างสรรค์สังคม หลีกเลี่ยงความรู้สึกที่คำนึงถึงแต่ตัวเอง (นวลละออ สุภาผล. 2527 : 97) ทั้งนี้วัยรุ่นยังใฝ่ที่จะทำกิจกรรมเพื่อสังคม วัยรุ่นบางคนจะพัฒนาความต้องการช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ และมีความต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงโลกให้ดีขึ้น โดยแสดงออกมาในรูปของการอภิปราย แต่บางครั้งก็มีการเคลื่อนไหวเป็นกลุ่ม วัยรุ่นบางคนมีอุดมการณ์ทางการเมือง และหมกมุ่นอยู่กับความคิดในการสร้างสังคมใหม่ ที่มีสภาพทางการเมืองและสังคมที่สมบูรณ์ ในวัยรุ่นตอนปลาย ความสนใจของเขาจะเปลี่ยนจากการยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง (Egocentrism) ไปเป็นการยึดสังคมเป็นศูนย์กลาง (Sociocentrism) (ประณต เค้าฉิม. 2549 : 220) ดังนั้นวัยรุ่นจึงเป็นวัยที่มีจิตสาธารณะปรากฏอย่างชัดเจน แต่ด้วยความแตกต่างของแต่ละบุคคล จิตสาธารณะจึงมีระดับที่แตกต่างกันไปในตัววัยรุ่นแต่ละคน โดยวัยรุ่นที่มีจิตสาธารณะ จะเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม (ยุทธนา วรุณปีติกุล. 2542 : 181-183) ส่วนวัยรุ่นที่ไม่มีจิตสาธารณะจะเป็นผู้ที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน ไม่ให้ความร่วมมือในการพัฒนาสังคม และอาจจะยังมีส่วนในการก่อความวุ่นวายในสังคมอีกด้วย เมื่อจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เราจึงควรที่จะส่งเสริมการสร้างคุณลักษณะเช่นนี้ และสนับสนุนผู้ที่มีคุณลักษณะนี้อยู่แล้ว

ในส่วนของการที่จะส่งเสริมจิตสาธารณะนั้น ก่อนอื่นจำเป็นที่จะต้องค้นหาว่า ตัวแปรใดบ้างที่มีส่วนส่งเสริมการมีจิตสาธารณะ ซึ่งเมื่อทราบแล้วก็จะมีแนวทางที่ดีในการส่งเสริมจิตสาธารณะให้เกิดในวัยรุ่นจากตัวแปรต่างๆ ที่ค้นพบ

ตัวแปรที่น่าสนใจคือ เอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งตามทฤษฎีพัฒนาการทางจิตสังคมของ อีริคสัน การที่บุคคลจะพัฒนาความรู้สึกเป็นผู้ให้และสร้างสรรค์สังคมได้นั้น บุคคลนั้นจะต้องผ่านการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนอย่างสมบูรณ์มาก่อน ซึ่งบุคคลที่บรรลุเอกลักษณ์แห่งตนได้นั้น จะเป็นผู้ที่รู้ว่าตนเป็นใคร มีความเชื่ออย่างไร ต้องการอะไรในชีวิต (นวลละออ สุภาผล. 2527 : 97) เมื่อบุคคลรับรู้เอกลักษณ์แห่งตนแล้ว ก็พร้อมที่จะออกไปสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมต่อไป

ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถของบุคคลที่จะคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจะสามารถงดเว้นจากการกระทำบางชนิด ที่สังคมไม่ยอมรับ (สมบุญ ชาญนุวงศ์. 2533 :51) และยังเป็นผู้ที่มีพฤติกรรมการโกงน้อย (ปิยกาญจน์ กิจอุดมทรัพย์. 2539 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Mischel. 1974 : 287) นอกจากนี้ยังเป็นผู้ที่ปฏิบัติตนได้เหมาะสมกับกาละเทศะ โดยไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมาย (ปิยกาญจน์ กิจอุดมทรัพย์. 2539 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Wright. 1975 : 298) ซึ่งผู้ที่มีคุณลักษณะมุ่งอนาคตนี้จะสอดคล้องกับลักษณะของผู้ที่มีจิตสาธารณะด้วย ดังนั้นลักษณะมุ่งอนาคตจึงน่าจะนำมาใช้ทำนายจิตสาธารณะได้

นอกจากปัจจัยทางจิตที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว ยังมีปัจจัยทางสังคมที่ผู้วิจัยคาดว่าน่าจะมีอิทธิพลต่อจิตสาธารณะของวัยรุ่น นั่นคือปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างตัววัยรุ่นกับเพื่อน เนื่องจากเพื่อนมีอิทธิพลกับวัยรุ่นมาก โดยวัยรุ่นมักจะปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนโดยการแสดงพฤติกรรมตามความคาดหวังของกลุ่มเพื่อให้เป็นที่ยอมรับ หากสมาชิกที่มีอิทธิพลภายในกลุ่มเป็นบุคคลที่มีจิตสาธารณะแล้ว วัยรุ่นก็มีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติและพฤติกรรมที่แสดงถึงจิตสาธารณะตามกลุ่มเพื่อนเช่นกัน

สุดท้าย การที่จะส่งเสริมจิตสาธารณะให้เกิดในตัวบุคคลได้นั้น ควรปลูกฝังตั้งแต่เด็ก เพราะประสบการณ์วัยเด็กมีส่วนสำคัญในการหล่อหลอมคุณลักษณะทางจิตในตัวบุคคลได้ ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ ฟรอยด์ กล่าวว่า การพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลนั้นเริ่มมาตั้งแต่วัยทารก ซึ่งเป็นพื้นฐานของพัฒนาการทางบุคลิกภาพเมื่อเด็กโตขึ้น โดยเฉพาะในช่วงอายุ 1-5 ปี เด็กจะต้องได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี เพื่อให้ได้รับการตอบสนองความต้องการ ถ้าในช่วงชีวิตตอนเด็กได้รับการเลี้ยงดูไม่ดี เมื่อโตขึ้นจะมีปัญหาทางการปรับตัวและปัญหาอื่นๆ (ศิริอร นพกิจ. 2545 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Freud. 1949 : 26-29) ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมจากพ่อและแม่เป็นปัจจัยสำคัญในการหล่อหลอมคุณลักษณะที่ดีงามให้เกิดขึ้นในตัวเด็ก ในทางกลับกัน การอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมจะสร้างคุณลักษณะที่ไม่ดีให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงคาดว่าการอบรมเลี้ยงดูน่าจะมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมจิตสาธารณะในตัววัยรุ่นได้

จากความสำคัญของจิตสาธารณะ และจากปัจจัยที่คาดว่าจะทำนายจิตสาธารณะได้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาว่า ปัจจัยใดสามารถทำนายจิตสาธารณะได้มากที่สุด และปัจจัยที่สามารถทำนายจิตสาธารณะในลำดับรองลงมา เพื่อข้อมูลที่ได้จะเป็นประโยชน์แก่ ผู้ปกครอง ครูอาจารย์ และหน่วยงานองค์กรต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมและพัฒนาจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นในตัววัยรุ่นได้ อันจะส่งผลให้วัยรุ่นสามารถอยู่ร่วมกับคนในสังคมได้อย่างมีความสุข ตลอดจนเป็นบุคลากรที่ดีที่เหมาะสมของครอบครัว สังคม และประเทศชาติสืบเนื่องต่อไป

## ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตสังคม กับจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

2. เพื่อศึกษาความสามารถของปัจจัยทางจิตสังคมในการพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

3. เพื่อศึกษาความสามารถของปัจจัยทางจิตสังคมในการพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้เมื่อแยกตามตัวแปรเพศ

## ความสำคัญของการวิจัย

ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ จะทำให้ทราบถึงปัจจัยทางจิต ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคต ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ว่าสามารถทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้หรือไม่ ทั้งนี้ผลการศึกษาจะเป็นประโยชน์ได้ทั้งในเชิงวิชาการและในเชิงสังคม ดังนี้

1. ในแง่ของวิชาการ ผลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นความรู้ในการทำนายจิตสาธารณะในตัววัยรุ่น และปัจจัยเหตุของการมีคุณลักษณะนี้ อันจะเป็นจุดที่สามารถต่อยอดทางความคิดให้กับผู้ที่สนใจศึกษาค้นคว้าสืบเนื่องต่อไป

2. คุณค่าในเชิงวิชาการที่ได้เหล่านั้นสัมพันธ์กับคุณค่าและประโยชน์ที่จะก่อให้เกิดแก่สังคมโดยตรงในแง่ของการนำผลการศึกษาไปประยุกต์ใช้เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะให้เกิดขึ้นและคงอยู่ในวัยรุ่นได้ เนื่องจากจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่สังคมปรารถนาให้สมาชิกมีและแสดงพฤติกรรมอันบ่งชี้ถึงจิตสาธารณะ เพื่อการดำเนินไปสู่จุดมุ่งหมายของสังคมนั้นๆ

## ขอบเขตของการวิจัย

### ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 12,028 คน

### กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 421 คน

### ตัวแปรที่ศึกษา

**ตัวแปรอิสระ** ได้แก่

1. ปัจจัยทางจิต
   - 1.1 เอกลักษณ์แห่งตน
   - 1.2 ลักษณะมุ่งอนาคต
2. ปัจจัยทางสังคม
   - 2.1 การอบรมเลี้ยงดู
     - การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
     - การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
     - การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต

- การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

2.2 สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

3. ปัจจัยทางชีวะ

3.1 เพศ

**ตัวแปรตาม** ได้แก่ จิตสาธารณะ

**นิยามศัพท์เฉพาะ**

1. นิสิต หมายถึง บุคคลที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 1-4 ภาคปกติ ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2549 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

**นิยามปฏิบัติการ**

1. จิตสาธารณะ หมายถึง การมีความรับผิดชอบต่อส่วนรวม พร้อมที่จะเสียสละ และอุทิศตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีความปรารถนาที่จะช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคมด้วยความเต็มใจ โดยพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจ ความรู้สึกหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะดังกล่าว ดังนี้

1.1 ด้านการรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้และการกระทำที่จะก่อให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสาธารณสมบัตินั้นๆ รวมไปถึงการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณสมบัติ และรักษาทรัพยากรธรรมชาติในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ เช่น การแจ้งผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องเมื่อได้พบความเสียหายเกิดขึ้น เป็นต้น นอกจากนี้ยังเคารพสิทธิในการใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่น โดยการคำนึงว่าผู้อื่นก็มีสิทธิในการใช้เช่นเดียวกัน จะต้องไม่ยึดสาธารณสมบัตินั้นไว้เป็นของส่วนตัวและไม่ปิดกั้นโอกาสการใช้ประโยชน์ของผู้อื่น

1.2 ด้านการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งรวมไปถึงมหาวิทยาลัยด้วย มีเครือข่ายในการทำกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือสังคม การรับอาสาที่จะทำกิจกรรมบางอย่างเพื่อส่วนรวมในสังคม เช่น การช่วยทำหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในวิสัยที่ตนสามารถทำได้

1.3 ด้านการรับรู้และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ร่วมกับการพูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่นถึงสภาพปัญหา แนวทางป้องกันและการแก้ไขปัญหานั้น นอกจากนี้ยังมีการรับรู้ความสามารถของตนในการผลักดันเพื่อแก้ปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง เชื่อมั่นในความสามารถของตนในการที่จะช่วยเหลือ แก้ไขปัญหาเศรษฐกิจ สังคม การเมือง กระตือรือร้น ต้องการหาวิธี แนวทางและทรัพยากรในการแก้ไขปัญหา ร่วมมือในการแก้ไขปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง

ตัวแปรจิตสาธารณะ วัดโดยการใช้แบบวัดจิตสาธารณะ ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยเป็นแบบวัดชนิดมาตรประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงเลย – จริงที่สุด

ผู้ที่ได้คะแนนสูง แสดงว่ามีจิตสาธารณะสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำ

2. เอกลักษณ์แห่งตน หมายถึงโครงสร้างของบุคลิกภาพ เป็นกระบวนการพัฒนาในการปรับตัว ให้บุคคลได้รู้จักตนเอง รับรู้คุณค่าของตนเอง ยอมรับในความเป็นตัวของตัวเอง เข้าใจในตนเอง และมั่นใจในตนเอง รับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าตนเองเป็นใคร มีนิสัย อารมณ์ ความเชื่อ เป็นอย่างไร บุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนได้ดีกว่าบุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวได้

ตัวแปรเอกลักษณ์แห่งตน วัดได้โดยการใช้แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงมาจากแบบวัดเอกลักษณ์แห่งอีโก้ของ อุษา ศรีจินดารัตน์ (2533 : 233-236) และแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตนของ เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี (2540 : 82-86) ซึ่งแบบวัดมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงเลย – จริงที่สุด

ผู้ที่ได้คะแนนสูง แสดงว่ามีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำ

3. ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นถึงความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยสามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรอรับผลดีหรือป้องกันผลเสียนั้นได้ สามารถควบคุมตนเพื่อละเว้นการกระทำบางอย่างที่จะเป็นผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น และมีความเพียรพยามต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.1 ความสามารถคาดการณ์ไกลถึงผลที่อาจจะเกิดขึ้นจากการกระทำเกี่ยวกับการศึกษาและการประกอบอาชีพ และการตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสม

3.2 การวางแผนดำเนินการ เพื่อเป้าหมายเกี่ยวกับการศึกษาและการประกอบอาชีพในอนาคต

3.3 การศึกษาแนวทางแก้ปัญหา หรืออุปสรรคต่างๆ

3.4 ความเพียรพยายามในปัจจุบันเพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

ตัวแปรลักษณะมุ่งอนาคต วัดได้โดยใช้แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดลักษณะการมุ่งอนาคตของ ปิยะกาญจน์ กิจอุดมทรัพย์ (2539 : 99-100) และของ มนทกานต์ ทรัพย์แก้ว (2543 : 60 -61) ซึ่งแบบวัดมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงเลย – จริงที่สุด

ผู้ที่ได้คะแนนสูง แสดงว่ามีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำ

4. การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ดูแล ปฏิบัติต่อเด็กทั้งทางด้านคำพูดและการกระทำ ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นไปอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เด็ก ทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว และเลียนแบบการกระทำต่างๆ ของผู้อบรมเลี้ยงดู ในงานวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 รูปแบบดังนี้

4.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดา มารดา หรือผู้ดูแลปฏิบัติต่อเด็ก โดยแสดงความรักใคร่ต่อลูกอย่างเปิดเผย สนใจทุกข์สุขเด็ก ใกล้ชิดบุตร ยอมให้บุตรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว ให้ความสนิทสนม สนับสนุน ช่วยเหลือและมีความเข้าใจความรู้สึกของบุตรเป็นอย่างดี ตัวแปรนี้วัดโดยแบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ (2528 : 4 -5) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงเลย – จริงที่สุด

ผู้ที่ได้คะแนนสูง แสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมาก ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำ แสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนน้อย

4.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึง การที่บิดา มารดา หรือผู้ปฏิบัติต่อเด็กโดยกระทำและแจกแจงเหตุผลต่างๆ แก่เด็กในขณะที่มีการส่งเสริมหรือขัดขวางการกระทำของบุตรในสิ่งต่างๆ ตัวแปรนี้วัดโดยใช้แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อารมณ์-เหตุผลของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2528 : 8) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงเลย – จริงที่สุด

ผู้ที่ได้คะแนนสูง แสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากหรือใช้อารมณ์น้อย ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำ แสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย หรือใช้อารมณ์มาก

4.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต หมายถึง การที่บิดา มารดา หรือผู้ปฏิบัติต่อเด็กโดยการลงโทษเด็กเมื่อทำผิด ในที่นี้แบ่งเป็นการลงโทษทางจิต เช่น การงดแสดงความรักใคร่ เมตตา การตัดสิทธิต่างๆ การทำท่าไม่พอใจ การเมินเฉย การดุด่าว่ากล่าวตักเตือน ส่วนการลงโทษทางกาย เช่น การเฆี่ยนตี ตัวแปรนี้วัดโดยใช้แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย-จิตของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2528 :10) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงเลย – จริงที่สุด

ผู้ที่ได้คะแนนสูง แสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำ แสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางกาย

4.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การที่บิดา มารดา หรือผู้ปฏิบัติต่อเด็กโดยการออกคำสั่งให้เด็กปฏิบัติตาม แล้วบิดามารดาคอยตรวจตราว่าทำตามที่ตนต้องการหรือไม่ในปริมาณต่างๆ ตัวแปรนี้วัดโดยใช้แบบวัดการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2528 : 11) ลักษณะของแบบสอบถามเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงเลย – จริงที่สุด

ผู้ที่ได้คะแนนสูง แสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมาก ส่วนผู้ที่ได้คะแนนต่ำ แสดงว่าได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อย

5. สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน หมายถึง ความผูกพันเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลต่อบุคคลหรือบุคคลต่อกลุ่ม มีความรู้สึกที่ดี และแสดงออกต่อกันในทางที่ดี เป็นความเข้าใจซึ่งกันและกันทั้งทางตรงและทางอ้อม และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

ตัวแปรสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน วัดได้โดยใช้แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ซึ่งกลุ่มผู้วิจัยได้ปรับปรุงมาจากแบบสอบถามสัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับเพื่อนของ หทัยชวัญ สหชัยยันต์ (2548 : 119) มาตราวัดมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตั้งแต่ไม่จริงเลย – จริงที่สุด

ผู้ที่ได้คะแนนสูง แสดงว่ามีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนสูงกว่าผู้ที่ได้คะแนนต่ำ

## กรอบแนวคิดในการวิจัย

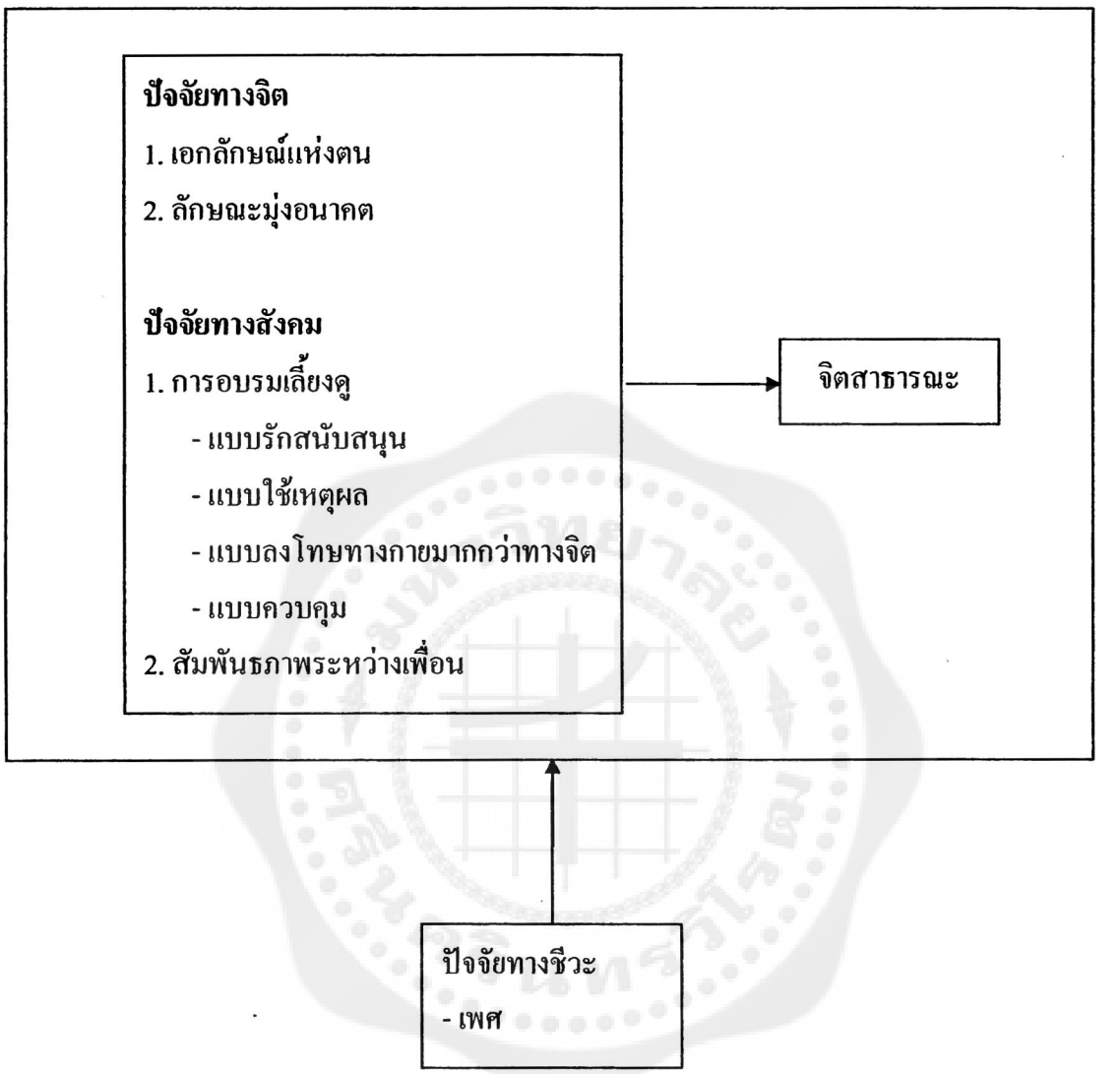

**สมมติฐานของการวิจัย**

1. เอกลักษณ์แห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคต การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะ

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม มีความสัมพันธ์ทางลบกับจิตสาธารณะ

3. ปัจจัยทางจิตสังคมสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

4. ปัจจัยทางจิตสังคมสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้เมื่อแยกตามตัวแปรเพศ

# บทที่ 2
# เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้า และรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ
   - 1.1 ความหมายของจิตสาธารณะ
   - 1.2 องค์ประกอบของจิตสาธารณะ
   - 1.3 คุณลักษณะทั่วไปของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ
   - 1.4 ความสำคัญของจิตสาธารณะ
   - 1.5 การวัดจิตสาธารณะ

2. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ
   - 2.1 ปัจจัยทางจิต
     - 2.1.1 เอกลักษณ์แห่งตน
       - ความหมายของเอกลักษณ์แห่งตน
       - ภาวะวิกฤติของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน
       - แนวความคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน
       - งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน
     - 2.1.2 ลักษณะมุ่งอนาคต
       - ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต
       - ปัจจัยที่ส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคต
       - งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคต
   - 2.2 ปัจจัยทางสังคม
     - 2.2.1 การอบรมเลี้ยงดู
       - ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู
       - ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู
       - รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู
       - งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดู

2.2.2 สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

- ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน
- หลักพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ
- ปัจจัยที่ส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล
- การสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อน
- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

2.3 ปัจจัยทางชีวะ

2.3.1 เพศ

- งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรเพศกับจิตสาธารณะ

**1. จิตสาธารณะ**

**1.1 ความหมายของจิตสาธารณะ**

จิตสาธารณะ เป็นคำศัพท์ที่เริ่มมีการใช้เมื่อไม่นานมานี้ และมีผู้เรียกคำนี้แตกต่างกันออกไป เช่น จิตสำนึกสาธารณะ จิตสำนึกต่อส่วนรวม จิตสำนึกทางสังคม ความสำนึกทางสังคม รวมไปถึงคำที่เกี่ยวข้อง เช่น การเห็นประโยชน์ส่วนรวม เป็นต้น ซึ่งคำเหล่านี้ความหมายใกล้เคียงกัน ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ (2542 : 14) ได้ให้ความหมายจิตสาธารณะว่า เป็นการรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ต่อชาติ

โกศล มีความดี (2547 : 7) ได้ให้ความหมายจิตสาธารณะว่า หมายถึง การกระทำที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณะสมบัติด้วยการเอาใจใส่ดูแล เป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากการที่บุคคลเลี่ยงการใช้หรือกระทำที่ทำให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม เช่น การทำตามหน้าที่ที่กำหนด การดูแลรักษาความสงบเรียบร้อย การรักษาสาธารณสมบัติ รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันแก้ไข และติดตามประเมินผล รวมไปถึงการรับอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวม ไม่ปิดกั้นในการใช้ของบุคคลอื่น มีการแบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม ไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง

บุญทัน ภูบาล (2549 : 15) ได้ให้ความหมายจิตสาธารณะว่า จิตสาธารณะ คือ การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543 : 17) ได้ให้ความหมายของ จิตสาธารณะว่า หมายถึง ความคิดที่ไม่เห็นแก่ตัว มีความปรารถนาที่จะช่วยเหลือ ช่วยแก้ปัญหาให้แก่ผู้อื่นหรือสังคม พยายามฉวยโอกาสที่จะช่วยเหลืออย่างจริงจังและมองโลกในแง่ดีบนพื้นฐานของความเป็นจริง

มุทิตา หวังคิด (2547 : 13) ให้ความหมายว่า จิตสาธารณะ หมายถึง การรู้จักเอาใจใส่เป็นธุระ และเข้าร่วมในเรื่องของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากความรู้ความเข้าใจหรือพฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะ ดังนี้

1. การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม วัดได้จาก

1.1 การดูแลรักษา เช่น เมื่อใช้แล้วมีการเก็บรักษา

1.2 ลักษณะของการใช้ เช่น มีการใช้อย่างประหยัด มีการใช้สิ่งของส่วนรวมอย่างทะนุถนอม

2. การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ วัดได้จาก

2.1 การทำตามหน้าที่ที่ถูกกำหนด

2.2 การรับอาสาที่จะทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม

3. การเคารพสิทธิในการใช้ของของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น วัดได้จาก

3.1 ไม่นำของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง

3.2 เปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี (2541 : 57) กล่าวว่าการมีจิตสำนึกสาธารณะ คือ มีจิตใจที่คำนึงถึงประโยชน์ของส่วนรวม คำนึงความสำคัญของสิ่งอันเป็นของที่ต้องใช้ หรือมีผลกระทบร่วมกันในชุมชน เช่น ป่าไม้ ความสงบสุขของชุมชน

ชาย โพธิสิตา และคณะ (2540 : 14) ใช้คำว่า จิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ และให้ความหมายในเชิงพฤติกรรมไว้ว่า คือ การใช้สาธารณสมบัติอย่างรับผิดชอบ หรือการรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ ซึ่งมีนัยสองประการ ได้แก่

1. รับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ ด้วยการหลีกเลี่ยงการใช้และการกระทำที่จะก่อให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสาธารณสมบัตินั้นๆ รวมไปถึงการถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลสาธารณสมบัติ ในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ เช่น การแจ้งผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องเมื่อได้พบความเสียหายเกิดขึ้น เป็นต้น

2. การเคารพสิทธิในการใช้สาธารณสมบัติของผู้อื่น เพราะสาธารณสมบัติคือของที่คนทั่วไปมีสิทธิ์ในการเข้าถึงและใช้ประโยชน์ ดังนั้นการใช้สาธารณสมบัติอย่างรับผิดชอบในแง่นี้จึงหมายถึงการคำนึงว่าคนอื่นก็มีสิทธิในการใช้เช่นเดียวกัน จะต้องไม่ยึดสาธารณสมบัตินั้นไว้เป็นของส่วนตัวและไม่ปิดกั้นโอกาสการใช้ประโยชน์ของผู้อื่น

ในงานวิจัยของ ชาย โพธิสิตา และคณะ (2540 : สรุปสาระสำคัญ) ที่ทำการศึกษาจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ : ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร ได้สรุปความเข้าใจของจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติหรือจิตสาธารณะไว้เป็นสองระดับ คือ

ระดับที่ 1 เป็นจิตสำนึกแบบที่บุคคลไม่ต้องทำอะไรมาก เพียงแต่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ทำลายสาธารณสมบัติที่ตนใช้ก็พอ ซึ่งเป็นการแสดงออกว่าบุคคลมีความเข้าใจว่าควรหรือไม่ควรปฏิบัติอย่างไรต่อสาธารณสมบัติ

ระดับที่ 2 เป็นระดับที่บุคคลกระทำการอันแสดงว่าเขามีความรับผิดชอบที่ดีต่อสาธารณสมบัติไม่ว่าจะได้ใช้หรือไม่ใช้สาธารณสมบัตินั้นก็ตาม เช่น การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่ชำรุดเสียหาย

หฤทัย อาจปรุ (2544 : 37) ให้ความหมายจิตสำนึกสาธารณะว่าหมายถึง ความตระหนักของบุคคลถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม ทำให้เกิดความรู้สึกปรารถนาที่จะช่วยเหลือสังคม ต้องการเข้าไปแก้วิกฤตการณ์โดยรับรู้ถึงสิทธิควบคู่ไปกับหน้าที่และความรับผิดชอบ สำนึกถึงพลังของตนว่าสามารถร่วมแก้ปัญหาได้ และลงมือกระทำเพื่อให้เกิดการแก้ปัญหาด้วยวิธีต่างๆ โดยการเรียนรู้และแก้ปัญหาร่วมกันกับคนในสังคม

วิรัตน์ คำศรีจันทร์ (2544 : 6) ให้ความหมายว่า จิตสำนึกสาธารณะ หมายถึง กระบวนการคิดและลักษณะของบุคคล ที่มีการปฏิบัติโดยมีกระบวนการในระดับบุคคลไปสู่สาธารณะ มีความรักและรู้สึกเป็นเจ้าของสาธารณะ ต้องการที่จะทำประโยชน์มากกว่าที่จะรับจากสาธารณะ

สุชาดา จักรพิสุทธิ์ (2544 : 22) กล่าวว่า จิตสำนึกสาธารณะเป็นคุณธรรมหรือข้อเรียกร้องสำหรับส่วนรวมในสภาพการณ์ที่เกิดความไม่ปกติสุข ความร่วมมือของพลเมืองในการกระทำเพื่อบ้านเมือง

ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ และคณะ (2540) ได้ให้ความหมาย จิตสำนึกสาธารณะ หรือจิตสำนึกต่อส่วนรวมไว้ว่า หมายถึง คุณลักษณะทางจิตใจของบุคคลเกี่ยวกับการมองเห็นคุณค่าหรือการให้คุณค่าแก่การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และสิ่งต่างๆ ที่มีอยู่ในสังคมที่ไม่มีผู้ใดผู้หนึ่งเป็นเจ้าของหรือเป็นสิ่งที่คนในสังคมเป็นเจ้าของร่วมกันเป็นสิ่งที่สามารถสังเกตได้จากความรู้สึกนึกคิดหรือพฤติกรรมการกระทำที่แสดงออกมา

สื่อพลัง (2542 : 3) จากบทความจิตสำนึกสาธารณะเส้นทางสู่ประชา กล่าวว่า จิตสาธารณะ (Public Mind) หรือ จิตสำนึกสาธารณะ (Public Consciousness) คำว่า “สาธารณะ” หมายถึง กิจสมบัติ สิ่งของ สถานที่ ที่มิได้เป็นของปัจเจกบุคคลใด ทั้งยังอาจหมายรวมถึงความเป็นส่วนรวมและสังคมได้อีกโสดหนึ่ง ซึ่งจิตสาธารณะมีความหมายในแง่ความเป็นพลเมืองผู้ตื่นรู้ ตระหนักในสิทธิและความรับผิดชอบที่จะสร้างสรรค์สังคมส่วนรวมของสามัญ พลเมืองที่รุก เรียกร้องการมีส่วนร่วม และต้องการที่จะจัดการดูแลกำหนดชะตากรรมของตนและชุมชน

กนิษฐา นิทัศน์พัฒนา และคณะ (2541 : 8) ได้ให้ความหมายของ จิตสำนึกสาธารณะว่าเป็นคำเดียวกับคำว่า จิตสำนึกทางสังคม หมายถึง การตระหนักรู้และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกันหรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน

มัลลิกา มัติโก (2541 : 5) ให้ความหมายจิตสำนึกทางสังคม ว่าเป็นการตระหนักรู้ และคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน หรือคำนึงถึงผู้อื่นที่ร่วมความสัมพันธ์เป็นกลุ่มเดียวกับตน

อัจฉรา โฉมแฉล้ม (2544) ให้ความหมายของ จิตสำนึกทางสังคม ไว้ว่า หมายถึง สภาวะความรู้ตัวถึงความคิด และความรู้สึกต่อบุคคล และสภาพแวดล้อม ที่เกิดจากการคิดคำนึงถึงส่วนรวมร่วมกัน

สยามรัฐ เรืองนาม (2542 : 25) ใช้คำว่า ความสำนึกเชิงสังคม หมายถึง การตื่นตัวความรู้สึกนึกคิดและความปรารถนาต่างๆ ของบุคคลในสังคมที่ต้องการเข้าไปแก้วิกฤตการณ์หรือปัญหาสังคม และก่อให้เกิดพฤติกรรมการรวมตัวเป็นกลุ่มหรือองค์กร ทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจหรือภาคสังคม ในลักษณะที่เป็นหุ้นส่วนกัน ก่อให้เกิดจิตสำนึกร่วมกัน

บุญสม หรรษาศิริพจน์ (2542 : 71-73) ใช้คำว่า จิตสำนึกที่ดีในสังคม สังคมในที่นี้หมายถึงสังคมในชุมชนของตน การปฏิบัติตนให้มีจิตสำนึกที่ดีต่อชุมชนของตน คือ การปฏิบัติตน และการมีส่วนร่วมที่ดีในกิจกรรมของชุมชน การช่วยกันดูแลชุมชนของตน การให้ความร่วมมือ การเสียสละกำลังกาย กำลังทรัพย์ เพื่อการรักษาความปลอดภัยในชุมชน เพื่อสาธารณูปโภคในชุมชน การให้ความเป็นมิตรและมีน้ำใจต่อกัน

ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ (2539 : 1) ได้ให้ความหมายว่า การทำประโยชน์เพื่อสังคม หมายถึง การกระทำสิ่งที่ดีงามจนเป็นนิสัยเพื่อความสุขความสงบของตนเองและสังคมโดยส่วนรวม ตลอดจนการกระทำเพื่อป้องกันปัญหาหรือการสร้างสรรค์เพื่อประโยชน์ของสังคม

บรรทม มณีโชติ (2530 : 25) ได้ให้ความหมายว่าการเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม หมายถึงการอุทิศตนทำงานเพื่อสังคมและส่วนรวม ซึ่งสอดคล้องกับ นัชกร ลับบัวงาม (2540 : 48) ที่ได้สรุปความหมายของ การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ว่าหมายถึง การร่วมมือช่วยกันรักษาสมบัติของส่วนรวม ไม่ทำลายสมบัติของส่วนรวม ไม่ทำลายสมบัติของส่วนรวม อุทิศตนทำงานเพื่อส่วนรวม มีน้ำใจ รู้จักแบ่งปัน ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และทำประโยชน์โดยไม่หวังผลตอบแทน แบ่งออกเป็น 4 พฤติกรรม คือ 1) การให้ปัน โดยการช่วยเหลือ หรือให้ผู้อื่นด้านทรัพย์ สิ่งของ ความรู้ และแรงงาน 2) ความมีน้ำใจ โดยการแสดงความปรารถนาดีต่อผู้อื่นในด้านการพูดและการกระทำ โดยให้กำลังใจและแสดงความเห็นใจผู้อื่น 3) การไม่เอาเปรียบผู้อื่น โดยการสละทรัพย์ สิ่งของ และแรงงานของตนเท่ากันหรือมากกว่าผู้อื่น และ 4) การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวม ไม่ทำลายสมบัติของส่วนรวม

จากที่กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปเป็นความหมายที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้ว่า จิตสาธารณะ หมายถึง การกระทำที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติด้วยการเอาใจใส่ดูแลเป็นธุระและเข้าร่วมในเรื่องส่วนรวมที่เป็นประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยพิจารณาจากการที่บุคคลหลีกเลี่ยงการใช้หรือกระทำที่ทำให้เกิดการชำรุดเสียหายต่อของส่วนรวม มุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวม เช่น การทำตามหน้าที่ที่กำหนด การดูแลความสงบเรียบร้อย การรักษา

สาธารณสมบัติ รับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น มีส่วนร่วมในการหาแนวทางป้องกันแก้ไข และติดตามประเมินผล รวมไปถึงการรับอาสาทำบางอย่างเพื่อส่วนรวม เคารพสิทธิของผู้อื่นในการใช้ของส่วนรวม ไม่ปิดกั้นในการใช้ของบุคคลอื่น มีการแบ่งปันหรือเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวม ไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตนเอง

**1.2 องค์ประกอบของจิตสาธารณะ**

องค์ประกอบของจิตสาธารณะนั้น มีการแบ่งองค์ประกอบที่แตกต่างกันไปตามระดับอายุของกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา โดยในระดับก่อนประถมศึกษานั้นจะใช้คำว่า การรักษาสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นองค์ประกอบเบื้องต้นของการมีจิตสำนึกสาธารณะ ส่วนในระดับเด็กระดับประถมศึกษา หรือระดับอายุที่มากขึ้น มีการศึกษาเกี่ยวกับจิตสำนึกสาธารณะโดยใช้คำที่แตกต่างกันไป เช่น จิตสำนึกทางสังคม จิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ จิตสำนึกต่อส่วนรวม โดยมีรายละเอียดองค์ประกอบที่ศึกษาแตกต่างกันไปดังนี้

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร (2546 : 2-3) ศึกษารูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษา ให้มีจิตสาธารณะ: การศึกษาระยะยาว และใช้องค์ประกอบของจิตสาธารณะเป็น 3 องค์ประกอบ คือ

1. การหลีกเลี่ยงการใช้ หรือการกระทำ ที่จะทำให้เกิดความเสียหายต่อส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม

2. การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้

3. การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมนั้นมาเป็นของตนเอง ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวม

บุญทัน ภูบาล (2549 : 23-25) ได้แบ่งองค์ประกอบของจิตสาธารณะเป็น 3 องค์ประกอบ 6 ตัวชี้วัด คือ

1. การหลีกเลี่ยงการใช้หรือการกระทำที่จะทำให้เกิดความชำรุดเสียหายต่อสมบัติของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม หมายถึง การกระทำของนักเรียนในการรักษาทรัพย์สิน การดูแลรักษาความสะอาด การไม่ทำลายทรัพย์สินที่เป็นสาธารณสมบัติในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียน เช่น โต๊ะ เก้าอี้ กระดานดำ ชั้นวางหนังสือ เป็นต้น และสมบัตินอกห้องเรียน เช่น ห้องอาหาร ห้องสุขา ห้องสมุด สวนหย่อม เป็นต้น โดยวัดได้จาก 2 ตัวชี้วัด คือ

1.1 การดูแลรักษาสมบัติของส่วนรวมในโรงเรียน คือ เมื่อมีการใช้แล้วมีการเก็บรักษา ใช้แล้วเก็บเข้าที่เดิม การไม่ทิ้งเศษขยะในห้องเรียนและบริเวณโรงเรียน การไม่ขีดเขียนหรือทำลายวัสดุและอุปกรณ์ในห้องเรียนและในโรงเรียน เพื่อให้ของส่วนรวมอยู่ในสภาพดี เช่น การใช้ไม้กวาดแล้วเก็บเข้าที่เดิม การใช้หนังสือในห้องสมุดแล้วเก็บเข้าที่ การใช้อุปกรณ์กีฬาแล้วนำส่งคืน

1.2 ลักษณะของการใช้ คือ การใช้ของส่วนรวมในโรงเรียนอย่างประหยัด ใช้อย่างทะนุถนอม ใช้อย่างระมัดระวัง เพื่อให้ของส่วนรวมมีความคงทนใช้ได้นาน เช่น การเปิดอ่านหนังสือเบาๆ การใช้แก้วน้ำรองดื่ม การปิดไฟและปิดพัดลมก่อนออกจากห้อง

2. การถือเป็นหน้าที่ที่จะมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึง การมุ่งปฏิบัติเพื่อส่วนรวมในการดูแลรักษาของส่วนรวมในโรงเรียน ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียนที่ตนสามารถทำได้ โดยวัดได้จาก 2 ตัวชี้วัด

2.1 การทำตามหน้าที่ที่ถูกกำหนดในการดูแลรักษาสมบัติส่วนรวมในโรงเรียน คือ การทำหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในการให้ดูแลรักษาสมบัติของโรงเรียน เช่น การทำหน้าที่เวรทำความสะอาดห้องเรียน การทำความสะอาดบริเวณโรงเรียน การดูแลห้องสมุด

2.2 การรับอาสาที่จะทำบางอย่างเพื่อส่วนรวมในโรงเรียน คือ การช่วยทำหน้าที่อื่นที่ไม่ใช่หน้าที่ที่ได้รับมอบหมายในวิสัยที่ตนสามารถทำได้ เช่น การอาสานำขยะไปทิ้ง การอาสาช่วยเก็บสิ่งของ การอาสากวาดห้องเรียนหรือบริเวณโรงเรียน

3. การเคารพสิทธิในการใช้ของของส่วนรวมที่ใช้ประโยชน์ร่วมกันของกลุ่ม โดยไม่ยึดครองของส่วนรวมมาเป็นของตน ตลอดจนไม่ปิดกั้นโอกาสของบุคคลอื่นที่จะใช้ของส่วนรวมนั้น หมายถึง การเคารพสิทธิในการใช้ของส่วนรวม โดยวัดได้จาก 2 ตัวชี้วัด คือ

3.1 การไม่ยึดครองของส่วนรวมในโรงเรียนมาเป็นสมบัติของตนเอง คือ การไม่นำสมบัติของโรงเรียนมาเก็บไว้ที่ตน เช่น การไม่นำสีของโรงเรียนไประบายภาพที่บ้าน

3.2 การแบ่งปันหรือการเปิดโอกาสให้ผู้อื่นได้ใช้ของส่วนรวมในโรงเรียน คือ การแบ่งปันสิ่งของกับผู้อื่น การไม่แสดงอาการหึงหวงสมบัติของส่วนรวม เช่น การไม่นำหนังสือห้องสมุดมาเก็บไว้ที่ตนหลายๆ เล่ม การเปลี่ยนให้เพื่อนใช้เครื่องคอมพิวเตอร์เมื่อตนใช้เสร็จ

หฤทัย อาจปรุ (2544 : 46) ได้ใช้องค์ประกอบของการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลปี 1- 4 ในสถาบันการศึกษาพยาบาลในเขตกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาองค์ประกอบ การมีจิตสำนึกสาธารณะใน 6 ด้าน คือ

1. ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน
2. ด้านการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
3 ด้านความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี
4 ด้านการรับรู้ ความสามารถในการผลักดันเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
5. ด้านการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาในสังคม
6. ด้านการมีเครือข่ายในการทำกิจกรรมทางสังคม

ชาย โพธิสิตา และคณะ (2540 : 14) ศึกษาเรื่องจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ : ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร โดยศึกษาจากลุ่มตัวอย่างหลายกลุ่ม คือ กลุ่มทำงานข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือ

งานสำนักงาน กลุ่มที่ทำงานรับจ้าง งานค้าขาย และธุรกิจส่วนตัว กลุ่มนักศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยม และผู้ทรงคุณวุฒิ โดยได้จัดองค์ประกอบของจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ 4 ด้าน คือ

1. ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับสาธารณสมบัติ
2. ด้านภาพสะท้อนจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ
3. ด้านมาตรการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ
4. ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ

โดยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถาม แบบทดสอบแบบสั้น แบบสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์แบบสนทนาเป็นกลุ่ม การสัมภาษณ์แบบเจาะลึก

**1.3 คุณลักษณะทั่วไปของบุคคลที่มีจิตสาธารณะ**

ยุทธนา วรุณปิติกุล (2542 : 181-183) กล่าวถึง บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะว่าต้องมีคุณลักษณะดังนี้

1. การทุ่มเทและอุทิศตน มีความรับผิดชอบต่อสังคม บุคคลไม่เพียงแต่ปฏิบัติตามสิทธิเท่านั้น แต่ต้องปฏิบัติเพื่อช่วยเหลือให้บริการแก่บุคคลอื่น เพื่อพัฒนาสังคมด้วย อาทิ ถ้าต้องการให้ผู้แทนราษฎรมีความรับผิดชอบต่อความต้องการและประโยชน์ของประชาชนก็ต้องให้ความใส่ใจและติดตาม ไม่เพียงทำการหย่อนบัตรเลือกตั้งเท่านั้น ต้องเสียสละเวลาให้ในการเข้าไปมีส่วนร่วมกับการเมืองระดับท้องถิ่นและในสถาบันต่างๆ

2. เคารพความแตกต่างระหว่างบุคคล จากกระแสปัจเจกชนนิยม ส่งผลให้คนในสังคมมีลักษณะปิดกั้นตนเอง ไม่ไว้วางใจผู้อื่น เลือกคบเฉพาะกลุ่มที่มีความเหมือนกันไม่สนใจการเมือง ทำให้ไม่สามารถปฏิบัติภารกิจของสังคม เพื่อผลประโยชน์ของส่วนรวม ดังนั้น ผู้มีจิตสำนึกสาธารณะต้องเป็นพลเมืองในฐานะที่เป็นเอกลักษณ์ทางการเมืองสมัยใหม่ มีความอดทนตระหนักว่าการมีส่วนร่วมไม่ทำให้ได้อย่างที่ต้องการเสมอไป ต้องเคารพและยอมรับความแตกต่างที่หลากหลาย และหาวิธีอยู่ร่วมกับความขัดแย้ง โดยการแสวงหาทางออกร่วมกัน การจำแนกประเด็นปัญหา การใช้เหตุผลในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การตัดสินใจ ต้องมีการพูดแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างกันให้มากที่สุด เพื่อหาข้อยุติ สร้างการเข้าร่วมรับรู้ ตัดสินใจและผนึกกำลัง เพื่อให้เกิดการยอมรับจากทุกฝ่าย

3. คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม คนในสังคมต้องคิดถึงการเมืองในฐานะกิจการเพื่อส่วนรวมและเพื่อคุณธรรมมากขึ้น

4. การลงมือกระทำ การวิพากษ์วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นเพียงอย่างเดียวไม่สามารถทำให้สถานการณ์ดีขึ้นต้องลงมือกระทำ โดยเริ่มจากครอบครัวในการวางพื้นฐานให้การอบรมด้านจริยธรรมของพลเมือง สถาบันการศึกษาไม่เพียงเป็นสถานที่ฝึกทักษะและการให้ความรู้ต้องรับช่วง

ต่อในการสร้างค่านิยมที่เหมาะสมต่อจากครอบครัวรวมทั้ง เครือข่ายสังคมที่เกิดขึ้น ระหว่างเพื่อน บ้าน ที่ทำงาน สโมสร สมาคมต่างๆ เชื่อมโยงบุคคลที่สนใจเรื่องของตนเข้าเป็นกลุ่มที่ใส่ใจผู้อื่น ช่วยดำรงรักษาประชาคม สังคม และกฎจริยธรรม รวมทั้งสถาบันที่มีอิทธิพลสูงต่อสังคม คือ สถาบันศาสนา และสื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทสำคัญในการร่วมสร้างสังคมให้เข้มแข็ง

**1.4 ความสำคัญของจิตสาธารณะ**

สมพงษ์ สิงหะพล (2542 : 16) กล่าวว่า จิตสำนึกเป็นความรู้สึกนึกคิดภายในบุคคลและเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้โดยการเรียนรู้ จิตสำนึกเมื่อเกิดขึ้นแล้วยากนักที่จะหยุดหรือหมดหายไป คนที่มีจิตสำนึกที่ดีจะประพฤติปฏิบัติอย่างเหมาะสมกับจิตสำนึกนั้น และใช้จิตสำนึกของตน เพื่อประโยชน์ต่อสิ่งต่างๆ ตามมา เช่น บุคคลที่มีจิตสำนึกด้านระเบียบวินัย จะไม่ขับรถผิดกฎจราจร บุคคลที่มีจิตสำนึกสาธารณะจะไม่ขีดเขียนในสถานที่สาธารณะ

การที่บุคคลมาอยู่ร่วมกันเป็นสังคม ย่อมต้องมีความสัมพันธ์ในรูปแบบการพึ่งพากัน คนในสังคมซึ่งมีบทบาทหน้าที่แตกต่างกันออกไป ถ้าคนในสังคมขาดจิตสำนึกสาธารณะ ซึ่งนอกจากจะมีผลกระทบต่อบุคคล ครอบครัว องค์กรแล้วการขาดจิตสำนึกสาธารณะยังมีผลกระทบต่อชุมชน ระดับประเทศ และระดับโลก ดังนี้ (ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัญจร. 2543 : 22-29)

ผลกระทบต่อบุคคล ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. สร้างความเดือดร้อนให้กับตนเอง
2. สร้างความเดือดร้อนให้กับคนอื่น

ผลกระทบระดับครอบครัว ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. ความสามัคคีในครอบครัวลดน้อยลง
2. การแก่งแย่ง ทะเลาะเบาะแว้งภายในครอบครัว

ผลกระทบระดับองค์กร ทำให้เกิดปัญหา

1. การแบ่งพรรคแบ่งพวกภายในองค์กร
2. ความเห็นแก่ตัว แก่งแย่งชิงดีชิงเด่น
3. การเบียดเบียนสมบัติขององค์กรมาเป็นสมบัติส่วนตน

นอกจากนั้นในระดับองค์กร วิรุณ ตั้งเจริญ (2547 : 2-3) กล่าวว่า การเป็นผู้บริหารต้องมีคุณสมบัติหลายประการ คุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งคือ การมีจิตสำนึกสาธารณะ ผู้บริหารควรเป็นผู้ที่เสียสละเพื่อผู้อื่น เพื่อสังคม เอาสังคมเป็นตัวตั้ง เสียสละทั้งกำลังกาย กำลังใจ กำลังศรัทธา หรือแม้แต่การเสียสละในเชิงวัตถุระดับหนึ่ง ถ้าผู้บริหารขาดจิตสำนึกสาธารณะจนกลายเป็นคน

h 41 30653

เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน จะเกิดการเอาเปรียบองค์กร เห็นแก่ประโยชน์ของกลุ่มและพวกพ้อง องค์กรคงมีปัญหาอื่นๆ ตามมา

ในระดับชุมชน ทำให้เกิดปัญหา คือ

1. ชุมชนอ่อนแอ ขาดการพัฒนา เพราะต่างคนต่างอยู่ สภาพชุมชนมีสภาพเช่นไรก็ยังคงเป็นเช่นนั้น ไม่เกิดการพัฒนา และยิ่งนานไปก็มีแต่เสื่อมทรุดลง

2. อาชญากรรมในชุมชนอยู่ในระดับสูง

3. ขาดศูนย์รวมจิตใจ ขาดผู้นำที่นำไปสู่การแก้ปัญหา เพราะคนในชุมชนมองปัญหาของตัวเองเป็นเรื่องใหญ่ ขาดคนอาสานำพาการพัฒนา เพราะกลัวเสียทรัพย์กลัวเสียเวลา หรือกลัวเป็นที่ครหาจากบุคคลอื่น

ในระดับชาติถ้าบุคคลในชาติขาดจิตสำนึกสาธารณะจะทำให้เกิด

1. วิกฤตการณ์ภายในประเทศบ่อยครั้ง และแก้ปัญหาไม่ได้ เกิดการเบียดเบียนทำลายทรัพยากรและสมบัติที่เป็นของส่วนรวม

2. ประเทศชาติอยู่ในสภาพล้าหลัง เนื่องจากขาดพลังของคนในสังคม เมื่อผู้นำประเทศนำมาตรการใดออกมาใช้ ก็จะไม่ได้ผลเพราะไม่ได้รับความร่วมมือจากประชาชน

3. เกิดการแบ่งพรรคแบ่งพวก เกิดการแก่งแย่งแข่งขัน เห็นแก่ประโยชน์กลุ่มของตนและพวกพ้อง เกิดการทุจริตคอรัปชั่น

ในระดับโลกถ้าบุคคลขาดจิตสำนึก จะทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบระหว่างประเทศทำให้เกิดปัญหาในระดับต่างๆ ดังนี้

1. เกิดการสะสมอาวุธกันระหว่างประเทศ เพราะขาดความไว้วางใจซึ่งกันและกัน กลัวประเทศอื่นจะโจมตี จึงต้องมีอาวุธที่รุนแรง มีอานุภาพในการทำลายสูงไว้ในครอบครอง เพื่อข่มขู่ประเทศอื่น และเมื่อมีปัญหาเกิดขึ้นก็มักมีแนวโน้มในการใช้ความรุนแรงของแสนยานุภาพทางการสงคราม ในการตัดสินปัญหา

2. เกิดการกลั่นแกล้ง แก่งแย่งหรือครอบงำทางการค้าระหว่างประเทศ พยายามทุกวิถีทางเพื่อให้เกิดการได้เปรียบทางการค้าทำให้ประเทศด้อยกว่าขาดโอกาสในการพัฒนาประเทศของตน

3. เกิดการรังเกียจเหยียดหยามคนต่างเชื่อชาติ ต่างเผ่าพันธุ์ หรือต่างท้องถิ่น มองชนชาติอื่นๆ เผ่าพันธุ์อื่นว่ามีความเจริญหรือมีศักดิ์ศรีด้อยกว่าเชื้อชาติและเผ่าพันธุ์ของตนเอง ดูถูกหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อชาติอื่น

จากความสำคัญของจิตสำนึกสาธารณะ ถ้าสามารถปลูกฝัง ส่งเสริมหรือพัฒนาให้เด็กมีจิตสำนึกด้านสาธารณะ ด้วยวิธีการต่างๆ จะทำให้เด็กมีจิตใจที่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมไม่เห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน อาสาดูแลรับผิดชอบสมบัติส่วนรวม มีการใช้สมบัติของส่วนรวมอย่างเห็นคุณค่า ใช้อย่างทะนุถนอม รู้จักการแบ่งปันโอกาสในการใช้ของส่วนรวมให้ผู้อื่น เมื่อเจริญเติบโต

เป็นผู้ใหญ่ ปัญหาที่เกิดการเอารัดเอาเปรียบคนอื่น ปัญหาการทำลายสาธารณสมบัติต่างๆ จะลดลง การเห็นแก่ประโยชน์ส่วนตน และประโยชน์พวกพ้องก็จะลดน้อยลง และจะนำมาสู่สังคมที่พัฒนาขึ้น

**P.5 การวัดจิตสาธารณะ**

หฤทัย อาจปรุ (2544 : 103-104) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตและความสามารถในการเรียนรู้ปัญหาด้วยตนเอง กับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล เขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือ นักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 1, 2, 3 และ 4 สถาบันการศึกษาพยาบาลเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ จำนวน 510 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามภาวะผู้นำ แบบสอบถามรูปแบบการดำเนินชีวิต แบบสอบถามความสารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และแบบสอบถามการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล แบบสอบถามทั้งหมดเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ ข้อคำถามมีทั้งทางบวกและทางลบ ถามความคิดเห็นและพฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงความต้องการช่วยเหลือสังคม ไม่เห็นแก่ตัวและลงมือกระทำเพื่อแก้ไขปัญหานั้นตามความสามารถของตนเอง ซึ่งมีองค์ประกอบดังนี้

1. องค์ประกอบในส่วนจิตสำนึกสาธารณะ
    1.1 ด้านความตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมปัจจุบัน
    1.2 ด้านการวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
    1.3 ด้านความรัก ความเอื้ออาทร และความสามัคคี
    1.4 ด้านการรับรู้ ความสามารถในการผลักดันเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม
2. องค์ประกอบในส่วนพฤติกรรมที่แสดงการมีจิตสำนึกสาธารณะ
    2.1 ด้านการปฏิบัติในการแก้ไขปัญหาในสังคม
    2.2 ด้านการมีเครือข่ายในการทำกิจกรรมทางสังคม

ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มวิชาการ กลุ่มวิชาชีพ กลุ่มก้าวหน้า กลุ่มกิจกรรม กลุ่มสังคม ความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง และสังกัดสำนักงานตำรวจแห่งชาติ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล สังกัดทบวงมหาวิทยาลัย ภูมิลำเนาในกรุงเทพมหานครและรูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มเก็บตัวมีความสัมพันธ์ทางลบกับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีความสำคัญตามลำดับ ดังนี้ ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มก้าวหน้า รูปแบบการดำเนินชีวิตกลุ่มกิจกรรม และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเองโดยร่วมกันพยากรณ์ได้ร้อยละ 45.60 ($R^2 = .4$)

โกศล มีความดี (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ กลุ่มตัวอย่างคือ ข้าราชการตำรวจผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพิจารณา

บรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงพฤษภาคม พ.ศ. 2547 จำนวน 187 นาย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบวัดระดับการปฏิบัติ ซึ่งเป็นมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับคือ "มากที่สุด" ถึง "น้อยที่สุด" ซึ่งข้อวัดประกอบด้วยข้อความทางบวกและข้อความทางลบ ผลการศึกษาพบว่า

1. ข้าราชการตำรวจที่มีปัจจัยทางชีวสังคม ได้แก่ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีจิตสาธารณะไม่แตกต่างกัน

2. ข้าราชการตำรวจที่มีจิตลักษณะแตกต่างกัน มีจิตสาธารณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้าราชการตำรวจที่มีเจตคติต่อจิตสาธารณะที่ดี มีการรับรู้ความสามารถของตนสูง มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง มีจิตสาธารณะสูงกว่าข้าราชการตำรวจที่มีเจตคติต่อจิตสาธารณะที่ไม่ดี มีการรับรู้ความสามารถของตนต่ำ มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ

3. ข้าราชการตำรวจที่มีสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน มีจิตสาธารณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยข้าราชการตำรวจที่มีการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรสูง มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวสูง มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากผู้บังคับบัญชาสูง มีการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงานสูง มีการสนับสนุนทางสังคมจากประชาชนสูง มีการได้รับแบบอย่างจากผู้บังคับบัญชาสูง มีจิตสาธารณาสูงกว่าข้าราชการตำรวจที่มีการรับรู้วัฒนธรรมองค์กรต่ำ มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากครอบครัวต่ำ มีการรับรู้การสนับสนุนทางสังคมจากผู้บังคับบัญชาต่ำ มีการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนร่วมงานต่ำ มีการสนับสนุนทางสังคมจากประชาชนต่ำ มีการได้รับแบบอย่างจากผู้บังคับบัญชาต่ำ

4. ไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตลักษณะและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ส่งผลต่อการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ

5. ปัจจัยทางจิตสังคมที่เป็นตัวทำนายจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนและการสนับสนุนจากประชาชนสามารถร่วมทำนายการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจได้ ร้อยละ 55.9 โดยตัวแปรที่มีประสิทธิภาพในการทำนายการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจมากที่สุดคือ การรับรู้ความสามารถของตน ($\beta$ = .663) รองลงมาคือ การสนับสนุนทางสังคมจากประชาชน ($\beta$ = .179) และเมื่อพิจารณาค่าความสัมพันธ์ พบว่า การรับรู้ความสามารถของตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจมากที่สุด รองลงมาคือ การสนับสนุนทางสังคมจากประชาชน

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ (2546 : 16-17) ศึกษารูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ: การศึกษาระยะยาว โดยในขั้นที่หนึ่งได้ศึกษากับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เพื่อศึกษาผลการใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทานที่มีผลต่อจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่ได้รับรู้รูปแบบการพัฒนาจิต

สาธารณะโดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทาน โดยใช้รูปแบบการวิจัยเป็นกึ่งทดลอง ผลการทดลองสรุปได้ว่า

1. นักเรียนที่ใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทานจะมีจิตสาธารณะมากกว่านักเรียนที่ไม่ใช้รูปแบบพัฒนาจิตสาธารณะ โดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทาน

2. นักเรียนที่ใช้รูปแบบการพัฒนาจิตสาธารณะโดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทานจะมีความคงทนของจิตสาธารณะมากกว่านักเรียนที่ไม่ใช้รูปแบบพัฒนาจิตสาธารณะ โดยใช้ตัวแบบผ่านการเล่านิทาน

นันทวัฒน์ ชุนชี (2546 : 39-40) ศึกษาการใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตลักษณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการได้รับแบบสัญลักษณ์ผ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับเพศของนักเรียนที่มีต่อจิตลักษณะ และเพื่อเปรียบเทียบจิตสาธารณะของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 ที่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม กับกลุ่มที่ไม่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย เป็นนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 60 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ แบบวัดจิตสาธารณะ และหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมที่มีตัวแบบจิตสาธารณะ ผลการศึกษาค้นคว้าพบว่า ไม่พบปฏิสัมพันธ์ ระหว่างการได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมกับเพศที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียน และนักเรียนที่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านหนังสือเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมจะมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธรรมนันทิกา แจ้งสว่าง (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบและตัวแปรเพศของนักเรียนที่มีต่อจิตสาธารณะ จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบและตัวแปรเพศที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียน และพบว่านักเรียนหญิงมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนชาย

มัลลิกา มัติโก (2541 : บทคัดย่อ) ศึกษาจิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล โดยศึกษาในมิติทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจการเมือง และสุขภาพกับสิ่งแวดล้อม ในประเด็นของความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อปรากฏการณ์ต่างๆ ทางสังคม และการตระหนักถึงความสำคัญของปัญหา ที่มีผลกระทบต่อตัวเอง ครอบครัว และสังคมโดยรวม ตลอดจนแนวทาง

แก้ไขสภาวการณ์นั้นๆ ภายใต้การวิเคราะห์ปรากฏการณ์แนวเศรษฐศาสตร์การเมือง โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ ร่วมกับวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มประชากรที่ศึกษาเป็นนักศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย ระดับปริญญาโท ชั้นปีที่ 1 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แนวคำถามที่ใช้ในการสนทนากลุ่ม แล้วเก็บข้อมูลโดยการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion)

ผลการศึกษาจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อม พบว่า คนส่วนใหญ่ยังขาดความตระหนักต่อความสำคัญของสิ่งแวดล้อมในระยะยาว เมื่อมีคนเพิ่มมากขึ้นพร้อมกับขาดความตระหนัก จึงมีการทำลายสิ่งแวดล้อมกันเพิ่มขึ้น ผลการศึกษาจิตสำนึกทางด้านสังคม พบว่า คนไทยในสังคมมีค่านิยมทางสังคมเปลี่ยนไป ค่านิยมทางด้านเศรษฐกิจ ค่านิยมวัฒนธรรมตะวันตก สาเหตุเกิดจากการพัฒนาด้านเศรษฐกิจ มุ่งด้านวัตถุ สังคมอ่อนแอ และประชาชนห่างไกลจากศาสนา ไม่ยึดศาสนาเป็นเครื่องจรรโลงใจ วิธีการแก้ไข คือ เริ่มที่ระดับครอบครัว และระดับตัวบุคคล โดยใช้การศึกษา และศาสนาเป็นตัวขัดเกลา

จันทร์จิรา มูลเมือง (2535) ได้ศึกษาเปรียบเทียบระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตนักศึกษาต่างสาขาวิชา ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย โดยลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตรประเมินค่า 5 ระดับ จำนวนรวม 48 ข้อคำถามโดยมีข้อคำถามครอบคลุม พฤติกรรมความรับผิดชอบต่อสังคม 17 ด้าน ได้แก่ 1) การปฏิบัติตามกฎหมายหรือกฎระเบียบต่อสังคม 2) ระวังการกระทำสิ่งที่จะเป็นผลเสียหายต่อส่วนรวม 3) ติดตามความเคลื่อนไหวของสังคม 4) เข้าร่วมกิจกรรมของมหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับสังคม 5) เสียสละเวลาส่วนหนึ่งเพื่อทำประโยชน์ให้แก่สังคม 6) มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นในการพัฒนาสังคม 7) ให้ความช่วยเหลือแก่ทางราชการในการพัฒนาสังคม 8) ชักชวนให้ผู้อื่นเข้าร่วมในการพัฒนาสังคม 9) แนะนำให้ประชาชนปฏิบัติตนเป็นสมาชิกที่ดีของสังคม 10) รักษาชื่อเสียง เกียรติยศของมหาวิทยาลัย 11) ไม่กระทำสิ่งที่เป็นภัยต่อสังคม 12) เป็นพยานรู้เห็นการกระทำผิด 13) ควบคุมการกระทำของตนให้อยู่ในขอบเขตที่สังคมยอมรับ 14) รักษาขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมอันดีงาม 15) ช่วยบำรุงรักษาสาธารณสมบัติ 16) ช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และ17) มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเมือง

ชาย โพธิสิตา และคณะ (2540 : บทคัดย่อ) ศึกษาเรื่องจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ : ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างเป็นประชากรที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่ม โดยศึกษากับกลุ่มประชากรหลัก 3 กลุ่มอาชีพ คือ กลุ่มทำงานราชการ รัฐวิสาหกิจ หรืองานสำนักงาน กลุ่มที่ทำงานรับจ้าง งานค้าขายเล็กๆ น้อยๆ ส่วนตัว และกลุ่มนักศึกษาที่สูงกว่าระดับมัธยมศึกษา โดยมีจุดมุ่งหมายของการวิจัย เพื่อศึกษาจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติของคนในเขตกรุงเทพมหานครในด้านต่างๆ ดังนี้ คือ

1. ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับสาธารณสมบัติ
2. ด้านภาพสะท้อนจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ

3. ด้านมาตรการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ

4. ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ

สรุปผลการวิจัย แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้ดังนี้

1. ด้านความเข้าใจเกี่ยวกับสาธารณสมบัติ กลุ่มตัวอย่างมีความเข้าใจเกี่ยวกับจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติเป็นสองระดับ ระดับหนึ่งเป็นจิตสำนึกแบบ passive คือ แบบที่บุคคลไม่ต้องทำอะไรมาก เพียงแต่ไม่ก่อให้เกิดความเสียหายหรือไม่ทำลายสาธารณสมบัติที่ตนใช้ก็พอ อีกระดับหนึ่งเป็นจิตสำนึกแบบ active คือ บุคคลลงมือกระทำการอย่างใดอย่างหนึ่งอันแสดงว่าเขามีความรับผิดชอบที่ดีต่อสาธารณสมบัติไม่ว่าจะได้ใช้หรือไม่ใช้สาธารณสมบัตินั้นก็ตาม เช่น การมีส่วนร่วมในการบำรุงรักษาสาธารณสมบัติที่ชำรุดเสียหายหรือการร่วมมือกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการดูแลรักษาสาธารณสมบัติ

2. ด้านภาพสะท้อนจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่คิดว่าคนกรุงเทพฯ ส่วนใหญ่ใช้สาธารณสมบัติด้วยความรับผิดชอบน้อยหรือแทบไม่มีความรับผิดชอบ ผู้ตอบส่วนใหญ่มักมีแนวโน้มที่แสดงให้เห็นว่า ตนมีพฤติกรรมที่พึงปรารถนา ไม่ได้เบี่ยงเบนไปจากบรรทัดฐานของสังคม

3. ด้านมาตรการเสริมสร้างจิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ กลุ่มตัวอย่างเห็นว่า การศึกษานอกระบบโรงเรียนโดยสถาบันครอบครัวมีความสำคัญมากที่สุด ในขณะที่การศึกษาในระบบโรงเรียนมีความสำคัญน้อย การรณรงค์ทางสื่อควรจะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีกลุ่มเป้าหมายที่เจาะจง มาตรการทางกฎหมายต้องเข้มงวด และถ้ามีโทษจะต้องลงโทษอย่างรุนแรง

4. ด้านนโยบายและการบริหารจัดการ กลุ่มตัวอย่างมีความเห็นต้องกันว่ามีความสำคัญน้อย

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะด้วย ซึ่งจะขอกล่าวไว้ดังนี้

ศิราณี อุปละ (2541 : 40) ศึกษาการพัฒนาจิตสำนึกและความสามารถในการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมโดยใช้การสอนแบบโครงการ สำหรับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย แบบทดสอบความสามารถในการแก้ปัญหา แบบวัดจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม แบบสังเกตพฤติกรรมการแก้ปัญหาตามขั้นตอนการสอนแบบโครงการ แบบประเมินความสามารถด้านการปฏิบัติการแก้ปัญหาแบบโครงการและแผนการสอนที่เน้นการสอนแบบโครงการกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต เรื่องขยะ : การจัดการและการนำกลับมาใช้ แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 4 ระดับ ได้แก่ ระดับที่ 1 การรับรู้ มีค่าน้ำหนักคะแนน 1 คะแนน ระดับที่ 2 การตอบสนอง มีค่าน้ำหนักคะแนน 2 คะแนน ระดับที่ 3 การเห็นคุณค่า มีค่าน้ำหนักคะแนน 3 คะแนน และระดับที่ 4 การจัดระบบ มีค่าน้ำหนักคะแนน 4 คะแนน ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ คะแนนความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 36.43 หลังเรียนเท่ากับ 43.43 ซึ่ง

คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คะแนนจิตสำนึกต่อทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมของนักเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 พฤติกรรมการแก้ปัญหาของนักเรียนตามขั้นตอนการสอนแบบโครงการ ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมาก

รุ่งจิตร กองคำ (2541 : 44) ศึกษาจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหน่วย "สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา" ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แผนการสอนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย แบบวัดจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นแบบวัดที่กำหนดสถานการณ์และตัวละครให้ โดยมีตัวเลือก 4 ตัวเลือก แต่ละตัวเลือกแสดงระดับขั้นพัฒนา คุณลักษณะด้านจิตพิสัย และแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยใช้กระบวนการสร้างนิสัยมีจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001

สุมนฑา หลบภัย (2543 : บทคัดย่อ) ศึกษาจิตสำนึกในการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวกของผู้ประกอบการค้าบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้ประกอบการค้าที่พายเรือขายสินค้าอยู่ในบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก และรวมถึงผู้ประกอบการค้าที่ขายสินค้าอยู่ริมลำคลอง มีจำนวนทั้งสิ้นประมาณ 230 ราย และสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญเป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 150 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามจิตสำนึกในการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวก โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ แบบวัดความรู้ในการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวก แบบวัดเจตคติในการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวก และแบบสอบถามการปฏิบัติในการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวก วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามประกอบกับการสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยในการวิจัย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ประกอบการค้าในตลาดน้ำดำเนินสะดวกมีความรู้ในการอนุรักษ์ตลาดน้ำอยู่ในระดับปานกลาง มีเจตคติในการอนุรักษ์ตลาดน้ำในระดับสูง แต่มีการปฏิบัติในการอนุรักษ์ตลาดน้ำในระดับต่ำ และจิตสำนึกในการอนุรักษ์ตลาดน้ำโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

สวนา พรพัฒน์กุล (2520 : 59) ศึกษาความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย พบว่า โดยทั่วไปความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทยอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เพศหญิงมีความสำนึกในเรื่องนี้สูงกว่าเพศชาย อายุ และระดับการศึกษาต่างกันมีความสำนึกในเรื่องนี้ต่างกัน อายุมากกว่า และระดับการศึกษาสูงกว่า มีความสำนึกสูงกว่า ส่วนฐานะทางเศรษฐกิจแตกต่างกันไม่มีผลต่อความสำนึกในหน้าที่พลเมือง

เบอร์โควิค และลูเทอแมน (สุธีตา หงษาชาติ. 2539 : 46 : อ้างอิงมาจาก Berkowitz and

พบว่า ชนชั้นกลางมีความรับผิดชอบสูงกว่าชนชั้นกรรมกร และความรับผิดชอบต่อสังคมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับการศึกษา อายุไม่มีความสัมพันธ์ต่อความรับผิดชอบต่อสังคม เพศหญิงมีระดับความรับผิดชอบต่อสังคมสูงกว่าเพศชาย

**2. ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ**

**ตัวแปรทางจิต**

**1. เอกลักษณ์แห่งตน (Identity)**

**1.1 ความหมายของเอกลักษณ์แห่งตน**

แบเกอร์ (เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี. 2540 : 8 ; อ้างอิงมาจาก Berger. 1974) กล่าวว่า เอกลักษณ์แห่งตน (Ego - Identity) มีความหมายกว้างมาก หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นตัวของเรา คือ สถานภาพ ร่างกาย บุคลิกภาพ และเป็นส่วนหนึ่งของชีวิต นอกจากนี้ แคลปป์ (เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี. 2540 : 8 ; อ้างอิงมาจาก Klapp. 1969) กล่าวว่าเอกลักษณ์แห่งตน หมายถึงมโนภาพแห่งตน บุคลิกภาพและมีการแสดงตนที่มีลักษณะพิเศษแตกต่างจากบุคคลอื่น (Breakwell. 1986 : 10)

วอเตอร์แมน (อุษา ศรีจินดารัตน์. 2533 : 15 ; อ้างอิงมาจาก Waterman. 1988) เอกลักษณ์แห่งตนในความหมายของอิริคสัน หมายถึง ความเชื่อ ค่านิยม จุดมุ่งหมาย และการแสดงตนในเรื่องใดเรื่องหนึ่งที่ยอมรับว่าตนเองแตกต่างจากบุคคลอื่นในเรื่องในบางเรื่อง ส่วนคองเกอร์ (อุษา ศรีจินดารัตน์. 2533 : 15 ; อ้างอิงมาจาก Conger. 1973) เห็นว่า เอกลักษณ์แห่งตนเป็นสภาวะที่บุคคลยอมรับว่าตนเองแตกต่างจากบุคคลอื่น ความแตกต่างนี้ทำให้เกิดบูรณาการให้คงคงที่อยู่อย่างสืบเนื่องกันระหว่างปัจจุบันกับอดีต ซึ่งเป็นไปอย่างต่อเนื่อง

ไรซ์ (เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ. 2541 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Rice. 1996 : 36) ได้สรุปความคิดของนักจิตวิทยาหลายท่าน และเสนอว่าเอกลักษณ์แห่งตน เป็นผลรวมของการรับรู้ว่าตนเองเป็นอย่างไร มีบทบาททางสังคมอย่างไร ผู้ที่มีความสำเร็จในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน จะมีการยอมรับตนเองสูง และเอกลักษณ์แห่งตนเกิดได้จากการพัฒนาทางด้านร่างกาย เพศ สังคม อาชีพ จริยธรรม อุดมคติ และบุคลิกภาพ

สมาร์ท และรัสเซล (เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ. 2541 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Smart and Russel. 1973 : 148) ให้ความหมายของเอกลักษณ์แห่งตน ที่สอดคล้องกับ คิมเมล และ ไวน์เนอร์ (Kimmel and Weiner. 1995 : 386) สรุปว่าเอกลักษณ์แห่งตนเป็นการรวบรวมความคาดหวังหลายๆ อย่าง เพื่อพัฒนาอัตมโนทัศน์ พุทธิปัญญา เพื่อให้คิดได้อย่างสลับซับซ้อน ในการที่จะมีปฏิสัมพันธ์ต่างๆ ในโลก ทั้งอดีต ปัจจุบัน อนาคตและยังรวมไปถึงการแสดงออกของอารมณ์ ความรู้สึกต่างๆ ด้วย

อเซนเบอร์ก (เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ. 2541 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Eisenberg. 1971 : 34) ได้ให้คำจำกัดความของเอกลักษณ์แห่งตนในช่วงวัยรุ่นว่า เป็นช่วงรอยต่อระหว่างเด็ก และผู้ใหญ่ที่จะต้องตอบให้ได้ว่า ตัวเองเป็นใคร มาจากไหน และกำลังทำอะไรต่อไป

ออฟเฟอร์ และคณะ (ศิริอร นพกิจ. 2545 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Offer and Others. 1981 : 11) ได้สรุปความหมายของเอกลักษณ์แห่งตนอย่างกว้างๆ ว่าการที่วัยรุ่นมีความเข้าใจต่อตนเองและผู้อื่น และเรียนรู้ว่าจะเชื่อมความสัมพันธ์กับคนอื่นขณะที่ต้องการความเป็นตัวของตัวเองและอิสระ โดยอาศัยประสบการณ์จากกระบวนการทางสังคม และวัฒนธรรมในวัยเด็ก

แฟรกเจอร์ และแฟดิแมน (ศิริอร นพกิจ. 2545 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Frager and Fadiman. 1984 : 159) สรุปความหมายและปัจจัยในการสร้างเอกลักษณ์แห่งตน คือเอกลักษณ์แห่งตนเป็นการให้คุณค่าและการฝึกความอดทนสร้างจากพื้นฐานทางสังคม การสนับสนุนจากคนรอบข้าง มีความแตกต่างกันไปในแต่ละสังคม

มาร์เซีย (สายฝน ควรพดุง. 2536 : 16; อ้างอิงมาจาก Marcia. 1980) กล่าวถึงเอกลักษณ์แห่งตนในลักษณะโครงสร้างแห่งตน (Self-Structure) ว่าเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นภายในตัวบุคคล มีการเปลี่ยนแปลงไปตามแรงขับ ความสามารถ ความเชื่อ และการปรับตัวของแต่ละคน ถ้าบุคคลที่โครงสร้างของพัฒนาการที่ดีก็จะทำให้มีความเป็นตัวของตัวเอง รู้สึกถึงความเหมือนและความแตกต่างของตนเองกับผู้อื่น ทำให้เกิดการกำหนดแนวทางของตนเอง ถ้ามีโครงสร้างพัฒนาการที่ไม่ดี ทำให้เกิดความสับสนในตนเองต้องอาศัยสิ่งภายนอกมาช่วยประเมินตน

อิริคสัน (เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ. 2541 : 16; อ้างมาจาก Erikson. 1971 : 255) ให้ความหมายเกี่ยวกับเอกลักษณ์แห่งตนว่าเป็นกระบวนการพัฒนาในการปรับตัวของบุคคล และช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงที่มีความสำคัญที่สุดในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน เป็นช่วงการเรียนรู้ว่าตนเองเป็นใคร มีอำนาจอย่างไร มีความสามารถเท่าใด มีโอกาสอย่างไร มีความรู้สึกและควรแสดงออกอย่างไร เอกลักษณ์แห่งตนได้จากการสั่งสมประสบการณ์จาก 3 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายใน (Inner Resources) คุณค่าทางสังคม (Traditional Value) โอกาสในการแสดงบทบาทต่างๆ (Opportunities of Action) อิริคสัน (Erikson. 1968 : 208) เสนอว่านักจิตวิทยาบางคนอาจเรียกคำนี้แตกต่างกันไป เช่น Self System หรือ Self Experience

จริยกุล ตรีสุวรรณ (2542 : 8) ได้ให้ความหมายเอกลักษณ์แห่งตน หมายถึงโครงสร้างของบุคลิกภาพของบุคคล ที่เกิดจากการรู้จักและเข้าใจตนเอง ยอมรับตนเอง และมั่นใจในตนเองซึ่งมีพื้นฐานมาจากการมีความไว้วางใจตนเองและผู้อื่น การมีความเป็นตัวของตัวเอง การมีความคิดริเริ่ม และการมีความขยันหมั่นเพียร

การแสดงออกของตนแตกต่าง หรือเหมือนกับบุคคลอื่นในเรื่องใด และถ้าบุคคลมีโครงสร้างแห่งตนที่พัฒนาดีจะ ทำให้บุคคลปรับตัวได้ และบรรลุเอกลักษณ์ ส่วนโครงสร้างแห่งตนที่พัฒนาไม่ดี ทำให้บุคคลปรับตัวไม่ได้ก็จะเกิดความสับสนในเอกลักษณ์

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และดุจเดือน พันธุมนาวิน (2538 : 77) กล่าวว่า เอกลักษณ์แห่งตนในความหมายของอีริคสัน หมายถึง โครงสร้างของบุคลิกภาพของบุคคลที่เกิดจากการรู้จักตน และการยอมรับตนว่ามีลักษณะที่คงที่และต่อเนื่องมาตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ ในขณะเดียวกันบุคคลก็เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนตามที่สังคม และวัฒนธรรมกำหนดไว้ และมองเห็นว่าลักษณะความรู้ความสามารถและความต้องการของตนนั้น สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและคนรอบข้าง ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองว่าตนเองจะสามารถทำทุกอย่างได้ดี ตามมาตรฐานของตนเองและของสังคมไปพร้อมกัน

อุษา ศรีจินดารัตน์ (2533 : 16) ได้ให้ความหมายของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ว่า หมายถึง ปริมาณความเข้าใจตนเอง การมีความคิดเห็นเป็นของตนเองอย่างสมเหตุสมผล มีการยอมรับความแตกต่างและความเหมือนกันของบุคคลในการแสดงออกในเรื่องต่างๆ ทั้งนี้โดยการเปรียบเทียบว่าตนเองมีลักษณะสอดคล้องกับลักษณะที่คาดหวังเกี่ยวกับตนในสังคมและวัฒนธรรมรอบตัวเพียงใด เพื่อทราบว่าตนเป็นใคร มีลักษณะอย่างไร

จากความหมายของเอกลักษณ์แห่งตนทั้งหมดที่กล่าวมาแล้ว ผู้วิจัยจึงสรุปได้ว่า เอกลักษณ์แห่งตน หมายถึงโครงสร้างของบุคลิกภาพ เป็นกระบวนการพัฒนาในการปรับตัว ให้บุคคลได้รู้จักตนเอง รับรู้คุณค่าของตนเอง ยอมรับในความเป็นตัวของตัวเอง เข้าใจในตนเอง และมั่นใจในตนเอง รับรู้เกี่ยวกับตนเองว่าตนเองเป็นใคร มีนิสัย อารมณ์ ความเชื่อ เป็นอย่างไร บุคคลที่ปรับตัวได้ดีจะบรรลุเอกลักษณ์แห่งตนได้ดีกว่าบุคคลที่ไม่สามารถปรับตัวได้

### 1.2 ภาวะวิกฤติของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน

อิริคสัน (ศิริอร นพกิจ. 2545 : 13 ; อ้างอิงมาจาก Smart and Russel. 1973 : 149) ได้เสนอความสำคัญของภาวะวิกฤติของการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน (Identity Crisis) ในทางจิตวิทยาและสังคมเนื่องมาจากสาเหตุดังต่อไปนี้

1. เป็นการพัฒนาการของบุคลิกภาพที่ต่อเนื่อง จนเป็นความคิดเห็นของสิ่งต่างๆ ในโลก (รวมถึงส่วนที่อยู่ในจิตใต้สำนึกด้วย) วัยรุ่นจะพิจารณาตนเองจากร่างกาย อารมณ์ พรสวรรค์ รูปแบบพื้นฐานทางการคิด เพื่อนำไปเป็นบทบาทในการดำเนินชีวิต การเลือกอาชีพ การให้คุณค่าความต้องการที่ปรึกษา ความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนและการเริ่มต้นบทบาททางเพศ

2. วัยรุ่นเป็นช่วงที่ตระหนักในตนเอง (Conscious) สูงสุด มีการรับรู้ความจริงเกี่ยวกับตัวเอง มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ มีความสามารถในการพิจารณาความขัดแย้ง และลดความขัดแย้งลงได้ ความสามารถประเมินภาวะทางจิตใจของตนเอง การเรียนรู้ที่จะสร้างความคาดหวัง และการทำให้สำเร็จตามความคาดหวัง

3. เป็นช่วงเวลาที่มีการหล่อหลอมพัฒนาการทางร่างกาย ความคิด และสังคม แล้วพัฒนาเป็นตัวบุคคลนั้นในอนาคต ถือเป็นช่วงหนึ่งของชีวิตที่ไม่สามารถย้อนกลับมาได้ เป็นพัฒนาการที่ต่อเนื่องจากวัยเด็ก และส่งผลต่อวัยผู้ใหญ่ เวลาของการพัฒนาเพื่อจะผ่านจุดวิกฤติช่วงวัยรุ่นนั้น อิริคสัน เรียกว่า Moratorium (Green. 1989 : 79) ซึ่งการผ่านช่วงนี้ไปได้อาจใช้เวลา เป็นเดือน เป็นปี หากผ่านช่วงนี้ไปได้ดี จะถือว่าประสบความสำเร็จในการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน (Identity Achievement) แต่การจะผ่านขั้นนี้ไปได้ดีนั้นต้องอาศัยหลายๆ ปัจจัย ตั้งแต่ความต่อเนื่องด้านการปรับตัวประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม (เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ. 2541 : 19-20) และประการที่สำคัญที่สุดก็คือการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตน และสามารถผ่านพ้นไปได้ ก็จะทำให้วัยรุ่นเข้าใจตนเองตามความเป็นจริง และมีพฤติกรรมที่เหมาะสม ซึ่งตรงกันข้ามกับวัยรุ่นที่ไม่สามารถพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนเองได้จะอยู่ในภาวะไม่เข้าใจตนเองในด้านต่างๆ ซึ่งความไม่เข้าใจตรงนี้จะนำไปสู่พฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในรูปแบบต่างๆ ฉะนั้นในการวิจัยครั้งนี้จึงเลือกกลุ่มนิสิตที่กำลังอยู่ในช่วงวัยรุ่น ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

### 1.3 แนวความคิดเชิงทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน

ได้มีนักจิตวิทยาที่สนใจศึกษาเอกลักษณ์แห่งตน และเสนอความคิดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้หลายคน ที่สำคัญคือ อิริคสัน และมาร์เซีย โดยสาระสำคัญของนักจิตวิทยาทั้ง 2 คนดังกล่าวมีดังต่อไปนี้

1.) ทฤษฎีจิตสังคม (Psychosocial Theory)

อิริค ฮอมเบอร์เกอร์ อิริคสัน (ศิริอร นพกิจ. 2545 : 14 ; อ้างอิงมาจาก Erik Homburger Erikson) เป็นนักจิตวิทยาชาวเดนมาร์ก ที่มีชื่อเสียงคนหนึ่งในกลุ่มจิตวิเคราะห์แนวใหม่ ได้ก่อตั้งทฤษฎีจิตสังคมของอิริคสัน มีแนวความคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของฟรอยด์ (Freud) แต่แบบแผนที่แตกต่างกันอย่างชัดเจน 3 ประเด็น คือ

1. ระบบโครงสร้างของบุคลิกภาพ

อิริคสันให้ความสำคัญต่ออีโก้ (Ego) มากกว่าอิด (Id) เขาเชื่อว่าอีโก้ เป็นตัวกำหนดพัฒนาการมนุษย์ และเน้นความต่อเนื่องของประสบการณ์แต่ละคนว่านำไปสู่การทำหน้าที่ของอีโก้ ในขณะที่ฟรอยด์เน้นความสำคัญของอิด และอธิบายพัฒนาการมนุษย์ โดยใช้พัฒนาการทางเพศ

และเพิ่มช่วงพัฒนาการที่ขาดหายไป อย่างไรก็ตามเขาเห็นด้วยกับแรงจูงใจของจิตไร้สำนึก (Unconscious) ที่มีอยู่จริงแต่ไม่ได้เกิดจากพลังเพศ แต่เป็นกระบวนการของสังคมประกิต (Socialization)

2. อิริคสัน ได้เสนอ "แบบพิมพ์ทางสังคม" (Social matrix) กว้างขวางออกไปมากกว่าฟรอยด์ คืออิริคสัน กล่าวว่า แบบพิมพ์ทางสังคม คือ ความสัมพันธ์ของบุคคลกับผู้เลี้ยงดูและบุคคลภายนอกครอบครัว ซึ่งแสดงว่าเขาคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมภายนอกของบุคคลด้วย แต่ฟรอยด์ ได้วางตัวแบบของความสัมพันธ์ระหว่าง พ่อ-แม่-ลูก ว่าเป็นสังคมสมบูรณ์แบบ

3. ฟรอยด์ คำนึงถึงการคงอยู่ และการปฏิบัติงานของจิตไร้สำนึก (Unconscious) แต่อิริคสันให้ความสนใจที่โอกาสที่บุคคลจะพัฒนาตนเองเพื่อความอยู่รอดของชีวิต เขาเห็นว่าทั้งบุคคลและสังคมต่างก็มีความต้องการที่จะเจริญก้าวหน้า

ทฤษฎีจิตสังคมของอิริคสันทำให้การนำไปใช้ และการแปลความหมายพฤติกรรมกว้างขวางกว่าเดิม และสามารถนำมาใช้วิเคราะห์ในชีวิตประจำวันของบุคคลได้เป็นอย่างดี (นวลละออ สุภาผล. 2527 : 67-68)

พัฒนาการตามแนวคิดของอิริคสัน (Erikson's Concept of Development)

พัฒนาการเป็นกระบวนการที่แสดงถึงวิวัฒนาการของร่างกาย จิตใจ และสังคมของมนุษย์ อิริคสันแบ่งขั้นพัฒนาการออกเป็น 8 ขั้น โดย 5 ขั้นแรกเป็นพัฒนาการของเด็กอย่างละเอียด และคล้ายกับขั้นพัฒนาการทางจิตเพศของฟรอยด์ พัฒนาการทางจิตสังคม ของอิริคสันแต่ละขั้นเป็นผลของประสบการณ์ การปฏิสัมพันธ์ของแต่ละบุคคลกับสิ่งแวดล้อมของตน โดยมีพื้นฐานจากพัฒนาการทางด้านร่างกาย

ลักษณะพัฒนาการตามแนวคิดของอิริคสันอธิบายได้ 3 ประการคือ

1. ขั้นพัฒนาการจากวิวัฒนาการจากขั้นหนึ่งไปสู่อีกขั้นหนึ่ง ซึ่งอาจเป็นทั้งการพัฒนาไปข้างหน้า หรือการพัฒนาถอยหลังระหว่างขั้นพัฒนาการที่ผ่านมา และขั้นพัฒนาการที่ยังมาไม่ถึง แต่ลักษณะวิวัฒนาการมักจะเป็นเส้นตรงมากกว่าย้อนไปย้อนมา นอกจากนี้ขั้นพัฒนาการจะมีลำดับขั้นที่เหมือนกันเสมอ

2. พัฒนาการเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ เริ่มตั้งแต่ความสัมพันธ์ระหว่างทารกกับผู้เลี้ยงดูที่ใกล้ชิดคนหนึ่ง ความสัมพันธ์ในวัยเด็กเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับผู้เลี้ยงดูหลายคน เมื่อเด็กโตขึ้นจะเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับเพื่อน วัยรุ่นเป็นความสัมพันธ์กับกลุ่มเพื่อนที่เขาเลือก ในวัยผู้ใหญ่ตอนต้นเป็นความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับเพื่อน ผู้ร่วมงาน คนรัก และสุดท้ายในวัยผู้ใหญ่ตอนปลายเป็นความสัมพันธ์ระหว่างตัวบุคคลกับลูกหลานและสังคมของตน

เป็นตัวของตัวเอง (Trust and Autonomy) ซึ่งเป็นขั้นพัฒนาการที่ 1 และ 2 ของอิริคสัน อาจไปรากฏเป็นปัญหาร่วมกับการค้นหาเอกลักษณ์ (Identity) ซึ่งเป็นขั้นพัฒนาการที่ 5 ก็ได้

ขั้นพัฒนาการ 8 ขั้นของอิริคสัน 5 ขั้นแรกจะอยู่ในช่วงวัยทารก วัยเด็ก และวัยรุ่น ขั้นที่ 5 ได้กล่าวถึงการสร้างเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น การที่วัยรุ่นจะสร้างเอกลักษณ์แห่งตนได้สำเร็จนั้น พัฒนาการขั้นที่ 1 ถึง 4 ต้องผ่านวิกฤติขัดแย้ง (Crisis) ต่างๆ มาได้ด้วยดี ในทางตรงกันข้ามถ้าเด็กมีพื้นฐานการพัฒนาการระยะวัยต้นๆ ไม่ดีก็จะเกิดความสับสนในบทบาทของตัวเอง

รายละเอียดของพัฒนาการทั้ง 8 ขั้น ตามแนวคิดของอิริคสัน ดังนี้ (นวลละออ สุภาผล. 2527 : 77-97)

1. ขั้นมีพัฒนาการความรู้สึกไว้วางใจพื้นฐาน ซึ่งผ่านพ้นความรู้สึกไม่ไว้วางใจไปได้ความหวังเกิดขึ้น (Acquiring a Sense of Basic Trust While Overcoming a Sense of Basic Mistrust a Realization of Hope) พัฒนาการขั้นนี้มีระยะเวลาตั้งแต่เกิดจนถึงอายุ 1 ขวบ พัฒนาการขั้นแรกนี้นับว่าเป็นรากฐานสำคัญของพัฒนาการขั้นต่อๆ ไป Erikson ได้อธิบายถึงธรรมชาติของพัฒนาการในระยะนี้ว่า เมื่อทารกคลอดจากครรภ์มาสู่สิ่งแวดล้อมใหม่ มีความต้องการ 2 ประการเกิดขึ้น คือ ความต้องการทางกาย ซึ่งหมายถึงต้องการอาหาร ความอบอุ่นทางร่างกาย และความต้องการอีกอย่างหนึ่ง คือความต้องการที่จะได้รับการตอบสนองทางด้านจิตใจ ซึ่งหมายถึงการได้รับความรัก ความรู้สึกอบอุ่น มั่นคง ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น ถ้าทารกได้รับการตอบสนองในสิ่งต่างๆ ที่เขาต้องการอย่างเพียงพอ ก็จะเป็นผลให้พัฒนาการความรู้สึกไว้วางใจในประสบการณ์ใหม่ที่เขาได้รับ ซึ่งความรู้สึกไว้วางใจที่เกิดขึ้นในระยะนี้เป็นพื้นฐานของการสร้างความรู้สึกไว้วางใจต่อบุคคล หรือสิ่งแวดล้อมอื่นๆ ในระยะต่อมา แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าทารกไม่ได้รับความสุขสบายทั้งทางกายและทางใจ ย่อมทำให้ทารกเกิดความรู้สึกหวาดกลัวต่อสถานการณ์ต่างๆ ในอนาคตต่อไป

2. ขั้นพัฒนาการความรู้สึกเป็นอิสระซึ่งตรงกันข้ามกับความรู้สึกไม่แน่ใจและความละอาย-การับรู้ในความสามารถ (Acquiring a Sense of Autonomy While Combating a Sense of Doubt and Shame a Realization of Will) พัฒนาการขั้นนี้มีระยะเวลาตั้งแต่ 1-3 ขวบ ในขั้นนี้เป็นระยะที่เด็กกำลังเติบโตมากขึ้น เขาจึงค้นพบว่าเขาสามารถทำสิ่งต่างๆ ได้ด้วยตนเอง ซึ่งถือว่าเป็นการค้นพบความรู้สึกเป็นตัวของตัวเอง ในขณะเดียวกันก็มีความรู้สึกลังเลไม่แน่ใจในความสามารถและอิสระของเขา และทำให้ต้องคอยพึ่งพาอาศัยคนอื่นเสมอ ทำให้เกิดความขัดแย้งในการค้นหาถึงสิทธิและความสามารถของตัวเอง เด็กต้องการคำแนะนำ ความเห็นใจจากผู้ใหญ่เพื่อการค้นหาตนเอง

3. ขั้นพัฒนาการความรู้สึกของความคิดริเริ่มซึ่งทำให้ผ่านพ้นความรู้สึกผิด-การตั้งความมุ่งหมาย (Acquiring a Sense of Initiative and Overcoming a Sense of Guilt – a Realization of

ความสามารถของเขา สิ่งแวดล้อมมีส่วนผลักดันให้เด็กเกิดความคิดสร้างสรรค์ขึ้นมาได้ สิ่งแวดล้อมดังกล่าว คือความสามารถภายในตัวเองของเด็ก ของเล่น สัตว์เลี้ยง รวมถึงญาติพี่น้องด้วย เด็กวัยนี้ชอบพูดและตั้งคำถาม ช่างซักช่างถาม ช่างสงสัย และจินตนาการความคิดต่างๆ ขึ้นมาในขณะที่กำลังทำกิจกรรมนั้นๆ อยู่ เด็กที่ขาดความเชื่อมั่นในตนเองจะมีความคิดคัดค้าน หรือความรู้สึกผิดเนื่องจากเขาไม่สามารถทำสิ่งต่างๆ ได้สำเร็จดังใจ เป็นความรู้สึกที่สืบเนื่องมาจากพัฒนาการความรู้สึกผิดขึ้น เนื่องจากความสามารถของเขาถูกริดรอน หรือขัดขวางความคิดริเริ่ม หรือความรู้สึกผิดจะเกิดสะสมในตัวเด็กระยะนี้

4. ขั้นพัฒนาการความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า และขจัดความรู้สึกที่เป็นปมด้อย ความสามารถเกิดขึ้น (Acquiring a Sense of Industry and Fending off a Sense of Inferiority a Realization of Competence) อายุ 6-12 ปี พัฒนาการขั้นนี้เป็นช่วงวัยเด็กตอนปลาย เป็นระยะที่เด็กมีความเจริญเติบโตและมีความรู้อยากเห็นในสิ่งแวดล้อมต่างๆ มากขึ้น การเสาะแสวงหาสิ่งต่างๆ ทำให้เด็กมีประสบการณ์ใหม่ๆ มากมาย เขาคิดว่าสิ่งใดที่เขาต้องการจะต้องเสาะแสวงหาให้ได้ตามความปรารถนา เนื่องจากในวัยเด็กที่ผ่านมาเขารู้สึกว่าตัวเองไม่สามารถกระทำสิ่งใดๆ ด้วยตนเอง เพราะมีผู้ใหญ่คอยบังคับและควบคุม ดังนั้นเมื่อถึงระยะนี้ต้องการที่จะแสดงความคิดเห็น และการแก้ปัญหาต่างๆ เพื่อแสดงความเป็นผู้ใหญ่ จุดสำคัญของพัฒนาการระยะนี้ คือการแสดงออกว่าเขาโตแล้ว การสะท้อนกลับของกิจกรรมต่างๆ ที่เขาได้กระทำไปจะทำให้เข้ารู้สึกว่าประสบความสำเร็จหรือล้มเหลว ความรู้สึกล้มเหลวทำให้เขามองตัวเองว่ายังเป็นเด็กอยู่ ซึ่งทำให้เกิดปมด้อย แต่ถ้ารู้สึกว่าประสบความสำเร็จ ย่อมทำให้เกิดความภาคภูมิใจเห็นความสำคัญของตนเองและเห็นความสามารถของตนเองกับกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกัน ทำให้เกิดกำลังใจที่จะปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้น ระยะนี้สังคมชี้แนะแนวทางในการดำเนินชีวิต เพราะเป็นระยะที่เด็กเริ่มไตร่ตรองถึงอนาคต การที่เด็กได้พิสูจน์ว่ามีความสามารถในการกระทำต่างๆ ในขอบเขตของเขาทำให้เด็กวัยนี้มีความเชื่อมั่นว่าเขาจะประสบความสำเร็จในอนาคต

5. ขั้นพัฒนาการความรู้สึกในความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และผ่านพ้นความรู้สึกสับสนในตนเองไปได้ – รับรู้ตนตามความจริง (Acquiring a Sense of Identity While Overcoming a Sense of Identity Diffusion – a Realization of Fidelity) ระยะอายุ 13-17 ปี องค์ประกอบสำคัญของการสร้างความรู้สึกเป็นเอกลักษณ์ของตนเองและผ่านพ้นความรู้สึกสับสนในตนเองมีดังนี้

5.1 การเลือกและการสับสนในบทบาท (Role Selection and Role Diffusion) การเข้าใจเอกลักษณ์ของตนเอง ช่วยให้วัยรุ่นเกิดความเข้าใจปัญหาต่างๆ และช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับอนาคต เช่นการเลือกอาชีพ การเลือกคู่ครอง เป็นต้น ความรับผิดชอบถือว่าเป็นเอกลักษณ์

"ฉันคือใคร" หรือ "ฉันทำอะไรดี" เนื่องจากวัยรุ่นเป็นระยะที่มีความสับสน ขาดความมั่นใจ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจเพื่อเตรียมตัวเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ปัญหาของเด็กวัยนี้มักเป็นไปในทำนองที่ว่า "ฉันไม่รู้ว่าฉันควรทำอะไร ฉันไม่รู้ว่าจะไปทางไหน และฉันไม่รู้ว่าฉันเป็นใคร" ดังนั้นกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันการยอมรับจากกลุ่มศาสนาและวัฒนธรรมจึงมีผลต่อการปรับตัวอย่างยิ่ง

5.2 การแสวงหาสถานภาพทางสังคม (Acquisition of Social Status) เด็กวัยรุ่นจะค่อยๆ พัฒนาความเป็นตัวของตัวเองอย่างขึ้นช้าๆ เพื่อพัฒนาเป็นระดับมาตรฐานของตนเอง เขาแสวงหาตนตามอุดมคติ (Ego-Ideal) และค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองเพื่อบทบาทใหม่ในสังคม Erikson กล่าวว่ามีเด็กวัยรุ่นตอนปลายอีกจำนวนมากที่ยังไม่เป็นตัวของตัวเอง และยังไม่พบเอกลักษณ์ในตนเอง ซึ่งวัยรุ่นเหล่านี้เมื่อมีปัญหาจะแก้แบบ "หนีเสือปะจระเข้" หรือหลบหลีกปัญหานั้นไป อย่างไรก็ตามวัยรุ่นแต่ละคนย่อมต้องการเวลาในการปรับตัวเองเพื่อการเข้าสู่การเป็นผู้ใหญ่ และให้สังคมยอมรับ Erikson ได้เสนอการปรับตัวที่สำคัญอยู่ 7 ขั้น ในแต่ละขั้นถ้าไม่สามารถปรับตัวได้ย่อมทำให้เกิดการล้มเหลวในเรื่องนั้น

การปรับตัวของวัยรุ่น 7 ขั้น มีดังนี้

1. สัดส่วนของเวลาตรงกันข้ามกับความสับสนของเวลา (Time Perspective VS Time Diffusion) หมายถึงเด็กวัยรุ่นต้องการเวลาที่เหมาะสมเพื่อการเตรียมตัว และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

2. ความเชื่อมั่นในตนเองตรงข้ามกับความเฉยเมยท้อแท้ (Self Certainty VS Apathy) ความมั่นใจในตนเอง หมายถึง การแสวงหาเอกลักษณ์ของตนเองอย่างถูกต้อง มีความสนใจเกี่ยวกับตนเองและความคิดของคนอื่นที่มีต่อตน

3. การตรวจสอบบทบาทตรงข้ามกับการมีเอกลักษณ์ที่ไม่ถูกต้อง (Role Experimentation VS Negative Identity) ในวัยเด็กจะมีการแสวงหาบทบาทที่เหมาะสมกับตัวเองมากที่สุด วัยรุ่นอาจจะทดลอง หรือตรวจสอบหลายๆ บทบาทจนกว่าจะพบบทบาทที่ตนพอใจ

4. การคาดการณ์ล่วงหน้าในผลสัมฤทธิ์ตรงกันข้ามกับความชะงักงันในการทำงาน (Anticipation of Achievement VS Work Paralysis) การทำงานใดๆ เด็กวัยรุ่นต้องการที่จะให้งานนั้นประสบความสำเร็จลงด้วยดี ดังนั้นก่อนที่จะลงมือกระทำงาน เขาจะคาดการณ์ล่วงหน้าในผลสำเร็จที่เกิดขึ้น การคาดหมายว่างานจะประสบผลสำเร็จจะเป็นแรงกระตุ้นให้เขาเกิดความพึงพอใจ มีความสนใจ และมีความเพียรพยายามเพื่อไปสู่เป้าหมายนั้นๆ การคาดการณ์ล่วงหน้าในผลสัมฤทธิ์ จึงเป็นองค์ประกอบหนึ่งที่จะพัฒนาความมั่นใจในตนเอง และความเป็นตัวของตัวเอง

5. เอกลักษณ์ทางเพศตรงข้ามกับความสับสนทางเพศ (Sexual Identity VS

6. ความเป็นผู้นำตรงข้ามกับความสับสนในอำนาจ (Leadership Polarization VS Authority Diffusion) ความสามารถของวัยรุ่นในการเป็นผู้นำหรือผู้ตามเกิดขึ้นพร้อมๆ กัน และสถานภาพทั้ง 2 ลักษณะนี้ เป็นตัวชี้ให้เห็นถึงอำนาจของตัวเองในสังคม เด็กวัยรุ่นควรได้รับการฝึกให้เป็นตัวของตัวเอง มีความมั่นใจ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้เขาพัฒนาการเป็นผู้นำให้เกิดขึ้น

7. อุดมคติตรงข้ามกับความสับสนในอุดมคติ (Ideological Polarization VS Diffusion of Ideals) วัยรุ่นจะเลือกปรัชญาหรือมีอุดมคติเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจ ซึ่งนำทางให้เขาอยู่ในสังคมได้ นอกจากนี้การมีอุดมคติ และมีปรัชญาชีวิตจะช่วยนำเขาไปสู่ความมีเอกลักษณ์ของตนเอง และเขาจะมีแนวทางชีวิตของเขาว่าจะเป็นอะไรต่อไป เมื่อมีสิ่งที่ไม่ถูกต้องกับอุดมคติของเขา เขาก็จะไม่ยอมรับหรือต่อต้านกับสิ่งเหล่านั้น

ขั้นตอนทั้ง 7 ขั้นดังกล่าวนี้ จะมีผลต่อพัฒนาการความเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง และมีประโยชน์ต่อตัวเขาเองโดยตรง เป็นการได้เผชิญกับสถานการณ์ต่างๆ ซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้อย่างค่อยเป็นค่อยไป ได้เปรียบเทียบสังคมของผู้ใหญ่กับตนเอง ซึ่งทำให้เขาเกิดความพร้อม ถ้าเด็กวัยรุ่นไม่พร้อมหรือปรับตัวไม่ได้ หรือประสบความล้มเหลวจะเกิดความรู้สึกที่รุนแรง และมีผลต่อบุคลิกภาพ

6. ขั้นพัฒนาการความรู้สึกสัมพันธภาพ และเป็นมิตรกับบุคคลอื่นโดยเฉพาะเพื่อนต่างเพศ และหลีกเลี่ยงความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง-ความรักเกิดขึ้น (Acquiring a Sense of Intimacy and Solidarity and Avoiding a Sense of Isolation – a Realization of Love) ช่วงอายุ 18-21 ปี หลังจากผ่านขั้นที่ 5 มาแล้ว สามารถหาเอกลักษณ์ของตนเองได้ รู้ว่าตนคือใคร มีความเชื่ออย่างไร ต้องการอะไรในชีวิตเขา ก็จะเกิดความรู้สึกต้องการมีเพื่อนสนิทที่จะรับรู้รับฟังสิ่งต่างๆ ที่ตนเองมีอยู่ ต้องการแลกเปลี่ยนสิ่งที่ตนมีอยู่กับผู้อื่น ความรู้สึกผูกพันกับผู้อื่นจึงพัฒนาขึ้น แต่ถ้าบุคคลไม่สามารถสร้างความผูกผันใกล้ชิดกับบุคคลอื่นได้ มีความต้องการแข่งขันชิงดีชิงเด่น หรือชอบทะเลาะวิวาทกับผู้อื่น ก็จะนำไปสู่ความรู้สึกโดดเดี่ยวอ้างว้าง

7. ขั้นพัฒนาการความรู้สึกที่จะเป็นผู้ให้กำเนิดและสร้างสรรค์สังคม และหลีกเลี่ยงความรู้สึกที่คำนึงถึงแต่ตัวเอง การเอาใจใส่ดูแลเกิดขึ้น (Acquiring a Sense of Generativity and Avoiding a Sense of Self – absorption – Realization of Care) ช่วงอายุ 22-40 ปี วัยกลางคนเป็นวัยที่สร้างประโยชน์ให้กับสังคม ถ้าพัฒนาการของบุคคลในขั้นต้นๆ เป็นไปได้ด้วยดี รู้ว่าตนเองมีเอกลักษณ์อย่างไร มีความต้องการอย่างไร ตลอดจนสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่น และเมื่อมาถึงขั้นนี้ก็พร้อมที่จะทำประโยชน์ให้แก่สังคม มีความรู้สึกต้องการมีบุตรสืบไปภายหน้า

8. ขั้นพัฒนาการความรู้สึกมั่นคงสมบูรณ์ในชีวิต และหลีกเหลี่ยงความรู้สึกสิ้นหวังท้อถอย

วัยนี้มีการแสวงหาการปรับตัว แสวงหาความอบอุ่นมั่นคงภายในจิตใจ ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อเขาสามารถพัฒนาการขั้นต่างๆ มาได้อย่างดี แต่ในทางตรงกันข้ามถ้าเขาปรับตัวในขั้นต่างๆ ที่ผ่านมาไม่ได้ จะเกิดความรู้สึกท้อแท้ และเหนื่อยหน่ายต่อชีวิตตนเอง วัยชราเป็นวัยสุดท้ายของชีวิต บุคคลควรมีความพึงพอใจในชีวิต รู้จักหาความสุขความสุขความสงบในชีวิต พอใจกับการมีชีวิตของตนในวัยชรา ไม่รู้สึกเดียวดายกับเวลาที่ผ่านมา ยอมรับสภาพความเป็นอยู่ของตนในปัจจุบัน

จากพัฒนาการ 8 ขั้น อิริคสันให้ความสำคัญกับขั้นที่ 5 มากที่สุด เนื่องจากขั้นที่ 5 เป็นช่วงระยะเวลาของวัยรุ่น ที่เป็นเวลาของการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กสู่วัยรุ่น ที่เป็นเวลาของการเปลี่ยนแปลงจากวัยเด็กสู่วัยรุ่น พบกับความเปลี่ยนแปลงมากมาย ทั้งการเปลี่ยนแปลงภายในตนเอง และจากกลุ่มสังคมที่ต่างคาดหวังว่าวัยรุ่นควรมีความรับผิดชอบและมีบทบาทเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ เป็นระยะเวลาที่วัยรุ่นมีความสนใจเกี่ยวกับเรื่องของตนเอง ต้องการหานิยามให้คำจำกัดความสำหรับตนเอง วัยรุ่นจะนิยามตัวเองได้ด้วยการตอบคำถามว่าตัวเองนี้คือใคร ต้องการอะไร มีสาระสำคัญสำคัญคือ อุดมคติ ค่านิยม ทัศนคติ สำหรับดำเนินชีวิตต่อไปอย่างไร คำนิยามเกี่ยวกับตัวเองของวัยรุ่นต้องประกอบขึ้นจากความหมายของตนในปัจจุบัน ร่วมกับความที่ต้องการเป็นอนาคต และในขณะเดียวกัน ต้องการความคาดหวังของกลุ่มสังคมอีกด้วย ซึ่งกลุ่มสังคมหมายถึงทั้งครอบครัว สถาบันศึกษา ประเทศชาติ เพื่อน และบุคคลที่มีความหมายความสำคัญต่อตัววัยรุ่นเอง

2.) สถานะทางเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นตามแนวคิดของมาร์เซีย

นักจิตวิทยาอีกคนหนึ่งที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของตนเองก็คือ มาร์เซีย โดยมีแนวคิดสำคัญๆ เกี่ยวกับเรื่องดังกล่าวดังนี้

มาร์เซีย (ศิริอร นพกิจ. 2545 : 20 ; อ้างอิงมาจาก Marcia) นักจิตวิทยามหาวิทยาลัยแห่งรัฐนิวยอร์ค ได้นำแนวคิดเกี่ยวเอกลักษณ์แห่งตนในระยะวัยรุ่น จากทฤษฎีของอิริคสันมาพัฒนาเป็นสถานะทางเอกลักษณ์ ซึ่งตามแนวความคิดของมาร์เซียนั้น การสร้างเอกลักษณ์แห่งตนเกี่ยวพันกับการกำหนดแนวทางด้านอาชีพ ค่านิยม ความเชื่อ และพัฒนาการทางเพศ เกณฑ์ที่ใช้กำหนดสถานะทางเอกลักษณ์ อาศัยการผสมผสานระหว่าง 2 มิติ ของการมีหรือไม่มีภาวะวิกฤติ (Crisis) และการตกลงใจ (Commitment) ในด้านอาชีพ ศาสนา การเมือง โดยมีข้อตกลงเบื้องต้นดังนี้

ภาวะวิกฤติ หมายถึง เหตุการณ์หรือคำถามที่กระตุ้นบุคคลให้จำเป็นต้องตัดสินใจเลือกแนวทางต่างๆโดยคำนึงถึงความสนใจและความสามารถของตน

การตกลงใจ หมายถึง การแสดงออกหรือการกระทำของบุคคล

มาร์เซีย แบ่งวัยรุ่นตามลักษณะของแต่ละสถานะเอกลักษณ์ ดังนี้

1. วัยรุ่นที่เกิดความสับสนในการค้นหาเอกลักษณ์ (Identity Diffusion) คือ วัยรุ่นอาจจะมี

พร้อมที่จะละทิ้งเมื่อมีโอกาสที่ดีกว่า (สายฝน ควรผดุง. 2537 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Marcia. 1970) บุคลิกภาพที่แสดงออกในช่วงนี้ ได้แก่ (รัชนี ลาชโรจน์. 2527 : 265)

- เป็นหนุ่มสาวประเภทรักสนุก ไม่อาทรต่อคนอื่นตราบใดที่ได้ทำในสิ่งที่ตนปรารถนา
- หลีกเลี่ยงวิกฤตการณ์และการเผชิญหน้าใดๆ โดยการหนี อาจใช้ยาเสพติดหรือการหลอกตัวเอง
- มีปัญหาทางจิตใจ เป็นนักฉวยโอกาส
- ลอกเลียนเจตคติของผู้ที่ตนประทับใจ มักรู้สึกผิด และถูกทอดทิ้งบ่อย
- เต็มใจที่จะเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับตนเองอย่างรวดเร็ว และยอมรับความผิดพลาดของบุคลิกภาพของตนอย่างง่ายๆ
- มีปัญหาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมาก
- แม้เก่งเท่าคนอื่น แต่เลือกวิชาง่ายๆ เรียน
- แสดงบทบาทในสถานการณ์ต่างๆ
- มีความไว้วางใจมนุษย์น้อยที่สุด
- มีพ่อแม่ที่เลี้ยงดูเข้มงวดกวดขันมาก

2. วัยรุ่นที่ยังหาเอกลักษณ์ของตนไม่สำเร็จ และยังต้องอาศัยแนวคิดจากผู้อื่น (Identity Foreclosure) คือวัยรุ่นที่ไม่มีประสบการณ์ในการเผชิญกับภาวะวิกฤติ แต่ได้ตกลงใจเลือกแนวทางแล้ว โดยได้รับอิทธิพลจากบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และไม่สามารถบอกได้ว่าบิดามารดาหรือผู้ปกครองมีอิทธิผลต่อเขาตั้งแต่เมื่อไร วัยรุ่นกลุ่มนี้มีความศรัทธาต่อคำพูดของบิดามารดา จึงเคร่งครัดต่อคำสอนของบิดามารดามาก (สายฝน ควรผดุง. 2537 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Marcia. 1970) บุคลิกภาพที่แสดงออกในช่วงนี้ ได้แก่ (รัชนี ลาชโรจน์. 2527 : 265-266)

- ดูเผินๆ มีลักษณะเหมือนกลุ่มบรรลุเอกลักษณ์แห่งตน
- ไม่พิจารณาหรือสนใจเป้าหมายใดๆ ยกเว้นเรื่องที่ได้รับคำสั่งให้คิด
- กล่าวถึงแต่ทางเลือกซึ่งทำให้พ่อแม่เสียใจ
- เป็นคนไม่ยืดหยุ่น สนใจการรักษาขนบธรรมเนียนประเพณี
- ทำตามความเคยชิน และหนีสถานการณ์ขัดแย้ง
- ชอบทำตามคำสั่ง และพินอบพิเทาผู้มีอำนาจ
- ทะเยอทะยานสูง ประเมินตนเองได้
- ไม่ยืดหยุ่นในการตัดสินใจ
- มีความวิตกกังวลเล็กน้อย

- ชอบตั้งเป้าหมายที่เป็นไปได้
- มีพ่อแม่ที่ไม่กระด้างหรืออ่อนแอ แต่ควบคุมมาก
- ลอกแบบกลุ่มเพื่อนและผู้ที่นิยมยกย่องมากเกินไป

3. วัยรุ่นที่ยังหาเอกลักษณ์ที่ไม่แน่นอน (Identity Moratorium) คือวัยรุ่นที่อยู่ในช่วงภาวะวิกฤติที่กำลังจะตกลงใจ ซึ่งการตกลงใจค่อนข้างคลุมเครือ มีลักษณะแตกต่างจากวัยรุ่นที่เกิดความสับสนในการหาเอกลักษณ์ ตรงที่วัยรุ่นกลุ่มนี้ยังเห็นความสำคัญในความปรารถนาดี และความคิดเห็นของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และคำนึงถึงความต้องการของสังคมแล้วนำมาคิดทบทวนว่าเหมาะสมกับความสามารถของเขาหรือไม่ วัยรุ่นที่อยู่ในสภาพนี้จึงอยู่ระหว่างค้นหาคำตอบของเอกลักษณ์แห่งตน (สายฝน ควรผดุง. 2537 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Marcia. 1970) แต่วัยรุ่นที่ยังสับสนในการหาเอกลักษณ์นั้นยังไม่มีความคิดที่จะเลือก และยังไม่มีทางเลือกของเอกลักษณ์ของตนเอง (ประสาท อิศรปรีดา. 2538 : 85) บุคลิกภาพที่แสดงออกในช่วงนี้ ได้แก่ (รัชนี ลาชโรจน์. 2527 : 266)

- มีปัญหาที่ยังไม่ได้แก้ไขมากมาย
- เป็นนักทดลอง
- เปลี่ยนใจเรื่องค่านิยมบ่อย
- คบเพื่อนต่างเพศมาก และฉาบฉวย
- เป็นคนประเภทซ้ายจัดหรือขวาจัดเกินไป
- สนใจสุขภาพจิตของตนเอง
- ไม่ต้องให้มีใครมามีอิทธิพลหรือควบคุม
- ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นน้อยมาก
- ทำนายกิจกรรมของเขาได้ยาก
- มีความวิตกกังวลมาก
- มีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำในการเลือกวิชาเรียนและการนำไปใช้
- มีพ่อแม่ที่ตามใจมาก

4. วัยรุ่นที่ค้นหาเอกลักษณ์ของตนได้อย่างสมบูรณ์ (Identity Achievement) คือวัยรุ่นที่มีประสบการณ์ในการเผชิญกับภาวะวิกฤติ และมีการตกลงใจแล้ว จึงมีความตั้งใจอย่างแน่วแน่ในการเลือกอาชีพ ยึดมั่นศาสนา และมีความคิดอุดมการณ์ทางการเมืองได้ด้วยตนเอง ถึงแม้ว่าพวกเขาได้พิจารณาแนวทางด้านอาชีพไว้หลายทางก็ตาม ในที่สุดพวกเขาเลือกแนวทางเพียงแนวทางเดียวด้วยตนเอง ส่วนทางด้านอุดมคติ พวกเขาได้ทบทวนความเชื่อในอดีตและเลือกแนวทางเองจนประสบความสำเร็จในการแสดงออกอย่างเป็นอิสระ (สายฝน ควรผดุง. 2537 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Marcia.

- มั่นคง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์
- ยอมรับตนเอง
- อาจมีค่านิยมต่างจากพ่อแม่ แต่มั่นคงในตนเอง
- รู้จักตนเอง
- ทำตามค่านิยม และความเชื่อถือ
- ทำงานได้ดีภายใต้สภาวะความกดดัน
- ตั้งเป้าหมายที่เป็นจริงได้ และประเมินตนเองได้
- ยืดหยุ่นมากในความสัมพันธ์กับผู้อื่น
- มั่นคงในการตัดสินใจ ไม่ว่าคนอื่นจะคิดอย่างไร
- ความแตกต่างระหว่างการรับรู้ของตนเองและคนอื่นที่มีต่อตนน้อยมาก
- มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดี
- มีพ่อแม่ที่ใจเย็น และคอยส่งเสริมมากกว่าควบคุม

มาร์เซีย กล่าวว่า พัฒนาการของสถานะทางเอกลักษณ์ของวัยรุ่น น่าจะเกิดต่อเนื่องกันไปเป็นขั้นตอน จากขั้นสับสนในการหาเอกลักษณ์ไปสู่ขั้นค้นหาเอกลักษณ์ได้อย่างสมบูรณ์ (รัชนี ลาชโรจน์. 2527 : 266-267)

จากการแบ่งสถานะทางเอกลักษณ์ของวัยรุ่นตามแนวคิดของ มาร์เซีย ดังกล่าวข้างต้นนั้น กล่าวได้ว่า มาร์เซีย แบ่งเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น เป็น 4 ระดับ หรือ 4 ประเภท คือ

ประเภทแรก คือ วัยรุ่นที่ยังสับสนในเอกลักษณ์แห่งตน

ประเภทที่ 2 คือ ยังค้นหาเอกลักษณ์แห่งตนเองไม่ได้

ประเภทที่ 3 คือ ยังมีเอกลักษณ์ที่ยังไม่แน่นอน

ประเภทที่ 4 คือ วัยรุ่นที่ค้นหาเอกลักษณ์แห่งตนได้สำเร็จ

ในแต่ละระดับหรือในแต่ละประเภทจะมีลักษณะพฤติกรรมแตกต่างกันออกไป โดยเฉพาะประเภทแรก และประเภทที่ 3 ซึ่งยังไม่เข้าใจในเอกลักษณ์ของตนนั้นจะมีพฤติกรรมไปในทางที่มีปัญหามากกว่า ส่วนประเภทที่เข้าใจเอกลักษณ์แห่งตนอย่างสมบูรณ์แล้วจะมีพฤติกรรมทั่วไปเป็นปกติมากกว่า ฉะนั้นจึงกล่าวได้ว่านักเรียนที่มีพฤติกรรมปกติ ย่อมแสดงถึงความเข้าใจในเอกลักษณ์แห่งตน ส่วนวัยรุ่นที่มีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา แสดงว่ายังสับสนในเอกลักษณ์แห่งตนนั่นเอง

วัยรุ่นที่สามารถตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องของตัวเองได้จะรู้จัก เข้าใจและยอมรับตัวเองได้ตามความจริงที่ตนเป็นอยู่ การรู้จัก เข้าและยอมรับตัวเองได้นี้ คือการมีเอกลักษณ์แห่งตน (Identity) หรือที่เรียกว่า เอกลักษณ์แห่งตนนั่นเอง ฮามาเชค (กาญจนา พึ่งเนตร. 2537 : 17 ; อ้างอิงมาจาก

- มีนิยามเกี่ยวกับตัวเองที่ค่อนข้างมั่นคง ไม่แปรผันง่ายดาย

- ไม่หวั่นไหวคล้อยตามคำชักจูงและอิทธิพลของเพื่อนๆ

- มีเหตุผลและระดับของการยอมรับตัวเองสูง

- ตัดสินใจได้ไม่โลเล

- มองโลก และบุคคลอื่นๆ และตนเองในแง่ดี

- เชื่อว่าตนสามารถรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นกับตัวเองได้ ไม่ว่าสิ่งนั้นจะดีหรือเลว

- ยอมรับตนเองได้อย่างที่ตนเป็นอยู่

- ใกล้ชิดสนิทสนมกับใครๆ ได้โดยไม่กลัวว่าจะสูญเสียความเป็นตัวของตัวเอง

- มีความคิดยืดหยุ่นความคิดเห็นที่มีต่อตนเองไม่จำเป็นจะต้องตั้งอยู่บน "ความถูกต้อง" เสมอไป

- สามารถนำประสบการณ์และจุดมุ่งหมายในชีวิตในระยะ 1-2 ปีข้างหน้ามาใช้เป็นประโยชน์ในการวางแผนในการดำเนินชีวิตระยะยาวได้

ในวัยรุ่นบางคนที่ยังสับสนในตนเองคือสับสันในเอกลักษณ์แห่งตน (Identity Confusion) คือผู้ที่รู้จักตนเองไม่ดีเท่าที่ควร ไม่แน่ใจว่าตนคือใครแน่ ไม่รู้ว่าตนต้องการอะไร ไม่รู้ว่าตนมีสาระสำคัญของชีวิตอย่างไรบ้าง วัยรุ่นที่มีความสับสนในตนเองจะมีลักษณะพฤติกรรม และทัศนคติของ ฮามาเชค (กาญจนา พึ่งเนตร. 2537 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Hamachek. 1988) ดังต่อไปนี้

- มีนิยามเกี่ยวกับตัวเองที่ไม่แน่นอน สามารถเปลี่ยนแปลงขึ้นลงไปในทิศทางตรงกันข้ามได้ง่ายดาย

- เคลิบเคลิ้มตามคำชักจูงและอิทธิพลของเพื่อนๆ

- มีระดับของการยอมรับตัวเองต่ำ

- มีความยุ่งยากในการตัดสินใจ กลัวว่าจะตัดสินใจผิด

- มองตนเอง บุคคลอื่นๆ และชีวิตในแง่ไม่ดี

- เชื่อว่าสิ่งใดๆ ที่เกิดขึ้นกับตนเองนั้นยิ่งใหญ่เกินกว่าที่ตนเองจะควบคุมได้ เป็นเรื่องของโชคชะตามากกว่า

- ยอมรับตัวเองได้ด้วยการทำตัวเองให้เป็นอย่างที่คนอื่นต้องการ

- ค่อนข้างลำบากที่จะสนิทสนมกับใคร โดยมากมักจะสนิทแบบประเภทคล้อยตามหรือขึ้นอยู่กับบุคคลอื่นมากจนเกินไป หรือไม่ก็แยกตัวออกมาต่างหาก

- มีความคิดยืดติดอยู่กับ "ความถูกต้อง"

- ถึงแม้จะมีจุดมุ่งหมายของชีวิตในระยะ 1-2 ปีข้างหน้าแต่ไม่สามารถนำมาใช้วางแผนการ

การที่วัยรุ่นจะประสบความสำเร็จในการมีเอกลักษณ์แห่งตนได้ หรือไม่ได้นั้น เริ่มต้นที่ครอบครัว และศักยภาพภายในของตัวเอง ซึ่งศักยภาพที่สำคัญของวัยรุ่น คือสติปัญญา และสุขภาพจิตที่จะช่วยให้เด็กวัยรุ่นเผชิญกับวิกฤติการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้น และปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ได้ ซึ่งจะนำไปสู่การรู้จักและการพัฒนาตนเองได้เป็นอย่างดี

**1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน**

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตนพบว่า ยังไม่มีการศึกษาเอกลักษณ์แห่งตนกับลักษณะจิตสาธารณะ แต่พบว่าได้มีผู้ทำการศึกษาเอกลักษณ์แห่งตนกับลักษณะพึงประสงค์อย่างอื่น ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปไว้ดังนี้

**งานวิจัยในประเทศ**

กาญจนา ศรีวรกุล (2548 : 78-79) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มตัวอย่างเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ปีการศึกษา 2547 จำนวน 230 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักศึกษาชายมีเอกลักษณ์รวมทุกด้าน และด้านความสามารถในการทำงาน ด้านการเรียนรู้บทบาทสูงกว่านักศึกษาหญิง นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและมีบรรยากาศในครอบครัวที่ดี มีเอกลักษณ์แห่งตนรวมทุกด้านและในแต่ละด้านสูงกว่านักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและมีบรรยากาศภายในครอบครัวปานกลาง และนักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง มีเอกลักษณ์แห่งตนด้านการรับรู้เวลาสูงกว่านักศึกษาที่มีฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ ส่วนด้านรวมไม่พบความแตกต่าง

2. เอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก

**งานวิจัยต่างประเทศ**

พอตต์ (เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ. 2541 : อ้างอิงมาจาก Podd. 1972 : 479-507) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ของเอกลักษณ์แห่งตนและระดับการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมในวัยรุ่นชายระดับมัธยมต้น มัธยมปลาย และวิทยาลัยผิวขาว ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง จำนวน 134 คน แบ่งระดับของเอกลักษณ์แห่งตนเป็น 4 ระดับ ตามแนวความคิดของมาร์เซีย และระดับการให้เหตุผลทางจริยธรรมเป็น 3 ระดับ ตามแนวความคิดของโคลเบอร์ก พบว่าวัยรุ่นที่มีระดับเอกลักษณ์แห่งตนระดับต่ำสุดจะมีการตัดสินใจทางจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำกว่ากลุ่มอื่น ขณะที่วัยรุ่นที่มีเอกลักษณ์แห่งตนระดับ

สูงสุด จะมีการตัดสินทางจริยธรรมอยู่ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มที่มีเอกลักษณ์แห่งตนระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาแล้วนั้น จะเห็นได้ว่า ผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งตนนั้น จะมีลักษณะเป็นตัวของตัวเองสูง มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ มั่นคงในการตัดสินใจ มีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดี มีความรับผิดชอบ เป็นต้น ซึ่งลักษณะดังกล่าวเป็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์เช่นเดียวกับลักษณะจิตสาธารณะ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความเกี่ยวข้องระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนกับจิตสาธารณะ

**2. ลักษณะมุ่งอนาคต**

**2.1 ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต**

โกศล มีความดี (2547 : 27) ได้ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคต ว่าหมายถึง ความสามารถของบุคคลที่จะคาดการณ์ไกลและสามารถบังคับตนเองให้รู้จักอดได้ รอได้ สามารถวางแผนการปฏิบัติเพื่อผลดีหรือป้องกันผลเสียที่เกิดขึ้นในอนาคต (ณัฐยา ลือชากิตติกุล. 2546: 27; อ้างอิงมาจาก บุญรับ ศักดิ์มณี. 2532) การอดได้ รอได้ ทำให้บุคคลสามารถแสดงพฤติกรรมต่างๆ ในโอกาสที่เหมาะสมเป็นประโยชน์ในระยะยาว นอกจากนี้ บุคคลยังสามารถควบคุมให้กระทำในสิ่งที่ควรกระทำได้ (ณัฐยา ลือชากิตติกุล. 2546: 28) ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน จึงเป็นปริมาณความสามารถในการ คาดการณ์ไกล เล็งเห็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นกับตนในอนาคต และเล็งเห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตนั้น (คอลิค บูสะมัญ. 2538 : 32) ผู้ที่มุ่งอนาคตจึงจะสามารถวางแผน และมองเห็นความเป็นไปได้ในอนาคตจากสภาพปัจจุบัน และการควบคุมตนเป็นขั้นตอนของการปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมาย (สุริยะ พันธ์ดี. 2536 : 36) ดังนั้น ลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตน จึงเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องกันในปรากฏการณ์เดียวกัน คือ บุคคลจะต้องมีความต้องการผลในอนาคตมากกว่าในปัจจุบัน และจึงดำเนินการปฏิบัติเพื่อไปสู่เป้าหมายในอนาคตนั้น เช่น การรอรับรางวัลที่ใหญ่กว่าในอนาคตแทนรางวัลเล็กน้อยที่จะได้รับในปัจจุบันทันที การเล็งเห็นผลร้ายที่จะเกิดตามมาหรือเพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคตจึงควบคุมให้อดได้รอได้ซึ่งลักษณะดังกล่าวตรงกันข้ามกับลักษณะมุ่งปัจจุบัน (สุริยะ พันธ์ดี. 2536 : 35; อ้างอิงมาจาก ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก. 2520)

ลักษณะของบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง คือ 1) สามารถวางแผนล่วงหน้าได้โดยคาดการณ์ถึงผลดีและผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตได้ 2) สามารถอดได้รอได้ 3) มีความเชื่อมั่นในผลของการกระทำว่า ทำดีย่อมได้ผลดีตอบแทน 4) เป็นบุคคลที่สามารถอธิบายปรากฏการณ์

ต่างๆ อย่างสมเหตุสมผล 5) สามารถงดเว้นจากการกระทำบางชนิดที่สังคมไม่ยอมรับ หรือเป็นผลเสียต่อสุขภาพได้ (สมดุล ชาญนุวงศ์. 2533 : 51)

สถานการณ์ที่ทำให้บุคคลมีการควบคุมตนได้มี 4 สถานการณ์ คือ 1) การสนับสนุนจากตัวแบบ บุคคลที่มีลักษณะของการควบคุมตน หากได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่คนอื่นๆ รอบด้านมีลักษณะของการควบคุมตนด้วย บุคคลเหล่านี้จะช่วยสนับสนุน และเป็นแบบอย่างซึ่งกันและกันได้ 2) การลงโทษทางสังคม บุคคลที่มีลักษณะของการควบคุมตน แล้วภายหลังให้การเสริมแรงตนเองต่อพฤติกรรมที่ไม่เป็นการควบคุมตน มักจะก่อให้เกิดปฏิกิริยาทางลบกับบุคคลรอบข้างถือเป็นการลงโทษทางสังคม ที่สังคมจะคอยควบคุมให้บุคคลคงมาตรฐานของตนเองเอาไว้ ส่งผลให้บุคคลกลับไปประเมินตนเองอีกครั้ง และพยายามกลับไปสู่มาตรฐานเดิมของตน 3) สถานการณ์ที่มีผลต่อการควบคุมตน บุคคลที่เคยอยู่ในสภาพแวดล้อมซึ่งในอดีตเคยส่งเสริมให้ควบคุมตนในมาตรฐานระดับหนึ่ง จะมีแนวโน้มที่จะรักษามาตรฐานระดับนั้นต่อไป และจะหลีกเลี่ยงสถานการณ์ที่มีอิทธิพลให้ตนต้องลดมาตรฐานลงไป และ4) ประโยชน์ส่วนบุคคล ซึ่งแบ่งเป็น 2 ลักษณะคือ เกิดจากตัวบุคคลกระทำเอง เช่น ทำเพื่อความสบายใจ เป็นต้น และเกิดจากแหล่งอื่น เช่น การกระทำเพราะได้รับการยกย่องนับถือจากผู้คนในสังคม (พจน์ จิระบลกิจ. 2543 : 22-23)

มิสเชล (ปิยกาญจน์ กิจอุดมทรัพย์. 2539 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Mischel. 1974 : 287) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต มีความต้องการได้รับผลในอนาคตที่ดีกว่า หรือมากกว่าผลที่จะเกิดขึ้นในปัจจุบัน ต่อจากนั้นควบคุมตนเองให้ปฏิบัติเป็นขั้นไปตามแผนที่วางไว้ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการในอนาคต ซึ่งการดำเนินการปฏิบัติตามแผนนี้เป็นระยะเวลานานกว่าจะบรรลุผล หรือจะต้องทำเป็นจำนวนหลายครั้ง ซึ่งเป็นการควบคุมตนเองให้ละเว้นการกระทำบางอย่างในระยะเวลาหนึ่ง จนกระทั่งได้ผล

นอกจากนี้ มิสเชล (ปิยกาญจน์ กิจอุดมทรัพย์. 2539 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Mischel. 1974 : 250-254) ยังได้ประมวลความคิดเห็นของนักจิตวิทยาหลายท่านที่น่าเชื่อถือได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึงความสามารถที่จะคิดถึงการณ์ในระยะยาวไปถึงอนาคต เป็นลักษณะของผู้มีคุณสมบัติด้านอื่นๆ สูงด้วย คือด้านสติปัญญา และสุขภาพจิต และเชื่อว่าการรู้จักอดได้หรือการควบคุมตนเองหรือการอดเปรี้ยวไว้กินหวานด้วยความสมัครใจของผู้กระทำนั้นมีความสำคัญสำหรับประเทศที่กำลังพัฒนา เพราะจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางวัฒนธรรม ประเพณี โดยเฉพาะพฤติกรรมของประชาชน โดยจะต้องละวางการบำบัดความต้องการโดยทันทีทันใดและยอมรับความสำคัญของการวางแผนและการดำเนินการเพิ่มพูนประโยชน์ที่จะได้รับในอนาคต อาจกล่าวได้ว่า ความไม่

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2520 : 35) ให้ความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตว่า หมายถึง ความสามารถในการควบคุมตนเองของบุคคลซึ่งแสดงเป็นพฤติกรรมของ การอดได้รอได้ในสถานการณ์ต่างๆ เช่น การรอรับรางวัลที่ใหญ่กว่าในอนาคตแทนรางวัลเล็กน้อย ซึ่งจะได้รับในทันทีหรือการงดบำบัดความต้องการในปัจจุบันของของตน เพราะเล็งเห็นผลร้ายที่จะเกิดตามมาหรือการเพียรพยายามในปัจจุบัน เพื่อจุดมุ่งหมายที่ยิ่งใหญ่ในอนาคต ลักษณะมุ่งอนาคตนี้ตรงข้ามกับลักษณะมุ่งปัจจุบันและอาจถือว่าเป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลได้

จินตนา บิลมาศ (2529 : 27) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นถึงผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรับผลดีหรือป้องกันผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

จรรจา สุวรรณทัต (2531 : 48) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะของการมองสู่อนาคตข้างหน้า ซึ่งเป็นการมองที่ลึกซึ้งกว้างไกลที่จะมีผลไม่เพียงแต่ตัวผู้มองเท่านั้น หากครอบคลุมไปถึงบุคคลอื่นและสังคมมนุษยชาติที่บุคคลนั้นมีส่วนเกี่ยวข้องด้วย และถือว่าเป็นจิตลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ

นาตยา ปิลันธนานนท์ (2526 : 21-23) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึงพฤติกรรมที่นักเรียนแสดงออกโดยมีการคำนึงถึงผลประโยชน์ของการกระทำนั้นๆ ว่าจะส่งผลร้าย หรือผลดีแก่ตนเอง และสังคมอย่างไร ควรประพฤติหรือปฏิบัติอย่างไร จึงจะไม่ทำให้เกิดผลร้ายทั้งในปัจจุบันและอนาคต

เพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2527 : 15) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ลักษณะนิสัยที่อดได้รอได้ รู้จักหักห้ามใจตนเอง เพื่อไปสู่จุดหมายปลายทางความสำเร็จหรือผลตอบแทนที่ยิ่งใหญ่หรือมีคุณค่ามากกว่า

สมจิตต์ เพิ่มพูน (2532 : 11) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถในการคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของผลดี ผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและสามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรอรับผลดีหรือป้องกันผลเสีย ตลอดจนสามารถควบคุมตนเองในการกระทำ หรือละเว้นการกระทำบางอย่างตามความต้องการของตนเอง เพราะเล็งเห็นถึงผลเสียที่จะเกิดตามมาทั้งแก่ตนเองและผู้อื่นในภายหลัง

สุรพงษ์ ชูเดช (2534 : 46) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถคาดการณ์ไกล เห็นความสำคัญของสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และการบังคับตนเองให้อดได้รอได้ หรือเลือกที่จะไม่รับประโยชน์เล็กน้อยในทันที แต่จะรอรับประโยชน์ที่ยิ่งใหญ่หรือสำคัญกว่าที่ตามมาในภายหลัง

สุพล วังสินธ์ (2534 : 31-35) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความปรารถนาที่จะทำสิ่ง

กนกวรรณ อุ่นใจ (2535 : 27) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง การมองสู่อนาคตของบุคคล โดยที่ผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตจะเป็นผู้ที่สามารถคาดการณ์ไกลและตัดสินใจเลือกกระทำอย่างเหมาะสม หาแนวทางแก้ปัญหา และวางแผนดำเนินการเพื่อเป้าหมายที่ต้องการในอนาคต รู้จักการปฏิบัติให้เกิดการอดได้รอได้และมีความเพียรพยายามในปัจจุบัน เพื่อประสบความสำเร็จในชีวิต

เฮคออเซน (สมจิตต์ เพิ่มพูน. 2563 : 47 ; อ้างอิงมาจาก Heckhausen. 1967 : 42-45) กล่าวถึง ลักษณะมุ่งอนาคตไว้ว่า การตั้งเป้าหมายในระยะยาวของการทำงาน การคาดการณ์ไกล การวางแผนระยะยาว การมองผลที่จะส่งไปยังอนาคต รู้จักอดได้รอได้ ลักษณะมุ่งอนาคตสูงนี้จะปรากฏมากในผู้ที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในทุกๆ ด้าน

มี้ด (มนทกานต์ ทรัพย์แก้ว. 2543 : 8 ; อ้างอิงมาจาก Mead. 1971 : 175) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถของบุคคลที่จะคาดการณ์เกี่ยวกับตนเองในอนาคต

โรบินสัน (มนทกานต์ ทรัพย์แก้ว. 2543 ; อ้างอิงมาจาก Robinson. 1971 : 1225-B) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึงการวางโครงการระยะยาวเกี่ยวกับอนาคตของบุคคล

เซกูร่า (กนกวรรณ อุ่นใจ. 2535 : 24; อ้างอิงมาจาก Segura. 1975 : 5823-B) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นความสามารถของแต่ละบุคคลในการมองอนาคต การวางแผน และการจัดการเกี่ยวกับอนาคตที่เป็นไปได้

แลมม์ รอล์ฟ และกีซีล่า (ปิยกาญจน์ กิจอุดมทรัพย์. 2539 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Lamm, Rolf and Gisela. 1976 : 317) กล่าวว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ทัศนคติความรู้สึกของบุคคลที่มีต่ออนาคต

จากความหมายของลักษณะมุ่งอนาคตที่กล่าวมาแล้ว สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคต หมายถึง ความสามารถของบุคคลในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นถึงความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยสามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรอรับผลดีหรือป้องกันผลเสียนั้นได้ สามารถควบคุมตนเพื่อละเว้นการกระทำบางอย่างที่จะเป็นผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น และมีความเพียรพยามต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ

### 2.2 ปัจจัยที่ส่งเสริมลักษณะมุ่งอนาคต

มิสเชล และคนอื่นๆ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก 2520 : 36 ; อ้างอิงมาจาก Mischel and other. 1966) กล่าวว่า การเลือกที่จะชะลอการบำบัดความต้องการของบุคคลนั้นเกิดจากการเรียนรู้จากประสบการณ์ในอดีตและการเลียนแบบจากผู้อื่นด้วย นอกจากนี้ ยังมีความสัมพันธ์กับลักษณะอื่นๆ ของบุคคลอีกมาก เช่น ความรับผิดชอบทางสังคม วัฒนธรรม และครอบครัว ลักษณะมุ่งอนาคตนี้จะเพิ่มมากขึ้นตามอายุ มิเชล กล่าวว่า ความสามารถที่จะนึกถึง

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา (2523 : 7-10) ได้แบ่งความคาดหวังในอนาคตของเยาวชนไทยไว้เป็นด้านต่างๆ ดังนี้

1. ด้านการศึกษา คือ ความคาดหวังว่าตนจะสามารถสำเร็จการศึกษาในระดับสูงที่สุดตามที่ตนต้องการ

2. ด้านครอบครัว คือ คาดหวังว่าตนจะได้แต่งงานและสร้างฐานะของครอบครัวให้มั่นคงในอนาคต

3. ด้านการประกอบอาชีพ คือ คาดหวังว่าตนจะประกอบอาชีพตามความถนัด ความสนใจและความสามารถของตน

4. ด้านสังคม คือ คาดหวังว่าตนจะได้มีส่วนช่วยแก้ปัญหาสังคมและเสียสละบำเพ็ญตนให้เป็นประโยชน์ต่อสังคมได้เป็นอย่างดี

5. ด้านส่วนตัว คือ คาดหวังว่าตนเองจะเป็นคนใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

6. ด้านศาสนา คือ คาดหวังว่าศาสนามีคุณค่า และมีความสำคัญต่อมนุษย์ และสังคมต่อไปในอนาคต และคาดหวังว่าจะได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางศาสนา

**2.3 งานวิจัยเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคต**

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตนั้นพบว่า มีผู้ทำการศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตกับลักษณะจิตสาธารณะเพียงน้อยมาก ดังนั้นผู้วิจัยจะขอกล่าวถึงเรื่องลักษณะมุ่งอนาคตที่เกี่ยวข้องกับลักษณะพึงประสงค์อื่น ดังนี้

**งานวิจัยในประเทศ**

โกศล มีความดี (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ กลุ่มตัวอย่างคือ ข้าราชการตำรวจผู้เข้ารับการฝึกอบรมเพื่อพิจารณาบรรจุแต่งตั้งเป็นข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ในระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ ถึงพฤษภาคม พ.ศ. 2547 จำนวน 187 นาย ผลการศึกษาพบว่า ข้าราชการตำรวจที่มีจิตลักษณะแตกต่างกัน มีจิตสาธารณะแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ข้าราชการตำรวจที่มีเจตคติต่อจิตสาธารณะที่ดี มีการรับรู้ความสามารถของตนสูง มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง มีจิตสาธารณะสูงกว่าข้าราชการตำรวจที่มีเจตคติต่อจิตสาธารณะที่ไม่ดี มีการรับรู้ความสามารถของตนต่ำ มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ

เนื่องจากงานวิจัยที่ศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตกับจิตสาธารณะนั้น ยังมีน้อยมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ศึกษางานวิจัยที่ศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่นๆ อีก ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2520 : 102-109) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนในโรงเรียนรัฐบาล และนิสิตทั้งชายและหญิงในเขตกรุงเทพมหานคร และเป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยมศึกษาปีที่1, 3, 5 และมหาวิทยาลัยปีที่ 2 ซึ่งมีอายุระหว่าง 11 - 25 ปี และมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางเศรษฐกิจและสังคมทั้ง 3 ระดับ จำนวน 1,400 คน พบว่า

1. ลักษณะมุ่งอนาคตแปรปรวนไปตามลักษณะทางสังคม 3 ประการ คือ เพศ ชั้นเรียน และสถานที่เกิด โดยผู้หญิงมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าผู้ชาย ผู้ที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 มีคะแนนเฉลี่ยลักษณะมุ่งอนาคตสูงที่สุด ส่วนผู้ที่เรียนอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด และผู้ตอบที่เกิดในกรุงเทพมหานครมีลักษณะมุ่งอนาคตสูงกว่าผู้ตอบที่เกิดในต่างจังหวัด

2. ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ คือ ผู้ที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก แบบใช้เหตุผล และแบบลงโทษทางจิต จะมีลักษณะมุ่งอนาคตสูง

3. ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับจริยธรรม

ผ่องพรรณ แววิเศษ (2534 : 116 – 121) ได้ศึกษาลักษณะทางจิตสังคมเพื่อป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น ในนักศึกษาชายวิทยาลัยอาชีวศึกษา อายุ 13 – 23 ปี จำนวน 250 คน โดยใช้แบบสอบถาม โดยศึกษาจิตลักษณะ 4 ด้าน คือ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การมุ่งอนาคต สุขภาพจิต และทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาท พบผลในด้านจิตลักษณะมุ่งอนาคต คือ ลักษณะการมุ่งอนาคตของนักศึกษาชายมีความสัมพันธ์กับทัศนคติต่อการทะเลาะวิวาท การรับรู้บรรยากาศแบบประชาธิปไตยระหว่างอาจารย์และนักศึกษา ลักษณะการคบเพื่อนอย่างเหมาะสม สุขภาพจิต และการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมในขั้นสูง มากกว่านักศึกษาที่มุ่งอนาคตต่ำ ทั้งในนักศึกษารวมทั้งหมดและกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม

สุรพงษ์ ชูเดช (2534 : 135-145) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิตชั้นปีที่ 3-4 ของมหาวิทยาลัย 2 แห่ง รวม 273 คน โดยใช้แบบสอบถามและแบบวัดต่างๆ โดยจิตลักษณะที่ศึกษา ได้แก่ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม ลักษณะมุ่งอนาคต และเอกลักษณ์แห่งอีโก้ พบผลที่สัมพันธ์กับจิตลักษณะ คือ นิสิตที่เรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสังคมมาก เป็นผู้ที่มีเอกลักษณ์แห่งอีโก้สูงกว่าผู้ที่เรียนวิชาที่เกี่ยวข้องกับมนุษย์และสังคมน้อย และในหมู่นิสิตที่เรียนวิชาที่ให้ความสำคัญแก่มนุษย์และสังคมมากนี้ ถ้ามีผลการเรียนดีด้วยจะเป็นผู้ที่มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูง และมีลักษณะมุ่งอนาคตมาก และผลนี้พบในกลุ่มนิสิตที่ครอบครัวมีระดับเศรษฐกิจสังคมต่ำอย่างชัดเจนกว่านิสิตประเภทอื่นๆ

**งานวิจัยต่างประเทศ**

เนื่องจากงานวิจัยต่างประเทศที่ศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตกับจิตสาธารณะนั้น ยังมีน้อย ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้รวบรวมงานวิจัยที่ศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่นๆ ดังนี้

เรย์เนอร์ (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. 2530 : 101; อ้างอิงมาจาก Raynor. 1978 : 254) ได้ทำการวิจัยพบว่าบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูงจะมีการจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูง และเป็นผู้ที่ขยันขันแข็งในการทำงานมากกว่าผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำ

มิสเชล และ กิลิแกน (ปิยกาญจน์ กิจอุดมทรัพย์. 2539 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Mischel. 1974 : 287) ได้ศึกษาวิจัยพบว่า

1. ผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตจะโกงน้อย และถ้าเด็กประเภทนี้โกงจะต้องใช้เวลาก่อนที่จะกระทำเช่นนั้น

2. ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นพลเมืองดี และส่งผลต่อความเจริญงอกงามของตนเอง และประเทศชาติ ฉะนั้นลักษณะมุ่งอนาคตจึงเป็นลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศชาติ

ไรท์ (ปิยกาญจน์ กิจอุดมทรัพย์. 2539 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Wright. 1975 : 298) ได้ศึกษาพบว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตสูง คือผู้ที่สามารถปฏิบัติตนได้อย่างเหมาะสมกับกาละเทสะ และไม่ฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ของศาสนาและกฎหมาย นอกจากนี้ ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตยังเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงขึ้นด้วย ส่วนยุวอาชญากรนั้นมีลักษณะมุ่งอนาคตต่ำกว่าปกติ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตดังกล่าว สรุปได้ว่า ผู้ที่มีลักษณะมุ่งอนาคตเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูง มีความเพียรพยายาม มีความคาดหวัง รู้จักรอคอย ซึ่งลักษณะต่างๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองที่ดีเช่นเดียวกับลักษณะจิตสาธารณะที่เป็นคุณลักษณะของการเป็นพลเมืองที่ดีด้วย ดังนั้นลักษณะมุ่งอนาคตจึงน่าจะมีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะเช่นกัน

**ปัจจัยทางสังคม**

**1. การอบรมเลี้ยงดู**

**1.1 ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู**

ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินทร์ ชูชม และงามตา วนินทานนท์ (2528 : 38) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่ผู้ใกล้ชิดเด็กมีการติดต่อเกี่ยวข้องกับเด็กทั้งทางด้านคำพูดและการกระทำ ซึ่งเป็นการสื่อความหมายต่อเด็กทั้งทางด้านความรู้สึก และอารมณ์ของ

ผู้กระทำตลอดจนเป็นทางให้ผู้เลี้ยงดูสามารถจะให้รางวัลและลงโทษเด็กได้ นอกจากนั้นยังเป็นโอกาสให้เด็กดูแบบอย่างการกระทำของผู้เลี้ยงดูตนเอง

เซียร์ และคณะ (อัญชลี หนักแน่น. 2537 : 23-24 อ้างอิงมาจาก Sears and other. 1957) กล่าวว่าการอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดวัยเด็ก ซึ่งมีผลกระทบบางประการต่อพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบันและศักยภาพของการกระทำในอนาคต ดังนั้นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลส่วนหนึ่งจึงเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในสถาบันครอบครัว อันเป็นสถาบันทางสังคมอันดับแรกสุดที่เด็กเป็นสมาชิก ซึ่งการที่จะอบรมเลี้ยงดูเด็กได้เหมาะสมเพียงใดนั้น พ่อแม่จำเป็นต้องประพฤติปฏิบัติให้สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กในแต่ละวัย และในแต่ละสถานการณ์แวดล้อม

สรุปได้ว่า การอบรมเลี้ยงดู หมายถึง การที่บิดามารดา หรือผู้ดูแล ปฏิบัติต่อเด็กทั้งทางด้านคำพูดและการกระทำ ปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นจะเป็นไปอย่างต่อเนื่องตั้งแต่เด็ก ทำให้เด็กได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ รอบตัว และเลียนแบบการกระทำต่างๆ ของผู้อบรมเลี้ยงดู

**1.2 ความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู**

การอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่มีความสัมพันธ์กับบุคลิกภาพทุกด้านของลูก ซึ่งความคิดนี้ปรากฏในทฤษฎีจิตวิทยาที่สำคัญ เช่น

ทฤษฎีจิตวิเคราะห์ของ ฟรอยด์ (ศิริอร นพกิจ. 2545 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Freud. 1949 : 26-29) กล่าวว่า การพัฒนาบุคลิกภาพของบุคคลนั้นเริ่มมาตั้งแต่วัยทารก ซึ่งเป็นพื้นฐานของการพัฒนาการทางบุคลิกภาพเมื่อเด็กโตขึ้น โดยเฉพาะในช่วงอายุ 1-5 ปี เด็กจะต้องได้รับการเลี้ยงดูอย่างดี เพื่อให้ได้รับการตอบสนองความต้องการ ถ้าในช่วงชีวิตตอนเด็กได้รับการเลี้ยงดูไม่ดี เมื่อโตขึ้นจะมีปัญหาทางการปรับตัวและปัญหาอื่นๆ

ส่วนทฤษฎีพัฒนาการทางสังคม ของ อิริคสัน (ศิริอร นพกิจ. 2545 : 25 ; อ้างอิงมาจาก Erikson. 1968 : 96-99) และดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินทร์ ชูชม และงามตา วนินทานนท์ (2528 : 5) กล่าวว่า เด็กทารกที่ได้รับความสุขความพอใจจากการดูแลอย่างใกล้ชิดของมารดาตั้งแต่แรกเกิด จะทำให้เด็กเกิดความรู้สึกรักใคร่ไว้วางใจมารดา และเมื่อโตขึ้นจะแผ่ขยายความรู้สึกรักใคร่ไว้วางใจนี้ไปยังผู้อื่น และสภาพแวดล้อมที่แปลกใหม่ ซึ่งจะทำให้เด็กสามารถปรับตัวได้ดีในเวลาต่อมา เกี่ยวข้องกับการมีสุขภาพจิตที่ดีของเด็กโดยตรง

นอกจากแนวคิดของนักทฤษฎีบุคลิกภาพทั้ง 2 คน ดังกล่าวมาแล้ว ยังมีนักจิตวิทยาคนอื่นๆ ให้ความสำคัญในเรื่องนี้ไว้ เช่น

บัลด์วิน (ศิริอร นพกิจ. 2545 : 26; อ้างอิงมาจาก Baldwin. 1980 : 499) กล่าวว่าลักษณะบุคลิกภาพทั้งหมดของเด็กเป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ และพฤติกรรมการแสดงออกของเด็กมีความสัมพันธ์กับวิธีการอบรมเลี้ยงดู และวิธีการลงโทษของพ่อแม่โดยตรง ซึ่งพ่อแม่ที่ใช้วิธีการลงโทษทางการกับเด็กบ่อยครั้ง และรุนแรงมากขึ้นตามลำดับจะมีผลให้เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และพฤติกรรมต่อต้านสังคม

มุสเซน (ศิริอร นพกิจ. 2545 : 26 ; อ้างอิงมาจาก Mussen. 1963 : 71-73) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูในระยะต้นของชีวิตควรมีพื้นฐานของความรัก และความอบอุ่นเป็นสำคัญ โดยการเรียนรู้ทางสังคมครั้งแรกของเด็กจะเกิดขึ้นจากการมีความสัมพันธ์กับสมาชิกภายในครอบครัว ดังนั้นสภาพแวดล้อม วิธีการอบรมเลี้ยงดู ทัศนคติ และค่านิยมของพ่อแม่ จึงมีผลโดยตรงต่อพัฒนาการด้านต่างๆ รวมทั้งลักษณะนิสัยของเด็กในอนาคตต่อไปด้วย

สรุปได้ว่า นักจิตวิทยาต่างมีความเห็นสอดคล้องกันว่าการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมจากพ่อและแม่เป็นปัจจัยสำคัญในการหล่อหลอมบุคลิกภาพของเด็กให้มีพัฒนาการไปในทางที่ดีงาม และในทำนองเดียวกันการอบรมเลี้ยงดูที่ไม่เหมาะสมก็จะทำให้บุคลิกภาพของลูกพัฒนาการไปในทางที่เสียหายได้

**1.3 รูปแบบของการอบรมเลี้ยงดู**

มีผู้ทำการศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู และได้เสนอรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูไว้หลายท่าน ซึ่งจากการศึกษาวิจัยพบว่า ที่มีรูปแบบคล้ายคลึงกัน เช่น

1. Baumrind (1976) ได้แบ่งลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่และให้เหตุผลแก่บุตร ตลอดจนรับฟังความคิดเห็นของบุตร

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบเผด็จการ เข้มงวดกวดขัน ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของบุตร ใช้เหตุผลของบิดามารดาฝ่ายเดียว

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยตามสบาย ไม่กวดขันบุตร ปล่อยให้บุตรทำสิ่งต่างๆ ได้ตามใจชอบ ไม่ให้ความสนใจบุตร

2. Rogers (1972) ได้แบ่งรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่าบิดามารดาปฏิบัติต่อตนอย่างยุติธรรม มีความอดทน ไม่ตามใจจนเกินไป ยอมรับความสามารถและความคิดเห็นของบุตร ให้ความร่วมมือแก่บุตรตามโอกาสอันควร

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป หมายถึง วิธีการปฏิบัติของบิดามารดาหรือผู้ปกครองที่ทำให้เด็กมีความรู้สึกว่าตนเองไม่ได้รับอิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำในสิ่งที่

ตนเองต้องการ หรือทำอะไรด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้ ถูกควบคุมอยู่ในสายตา หรือคุ้มครอง ป้องกันให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง และมีความรู้สึกว่าตนเองเป็นเด็กอยู่เสมอ

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูที่บุตรรู้สึกว่าตนเองถูกเกลียดชัง และไม่ได้รับการเอาใจใส่ ตลอดจนไม่ได้รับคำแนะนำช่วยเหลือจากบิดามารดาเท่าที่ควร มักใช้วิธีวิจารณ์ตำหนิลงโทษที่รุนแรง และปราศจากเหตุผลไม่ให้ความสนิทสนมเป็นกันเองและปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่

3. จากการศึกษาของ Baldwin, Kalhorn & Breeze (1970) ได้ทำการศึกษาค้นคว้า และสรุปเกี่ยวกับการแบ่งลักษณะของการอบรมเลี้ยงดูโดยมองที่ครอบครัว หรือพื้นฐานทางบ้าน ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ชนิด ได้แก่

1. บ้านที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตย เป็นบ้านที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยนั้น หมายถึง การที่บิดามารดาให้อิสระแก่บุตรพอประมาณไม่ว่าจะเป็นการพูดจาความประพฤติหรือการตั้งกฎเกณฑ์ที่ใช้กับบุตร จะเน้นหนักไปทางด้านการสนองความต้องการและธรรมชาติของเด็ก เด็กจะมีอิสระเสรีในขอบเขตที่กำหนด และถ้าเด็กฝ่าฝืนที่บิดามารดาวางไว้เด็กจะถูกลงโทษเป็นครั้งคราว

2. บ้านที่มีการปกครองแบบอัตตาธิปไตย เป็นบ้านที่มีการปกครองแบบอัตตาธิปไตยนั้น หมายถึง ลักษณะที่บิดามารดาตั้งกฎการกระทำของเด็กแทบทุกชนิด เด็กจะต้องพยายามรักษาระเบียบวินัยอย่างเข้มงวด การฝ่าฝืนกฎเกณฑ์ นับเป็นความผิดที่รุนแรง

3. บ้านที่มีการปกครองแบบไม่มีกฎเกณฑ์ เป็นบ้านที่มีการปกครองแบบไม่มีกฎเกณฑ์นั้น หมายถึง ลักษณะที่บิดามารดาจะไม่มีการตั้งกฎข้อบังคับใดๆ เด็กสามารถทำทุกสิ่งได้ตามความปรารถนา

4. ละม้ายมาศ ศรทัตต์ (2504) ได้กล่าวถึงการอบรมเลี้ยงดูว่ามี 3 แบบ ดังนี้

1. แบบประชาธิปไตย (Democratic) คือ บิดามารดารับผิดชอบร่วมกันในการเลี้ยงดูบุตร และภาระอื่นๆ ในครอบครัว การตัดสินใจใดๆ ในครอบครัวเกิดจากการตกลงเห็นชอบของสมาชิกทุกคน บุตรมีโอกาสใช้ความสามารถอย่างเต็มที่ และรับผิดชอบในกิจกรรมต่างๆ ของครอบครัว มีโอกาสหัดคิดริเริ่มและตัดสนใจจากเรื่องเล็กไปหาเรื่องใหญ่ และจะสร้างเป็นนิสัยต่อไปจะรู้จักคิดริเริ่ม กล้าแสดงความคิดเห็น มีความเชื่อมั่นในตนเอง พึ่งพาตนเองได้

2. แบบอัตตาธิปไตย (Authoritarian) คือ บิดามารดามีอำนาจสิทธิ์ขาดในภารกิจทุกประการในครอบครัวเป็นผู้ตั้งจุดมุ่งหมายและกฎเกณฑ์ทุกอย่างบุตรเป็นเพียงผู้ปฏิบัติตาม สัมพันธภาพระหว่างบิดามารดากับบุตรในครอบครัวจะห่างเหิน บุตรจะขาดความอบอุ่นมั่นคง

ปลอดภัย การปฏิบัติตามคำสั่งของบิดามารดาเป็นประจำทำให้เด็กขาดความคิดริเริ่ม ไม่เชื่อมั่นในตัวเอง ไม่เป็นตัวของตนเอง ไม่กล้าแสดงความคิดเห็น

3. แบบปล่อยปละละเลย (Laissez-Faire) คือ บิดามารดามักใช้อารมณ์กับบุตรมากกว่าเหตุผล บุตรจะรู้สึกขาดความรักและจะมองโลกในแง่ราย ไม่ไว้วางใจผู้อื่น ไม่เชื่อความยุติธรรมและไม่ได้มีโอกาสเรียนรู้หรือรับการฝึกฝนให้มีคุณธรรมความดีต่างๆ ขาดความเป็นระเบียบ ขาดแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ไม่มีความขยันขันแข็ง และไม่มีความสามารถในการทำงานร่วมผู้อื่น

5. Shapiro (1997) ได้เสนอรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 แบบเช่นเดียวกันและมีลักษณะที่สอดคล้องกับนักจิตวิทยาอื่นๆ ที่กล่าวมา คือ

1. การเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจ คือการที่บิดามารดาหรือผู้ปกครองตั้งกฎเกณฑ์ข้อบังคับที่เข้มงวดและเผด็จการ มีความคาดหวังในตัวบุตรสูง บุตรเกิดความกดดันมีลักษณะไม่ไว้วางใจใคร ซึ่งอาจเป็นผลให้บุตรมองโลกในแง่ร้ายมีแต่การตำหนิและวิพากษ์วิจารณ์ ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสังคมได้

2. การเลี้ยงดูแบบตามใจ คือการที่บิดามารดาเลี้ยงดูโดยทะนุถนอมจนเกินเหตุ ไม่มีการ ตั้งกฎเกณฑ์ หรือระเบียบใดๆ ไม่ตำหนิหรือลงโทษเมื่อบุตรทำความผิด บุตรจะกลายเป็นบุคคลเอาแต่ใจตัวเอง ก้าวร้าว ยึดความคิดของตนเองเป็นศูนย์กลางของความสนใจ มีอารมณ์อ่อนไหวง่าย ขาดความมั่นคงทางอารมณ์

3. การเลี้ยงดูแบบให้เหตุผล เป็นการเลี้ยงดูที่บิดามารดารู้จักความพอดี ยืดหยุ่น ไม่เข้มงวดจนเด็กขาดศักยภาพในตนเองหรือปล่อยจนเสียเด็ก ให้คำแนะนำเมื่อบุตรมีปัญหาแต่ไม่ควบคุมหรือออกคำสั่ง เมื่อบุตรทำความผิดจะชี้แจงและให้เหตุผล บุตรจะเป็นผู้นำและผู้ตามที่ดีใช้ความคิดอย่างมีเหตุผล มีความมั่นคงทางอารมณ์หนักแน่น ควบคุมอารมณ์และปรับตัวได้ดี

6. Seigelman (1965) ได้ศึกษาการอบรมเลี้ยงดูในเด็ก โดยใช้แบบสอบถาม Bronfenbrenner Parental Behavior Questionnaires (BFB) โดยให้เด็กตอบคำถามจากแบบสอบถามเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดู ผลการศึกษาพบว่ามีเด็กได้รับการอบรมเลี้ยงดูพบเป็น 3 แบบ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ และการอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังกับเด็ก

ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 3 แบบมีผู้กล่าวไว้ ดังนี้

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก Seigelman (1965) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักคือ การที่บิดา มารดา แสดงความสัมพันธ์กับบุตรในลักษณะเอาใจใส รักใคร่ ให้ความอบอุ่น ให้เหตุผลมากกว่าการลงโทษ ให้คำชมเชย และช่วยแก้ปัญหาหาด้วยวิธีการที่ดีที่สุด นอกจากนี้ Cox & Leaper (1961) ได้อธิบายลักษณะพฤติกรรมของบิดามารดาที่แสดงความรักต่อบุตรว่าเป็นการให้ความสำคัญกับบุตรเป็นอันดับแรก โดยการให้สิ่งที่บุตรต้องการจริงๆ พอๆ กับการที่ให้ในสิ่งที่บิดามารดาคิดว่าบุตรต้องการ หรือห่วงว่าบุตรอาจจะมีความต้องการ และการให้

ตรงตามพัฒนาการรวมทั้งการยอมรับ หรือยกย่องบุตรตามความสามารถของสติปัญญา ร่างกาย และอารมณ์ของบุตร

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ Roe & Seigelman (1963) ได้ให้ความหมายของการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษ โดยแสดงถึงความสัมพันธ์ของบิดามารดากับบุตรในลักษณะของการลงโทษ ว่ามี 2 ลักษณะ คือ การลงโทษแบบ Symbolic – Love Punishment เป็นการลงโทษด้วยการทำให้บุตรเกิดความรู้สึกละอายใจ บิดามารดาทอดทิ้งบุตร และไม่ให้ความรักแก่บุตร การลงโทษแบบ Direct – Object Punishment เป็นการลงโทษทางกาย ห้ามเล่นของเล่น ไม่ให้เที่ยว รวมทั้งการเฆี่ยนตีให้เจ็บปวดทางกาย

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบคาดหวังกับเด็ก เป็นความสัมพันธ์ระหว่างผู้ปกครองกับเด็กในลักษณะของการตั้งความหวังไว้ในตัวบุตรค่อนข้างสูงและขาดความยืดหยุ่น โดยบิดาหรือมารดาจะมีความรู้สึกผิดหวังเมื่อบุตรไม่สามารถปฏิบัติตนได้ตามที่คาดหวัง มักจะแสดงพฤติกรรมการควบคุมกำหนดขอบเขตให้บุตรกระทำตาม ด้วยความเชื่อว่าบุตรจะสามารถปฏิบัติตามได้อย่างเหมาะสม

7. บุญสวย เชิดเกียรติกุล (2525) กล่าวถึง ลักษณะการอบรมเลี้ยงดู 3 แบบ คือ

1. แบบตามใจ คือการที่บิดามารดาเอาอกเอาใจบุตร ไม่เคยขัดใจ ยอมตามบุตร

2. แบบทอดทิ้ง คือการที่บิดามารดาขาดการให้ความรักใคร่ และขาดความสนใจในความเป็นอยู่ ไม่ดูแลยามเจ็บไข้ ไม่แนะนำสั่งสอน ให้ความรัก

3. แบบบังคับเข้มงวด คือพ่อแม่บังคับให้ลูกทำตามที่ตนกำหนดไว้ทุกอย่าง จะวางกฎเกณฑ์ไว้ให้เด็กทำโดยไม่คำนึงถึงธรรมชาติของเด็ก เมื่อเด็กทำผิดจากที่กำหนดก็จะลงโทษ และบางครั้งก็จะลงโทษด้วยวิธีแปลกๆ

8. เสตนส์ มิทเชลล์ (ศิริอร นพกิจ. 2545 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Stanes and Mitchell. 1975) ได้แบ่งการเลี้ยงดูออกเป็น 3 แบบ คือ

1. แบบปล่อยตามสบาย การเลี้ยงดูแบบนี้พ่อแม่ให้อิสระ ไม่กวดขันไม่บังคับไม่อบรมปล่อยให้เด็กได้ตัดสินใจเลือกสิ่งที่เขาคิดว่าดีที่สุดสำหรับเขาเอง พ่อแม่เพียงแต่ให้คำแนะนำบางครั้งบางคราว

2. แบบใช้อำนาจ เป็นการอบรมเลี้ยงดูที่พ่อแม่ชอบใช้อำนาจกับลูก แต่ก็ทำให้เด็กทราบว่าสิ่งใดควรละเว้น สิ่งใดควรอบรมสั่งสอน หากไม่ทำตามก็จะถูกลงโทษ

3. แบบพัฒนาจิตใจ การเลี้ยงดูแบบนี้เป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่รู้สึกถึงอารมณ์ความรู้สึก และความผูกผันระหว่างพ่อแม่ลูกที่อยู่ในวัยเติบโต พ่อแม่มักให้คำแนะนำอบรมที่ดีแก่ลูก โดยพ่อแม่ยอมรับ และเชื่อถือในการปรับปรุงตนเองของลูก พ่อแม่จะเป็นผู้วางระเบียบและกฎเกณฑ์ให้ลูกปฏิบัติ และคอยควบคุมให้ลูกปฏิบัติตาม

9. ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินทร์ ชูชม และงามตา วนินทานนท์ (2528 : 3-15) แบ่งการอบรมเลี้ยงดูเด็กตามแบบสังคมไทย ออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน หมายถึง การที่บิดามารดารายงานว่าเป็นการปฏิบัติต่อบุตรตน ได้แสดงความรักใคร่ เอาใจใส่ทุกข์สุขของบุตร มีความใกล้ชิดและได้ทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกับบุตร ให้การช่วยเหลือสนับสนุนและยอมรับในความสามารถของบุตร การอบรมแบบนี้เป็นการให้ในสิ่งที่บุตรต้องการ ดังนั้นบุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะให้ความรักความสำคัญต่อบิดามารดา ยอมรับการอบรมสั่งสอนต่างๆ โดยง่าย มีความรับผิดชอบ ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นมาก และมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล หมายถึงบิดามารดาอธิบายให้เหตุผลแก่บุตรในขณะที่มีการส่งเสริม หรือขัดขวางการกระทำของบุตรหรือลงโทษบุตร มีการให้รางวัลและลงโทษบุตรอย่างเหมาะสม กับการการกระทำของบุตรมากกว่าที่จะปฏิบัติตามอารมณ์ของตนเอง ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูวิธีนี้ช่วยให้บุตรได้เรียนรู้ และรับทราบถึงสิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรทำ มีความสำนึกในหน้าที่ ความรับผิดชอบสูง และสามารถต้านทานสิ่งยั่วยุใจได้

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตมากกว่าทางร่างกาย หมายถึง บิดามารดาใช้วิธีลงโทษทางจิตหรือทางกายเมื่อบุตรทำผิด ซึ่งการลงโทษทางกายจะเป็นวิธีการปรับพฤติกรรม ที่บิดามารดามักใช้อย่างจงใจใช้มาก และบ่อยกว่าการให้รางวัลเมื่อเด็กทำดี การลงโทษทางกายมีประโยชน์เพียงเล็กน้อย คือสามารถยับยั้งพฤติกรรมได้ชั่วคราว แต่มีผลเสียต่อเด็กมากเพราะทำให้เด็กก้าวร้าว ชอบรังแก ข่มเหงผู้ที่อ่อนแอกว่า ส่วนการลงโทษทางจิตจะให้ผลดีในการช่วยเสริมสร้างจริยธรรมของเด็ก

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม หมายถึง การออกคำสั่งให้เด็กทำตามแล้วผู้ใหญ่คอยตรวจตราใกล้ชิด ว่าทำตามที่ตนต้องการหรือไม่ ถ้าไม่ทำตามก็จะลงโทษเด็ก ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูแบบนี้จะยับยั้งการพึ่งตนเอง และความคิดสร้างสรรค์ของเด็กทำให้เด็กไม่กล้าแสดงออก ขาดความเชื่อมั่นในตนเองและไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง ส่วนการเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยหมายถึง การปล่อยให้เด็กคิดและตัดสินใจเองว่าควรทำหรือไม่ควรทำสิ่งใด และเปิดโอกาสให้เด็กเป็นตัวของตัวเองมากขึ้น

5. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้พึ่งตนเองเร็ว หมายถึง การที่บิดามารดาเปิดโอกาสให้เด็กทำกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันด้วยตนเองหรือภายใต้คำแนะนำ และฝึกฝนจากบิดามารดาหรือผู้เลี้ยงดู ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูวิธีนี้ทำให้เด็กช่วยเหลือตัวเองได้เร็ว และไม่ต้องพึ่งพาผู้อื่นมากและนานเกินไป

10. เฮอร์สอค (ศิริอร นพกิจ. 2545 : 26 ; อ้างอิงมาจาก Hurlock. 1973 : 303-304) ได้แบ่งลักษณะการควบคุมวัยรุ่นของพ่อแม่ที่ส่งผลต่อสัมพันธภาพภายในครอบครัว และบุคลิกภาพของวัยรุ่น ออกเป็น 4 แบบดังนี้

1. แบบเข้มงวดกวดขัน (Authoritarian Control) ในบ้านที่เข้มงวดกวดขันทำให้วัยรุ่นเป็นคนที่ยอมตาม และกลัวที่จะต้องรับผิดชอบต่อสิ่งต่างๆ ซึ่งจะทำให้เกิดความขัดแย้งกับพ่อแม่ที่คาดหวังให้วัยรุ่นมีความรับผิดชอบมากขึ้นตามวัย ในขณะที่วัยรุ่นเชื่อฟังคำสั่งสอนของพ่อแม่นั้น วัยรุ่นจะเกิดความไม่พอใจพ่อแม่ขึ้นเรื่อยๆ การเลี้ยงดูแบบนี้จะขัดขวางไม่ให้วัยรุ่นได้เป็นตัวของตัวเองตามที่เข้าต้องการ ด้วยเหตุนี้วัยรุ่นจึงสะสมความขุ่นเคืองใจอย่างรุนแรง และจะแสดงการต่อต้านโดยการไม่พูดจากับพ่อแม่ หรือไม่ปรึกษาปัญหาหรือขอคำแนะนำเมื่อเวลามีปัญหา ซึ่งผลของการควบคุมแบบเข้มงวดกวดขัน จะทำให้เกิดความบาดหมางที่รุนแรงระหว่างวัยรุ่นกับพ่อแม่ได้

2. แบบประชาธิปไตย (Democratic Control) วัยรุ่นที่ได้รับการควบคุมแบบประชาธิปไตยจะมีสัมพันธภาพที่ราบรื่นกับผู้ปกครองได้มากกว่าแบบแรก จากการที่วัยรุ่นชื่นชมและยอมรับนับถือในตัวพ่อแม่ จะทำให้วัยรุ่นอยากเข้าหาพ่อแม่เพื่อปรึกษาหารือเวลาที่มีปัญหา วัยรุ่นจึงมีทัศนคติที่ดีต่อพ่อแม่มากกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการควบคุมแบบเข้มงวดกวดขัน นอกจากนี้วัยรุ่นจะชื่นชมชีวิตในบ้าน ชื่นชมในสิ่งที่พ่อแม่ทำให้ และไม่ลังเลที่จะแสดงออกถึงความยอมรับนับถือ และความชื่นชมที่เขามีต่อพ่อแม่ ผลก็คือทำให้บรรยากาศของบ้านมีความอบอุ่นและมีการยอมรับ

3. แบบปล่อยปละละเลย (Permissiveness) คือไม่มีการควบคุม ผลของการไม่ควบคุมแบบนี้ จะทำให้วัยรุ่นไม่ยอมรับนับถือในตัวพ่อแม่ ไม่ชื่นชมยินดีในสิ่งที่พ่อแม่ทำให้และไม่มีแรงจูงใจที่จะช่วยตัวเองในการดำเนินชีวิต วัยรุ่นจึงคาดหวังแบบเห็นแก่ตัว ให้พ่อแม่ทำอะไรให้ในขณะที่เขาทำอะไรตอบแทนพ่อแม่เพียงเล็กน้อยหรือไม่ตอบแทนอะไรเลย วัยรุ่นที่ได้รับอนุญาตให้ทำอะไรได้ตามใจทุกอย่างจะรู้สึกไม่ปลอดภัยและไม่มีความมั่นใจ เมื่อใดที่วัยรุ่นทำสิ่งที่ผิดเขาจะรู้สึกขุ่นเคืองต่อต้านพ่อแม่ และตำหนิว่าเป็นความผิดของพ่อแม่ที่ไม่แนะนำ หรือห้ามปรามเขา

4. แบบไม่สม่ำเสมอ (Inconsistent Control) การควบคุมที่ไม่สม่ำเสมอไม่ว่าจะเป็นการควบคุมแบบผ่อนผัน หรือแบบเข้มงวดกวดขัน เมื่อวัยรุ่นรู้สึกว่าไม่ได้รับความยุติธรรมจากความไม่สม่ำเสมอของพ่อแม่ วัยรุ่นและญาติพี่น้องจะช่วยกันทำการต่อต้านพ่อแม่และปกป้องวัยรุ่นที่ไม่ได้รับความยุติธรรม ในฐานะเป็นผู้มีความทุกข์ร้อน ซึ่งสิ่งเหล่านี้ไม่เอื้ออำนวยให้เกิดบรรยากาศที่ดีในบ้าน และไม่สนับสนุนให้เกิดสายสัมพันธ์ที่ดีระหว่างพ่อแม่กับวัยรุ่นเลย

11. ม.ร.ว.สมพร สุทัศนีย์ (ศิริอร นพกิจ. 2545 : 27 ; อ้างอิงมาจาก สมพร สุทัศนีย์. 2530 : 30) แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 7 แบบ คือ แบบใช้อำนาจควบคุม (Authoritarian) แบบเข้มงวดกวดขัน (Firm Discipline) แบบลงโทษทางกาย (Physical Punishment) แบบให้ความคุ้มครอง

(Overprotection) แบบประชาธิปไตย (Democracy) แบบรักตามใจ (Permissive-ness) และแบบปล่อยปละละเลยหรือทอดทิ้ง (Rejection)

12. ไซมอนด์ส (Symonds. 1957 : 21-23) ได้แบ่งการอบรมเลี้ยงดูออกเป็น 4 แบบคือ

1. การอบรมเลี้ยงดูแบบยอมรับและมีเหตุผลสำหรับเด็ก

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยหรือทอดทิ้งเด็ก

3. การอบรมเลี้ยงดูแบบขมขู่เอากับเด็ก

4. การอบรมเลี้ยงดูแบบให้เด็กกระทำทุกอย่างตามที่ต้องการตามความปรารถนาได้ตลอดเวลา

**1.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเลี้ยงดู**

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูพบว่า ยังไม่มีการศึกษาอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูที่มีต่อลักษณะจิตสาธารณะ แต่พบว่าได้มีผู้ทำการศึกษาการอบรมเลี้ยงดูกับลักษณะพึงประสงค์อย่างอื่นมากมาย ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปไว้ดังนี้

**งานวิจัยในประเทศ**

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และเพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2520 : 131) ได้ศึกษาเรื่องจริยธรรมของเยาวชนไทย ใช้กลุ่มตัวอย่าง 1500 คน ที่กำลังเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มัธยม 1, 3, 5 และชั้นอุดมศึกษาปีที่ 2 ซึ่งมีความแตกต่างในลักษณะสังคม การอบรมเลี้ยงดูและลักษณะต่างๆ ที่สัมพันธ์กับจริยธรรมโดยใช้แบบสอบถามวัดการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมซึ่งประกอบไปด้วยคำถามที่เป็นสถานการณ์ขัดแย้งที่คุ้นเคยของเยาวชนไทยและมีคำตอบให้เลือก 6 ตัวเลือกตรงกับขั้นพัฒนาการทางจริยธรรมของโคลเบอร์ก ผลการวิจัยพบว่า การอบรมทั้ง 4 ลักษณะ คือให้ความรัก ควบคุม ลงโทษ และให้เหตุผล มีความสัมพันธ์พหุคูณกับการพัฒนาทางจริยธรรมของเยาวชนไทยที่มีฐานะต่ำ สูง และชายล้วน การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมไม่แปรไปตามฐานะ ระดับการศึกษา และอายุของผู้ตอบเท่าที่ควร

วิเชียร ทองนุช (2521 : 115) ได้ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กับการอบรมเลี้ยงดู กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอายุ 9-12 ปี ที่กำลังเรียนในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-5 จากโรงเรียนรัฐบาลในจังหวัดชลบุรี จำนวน 120 คน ผลการวิจัยพบว่าการให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยและแบบเข้มงวดกวดขัน เด็กในเมืองและเด็กชนบท รวมทั้งเด็กที่มีอายุต่างกันมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

เดช วิโย (2522 : 68) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน กลุ่มตัวอย่าง

เป็นนักเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 9 ระดับ ชั้นละ 30 คน รวม 180 คน ผลการศึกษาพบว่า การให้เหตุผลเชิงจริยธรรมพัฒนาขึ้นตามระดับชั้นเรียน และเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันให้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างกันโดยเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงที่สุด และเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันให้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

มยุรี จินตรักษ์ (2524 : 66) ได้ศึกษาอิทธิพลของลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนในจังหวัดขอนแก่นที่มีอายุระหว่าง 13-15 ปี พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมีอิทธิพลทำให้เกิดความแตกต่างในการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .05 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากทำให้มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากทำให้มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างจากการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อยอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมากทำให้มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างจากการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตทำให้มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างจากการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูมีอิทธิพลต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมเล็กน้อย

ชมพูนุท โคตรนรินทร์ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาวิธีการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อเชาวน์อารมณ์ กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลร้อยเอ็ด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลร้อยเอ็ด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด ปีการศึกษา 2544 จำนวน 304 คน ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนชั้นประถมปีที่ 4 โรงเรียนอนุบาลร้อยเอ็ด ที่ได้รับการเลี้ยงดูในแบบต่างๆ มีเชาวน์อารมณ์โดยอยู่รวมในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเชาวน์อารมณ์เป็นรายด้านก็พบผลเช่นเดียวกัน ยกเว้นนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีเชาวน์อารมณ์อารมณ์ด้านดีและด้านสุขอยู่ในระดับมาก และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจมีเชาวน์อารมณ์ด้านเก่งอยู่ในระดับมาก

2. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีเชาวน์อารมณ์โดยรวมมากกว่านักเรียนที่ได้รับการเลี้ยงดูแบบทะนุถนอมเกินกว่าเหตุ และการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และมีเชาวน์อารมณ์ด้านสุขมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่นๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจมีเชาวน์อารมณ์ด้านเก่งมากกว่านักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แต่นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกันมีเชาวน์อารมณ์ด้านดีไม่แตกต่างกัน

สมพงศ์ ติรพัฒน์ (2517 : 48) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกรับผิดชอบ ผลการวิจัยพบว่า

1. นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดมีความเชื่อมั่นในตนเองต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (r = -.4429)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับความรู้สึกรับผิดชอบ พบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวด และแบบประชาธิปไตยมีความสัมพันธ์กับความรู้สึกรับผิดชอบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติเพียงแต่มีแนวโน้มทางบวก

**งานวิจัยต่างประเทศ**

โฮนิก (พรพรรณ จันทรถง. 2541 ; อ้างอิงมาจาก Honig. 1985 : 2467) ทำการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของความร่วมมือในสังคม การควบคุมตนเอง และพฤติกรรมการเชื่อฟัง (Compliance Behavior) ในตัวเด็ก และความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการอบรมเลี้ยงดู ความใกล้ชิดระหว่างแม่กับลูกและการเชื่อฟังคำสอนของผู้ใหญ่ ผลการวิจัยพบว่า การเชื่อฟังผู้ใหญ่ขึ้นอยู่กับวิธีการอบรมเลี้ยงดูของผู้ใหญ่ ส่วนการให้คำแนะนำแก่เด็ก เป็นการช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่แสดงออกในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม

โมแรน และเกเล่ (พรพรรณ จันทรถง. 2541; อ้างอิงมาจาก Moran and Gayle. 1985 : 2786) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับการตัดสินใจด้านศีลธรรม (Moral Judgments) ในตัวเด็กก่อนวัยเรียน โดยวัดเจตคติของพ่อแม่ เครื่องมือที่ใช้วัดชื่อ "The Parent Attitude Research Instrument" ในการตัดสินความมีศีลธรรมของเด็ก 35 คน พบว่า ผลของงานวิจัยนี้สนับสนุนความคิดเห็นของนักจิตวิทยาที่ชื่อ เพียเจท์ (Piaget) ว่าจุดมุ่งหมายของการอบรมเลี้ยงดูเป็นพื้นฐานของพฤติกรรมต่างๆ ที่แสดงออกมาของเด็ก

แลมบอร์น และเม้าส์ (ทิพาพร ลิขิตกุล. 2544 : 43 ; อ้างอิงมาจาก Lamborn and Mounts. 1991 : 1049) ศึกษารูปแบบของความสามารถและการปรับตัวของวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (Authoritative) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม (Authoritarian) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักตามใจ (Indulgent) และการอบรมเลี้ยงดูแบบขาดการดูและเอาใจใส่ (Neglectful) เพื่อศึกษาผลกระทบต่อเด็กวัยรุ่นทางด้านพัฒนาการทางจิตสังคม (Psychological Development) ผลการศึกษาพบว่า วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ มีความสามารถทางจิตสังคมสูงที่สุดและมีความผิดปกติทางจิตใจและพฤติกรรมต่ำที่สุด วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบขาดการดูแล

เอาใจใส่มีความสามารถทั้งสี่ด้านต่ำสุด วัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุมมีเคารพเชื่อฟังสูงแต่มีอัตมโนทัศน์ (Self-concepts) ต่ำกว่าวัยรุ่นที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบอื่น

เอ็ดเวอร์ด (จำรัส มูลสาร. 2542 : 34 ; อ้างอิงมาจาก Edward. 1974 : 76-A)ได้ศึกษาถึงอิทธิพลของการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขันกับการอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยที่มีผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมของกลุ่มตัวอย่างตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษา ถึงมหาวิทยาลัยเป็นเด็กชายและหญิงที่พักหอพักและอยู่บ้าน ได้พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยให้ผลต่อพัฒนาการทางจริยธรรมสูงกว่าเด็กที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเข้มงวดกวดขัน

จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าว จะเห็นว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นรากฐานที่สำคัญในการสร้างพฤติกรรมของเด็กทั้งพฤติกรรมที่พึงประสงค์และพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ดังนั้นในการแสดงพฤติกรรมของการมีจิตสาธารณะนั้น การเลี้ยงดูก็น่าจะมีความสำคัญเช่นเดียวกัน ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูกับจิตสาธารณะ

**2. สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน**

**2.1 ความหมายของสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน**

สัมพันธภาพ หมายถึง ความผูกพัน ความเกี่ยวข้อง (ราชบัณฑิตยสถาน. 2525 : 796) จากการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับเรื่องสัมพันธภาพ ได้มีผู้ให้ความหมายของคำว่า “สัมพันธภาพ” ไว้ดังนี้

ศรีทับทิม พานิชพันธ์ (2527 : 115-116) กล่าวถึงความหมายของสัมพันธภาพไว้ว่า สัมพันธภาพ หมายถึง ความเกี่ยวข้องความผูกพันรักใคร่ ความสนิทสนมกลมเกลียวความคุ้นเคยใกล้ชิดกันฉันท์มิตร สัมพันธภาพเกิดจากการติดต่อระหว่างบุคคลสองคน ซึ่งมีความในใจบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน มีการสนทนาติดต่อใกล้ชิดกัน สัมพันธภาพเป็นไปในทางที่ดี คือ การเป็นมิตร หรืออาจเป็นไปในทางที่ไม่ดี คือ เป็นศัตรูได้ ถ้าเป็นไปในทางที่เป็นมิตรก็จะก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดี แต่ในทางตรงกันข้าม ถ้าการแสดงออกเป็นไปในทางที่เป็นศัตรู และผู้ตอบสนองมีความรู้สึกเป็นศัตรู ย่อมก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ไม่ดี

วิจิตร อาวะกุล (2526 : 10) สัมพันธภาพ หมายถึง ความสัมพันธ์ ผูกพันเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลกับบุคคล บุคคลกับกลุ่มบุคคล บุคคลกับคณะบุคคล หรือสังคม

กฤษณา ศักดิ์ศรี (2534 : 10) กล่าวถึงความหมายของสัมพันธภาพว่า สัมพันธภาพเป็นความเกี่ยวข้องของมนุษย์ที่มีต่อกัน โดยทางตรงและทางอ้อม มีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน มีความสามัคคีกัน ยอมรับนับถือ ตลอดจนการปฏิบัติตนให้อยู่ในกรอบของสถาบันและวัฒนธรรมเดียวกัน มีการสืบทอดเจตนารมณ์ จนเกิดเป็นสังคมขึ้น ความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันของมนุษย์ เข้าใจซึ่งกันและกัน ทั้งระหว่างบุคคลหรือกลุ่ม

จากการศึกษาเอกสารดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า สัมพันธภาพ หมายถึง ความผูกพันเกี่ยวข้องกันระหว่างบุคคลต่อบุคคล หรือบุคคลต่อกลุ่ม มีความรู้สึกที่ดี และแสดงออกต่อกันในทางที่ดี เป็นความเข้าใจซึ่งกันและกันทั้งทางตรงและทางอ้อม และทำกิจกรรมต่างๆ ร่วมกัน

**2.2 หลักพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ**

ความสามารถที่จะช่วยให้ผู้อื่นยอมรับเป็นเพื่อนนั้น ขึ้นอยู่กับความสามารถและทักษะทางสังคมของบุคคล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ความสามารถในการสร้างสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ซึ่ง โคลแมน และ แฮมเมอร์ (สุภาพรรณ โคตรจรัส. 2527 : 87 ; อ้างอิงมาจาก Coleman and Hammer. 1974) ได้กล่าวถึงพื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพ ซึ่งประกอบด้วยปัจจัยที่สำคัญ ได้แก่

1. การมีวัตถุประสงค์ร่วมกัน

สัมพันธภาพใดก็ตามจะยั่งยืน ก็ต่อเมื่อสัมพันธภาพนั้น สนองความต้องการของบุคคลทั้งสองฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นเพื่อความรัก การเป็นที่ยอมรับทางสังคม ความรู้สึกมีคุณค่า มีศักดิ์ศรี เป็นต้น ถ้าไม่สนองความต้องการของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งสัมพันธภาพก็ไม่อาจคงอยู่ได้ ดังนั้น การมีวัตถุประสงค์และความต้องการร่วมกัน จึงเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น

2. การเคารพในสิทธิและความเป็นตัวของตัวเองของบุคคล

สัมพันธภาพที่ใกล้ชิดอาจแตกร้าวลงได้ ถ้าฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งล่วงล้ำสิทธิ และไม่ยอมให้อีกฝ่ายหนึ่งเป็นตัวของตัวเอง คนที่เคยสนิทกันอาจเลิกคบกันได้ การปฏิบัติต่อกันแบบประชาธิปไตยด้วยความเคารพในสิทธิและเสรีภาพของกันและกัน จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญยิ่ง แต่ไม่ได้หมายถึงว่าเราจะต้องยอมรับและเห็นด้วยกับความคิด หรือความเชื่อของเขา

3. โครงสร้างและแบบแผนของสัมพันธภาพ

สัมพันธภาพทางสังคมโดยทั่วไป มักมีโครงสร้าง และลักษณะการติดต่อสื่อสารที่สอดคล้องกัน เช่น สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียน สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนกับเพื่อน บิดามารดากับบุตร เป็นต้น โครงสร้างและแบบแผนการติดต่อสื่อสารจะขึ้นอยู่กับผู้อื่นที่อยู่ในสัมพันธภาพนั้นเป็นรายๆ ไป ส่วนใหญ่พัฒนาขึ้นอยู่ในขอบเขตที่สร้างความพึงพอใจให้ทั้งสองฝ่าย สัมพันธภาพจะยาวนานหรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับความพึงพอใจที่ทั้งสองฝ่ายได้รับ

4. องค์ประกอบของการติดต่อสื่อสาร

องค์ประกอบในการติดต่อสื่อสารซึ่งอาจก่อให้เกิดปัญหาในด้านสัมพันธภาพระหว่างบุคคล ได้แก่

4.1 การมีภูมิหลัง และประสบการณ์ที่แตกต่างกัน เช่น ผู้มีระดับการศึกษา และฐานะทางเศรษฐกิจเดียวกัน มักมีภาษาที่สื่อสารความหมายในระดับเดียวกัน

4.2 การเลือกรับรู้โดยเลือกให้ความสนใจเฉพาะบางตอน ทำให้ไม่ได้ข้อเท็จจริงทั้งหมด ซึ่งทำให้การตีความผิดพลาดได้

4.3 อารมณ์และความรู้สึก ในขณะที่มีการรับรู้ปัจจัยทางสิ่งแวดล้อม ไม่ว่าจะเป็นเหตุการณ์ หรือบุคคลที่ก่อให้เกิดอารมณ์ต่างๆ เช่น ความมั่นใจ ความกลัวหรือความโกรธ เป็นต้น อาจทำให้เกิดการรับรู้และการตีความหมายที่ผิดพลาดได้

5. การรู้จักตนเอง และสิ่งแวดล้อมอย่างกระจ่าง

5.1 การรับรู้ตามความเป็นจริง ซึ่งจะนำไปสู่การยอมรับตนเอง

5.2 การรับรู้ผู้อื่นได้ตรงตามความเป็นจริงย่อมนำไปสู่การยอมนับในตัวจริงของผู้อื่น

5.3 การรับรู้ผู้อื่นได้ตรงตามความเป็นจริง ซึ่งสัมพันธภาพจะยืดยาวได้ ถ้าสนองความต้องการ และก่อให้เกิดความพึงพอใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย ดังนั้น จึงต้องพยายามขจัดปัญหาในการสื่อสารที่เกิดขึ้น

6. การห่วงใยในสวัสดิการของผู้อื่น

อาจแสดงออกโดยการพูดหรือก่ารกระทำ อาจพูดปลอบใจ แสดงความห่วงใย หรือให้ความช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นประสบความยุ่งยากลำบากใจหรือแสดงความซาบซึ้งแสดงความขอบคุณในคุณความดีที่ผู้อื่นแสดงต่อตน แสดงความชื่นชมในความดีที่ผู้อื่นมี ย่อมเป็นการเสริมแรงคุณลักษณะเช่นนั้น และช่วยสร้างเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลให้แน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

7. การซื่อสัตย์ต่อตนเองและผู้อื่น

การเป็นตัวของตัวเองและซื่อสัตย์ต่อความคิดเห็นและความเชื่อของตนเองนั้น เป็นสิ่งที่สำคัญ บุคคลไม่ควรหลีกเลี่ยงที่จะพูดความจริงเพียงเพราะไม่กล้าเผชิญความขัดแย้ง และควรมีความเชื่อด้วยว่าผู้อื่นก็ย่อมกล้าเผชิญความจริง และหาทางแก้ไขปัญหาได้ในทางสร้างสรรค์ อย่างไรก็ตาม ความเป็นจริงที่พูดต้องแสดงให้เห็นความเคารพในความเป็นตัวของตัวเอง ของผู้อื่น คำนึงถึงความต้องการ และความรู้สึกของผู้อื่น พร้อมทั้งแสดงความห่วงใย เป็นมิตรอย่างจริงใจด้วยความหวังดี จึงเป็นความจริงที่นุ่มนวลไม่ก้าวร้าว ถ้าเพื่อนถามว่าชอบทรงผมแบบใหม่ของเขาไหม ถ้าเราไม่ชอบเห็นว่าไม่สวย การตอบว่าดูไม่คุ้นหน้า ทรงเก่าถ้าจะรับกับหน้ามากกว่า คงจะสร้างสรรค์กว่าการตอบว่าดูไม่ได้เลยหรือน่าเกลียด เป็นต้น

ดังนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า พื้นฐานในการสร้างสัมพันธภาพนั้น องค์ประกอบในการติดต่อสื่อสารก็เป็นสิ่งสำคัญ การรู้จักตนเองและเข้าใจความรู้สึกของผู้อื่นก่อให้เกิดความเข้าใจกันและกัน ความไม่สามารถรับรู้ถึงอารมณ์ที่ซ่อนเร้นอยู่ของผู้อื่นอาจทำให้การรับรู้และการตีความผิดพลาดได้ สัมพันธภาพที่ดีก็จะไม่เกิดขึ้น ทำให้ไม่พึงพอใจกัน ไม่สามารถเข้ากับคนอื่นได้

**2.3 ปัจจัยที่ส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคล**

ชไนเดอร์ (สงวน สุทธิเลิศอรุณ. 2529 : 12 ; อ้างอิงมาจาก Schneider. 1976) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ ดังนี้ คือ

1. ความพอใจร่วมมือ (Matuality) หมายถึง การที่บุคคลคบหาสมาคมกันนั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงความรู้สึกและความพอใจของทั้งสองฝ่ายเป็นเบื้องต้น ต่างฝ่ายต่างพอใจคบหาสมาคม ถ้าต่างฝ่ายต่างไม่พอใจที่จะคบหาสมาคมต่อกัน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็จะไม่ยืดยาวต่อไป อาจจะเป็นการรู้จักอย่างผิวเผินเท่านั้น

2. การรู้จักและไว้วางใจกัน (Knowledge and Trust) เมื่อบุคคลพอใจที่จะคบหาสมาคมกันแล้ว ก็ต้องทำความรู้จักกัน ต้องศึกษารายละเอียดและประวัติส่วนตัวของฝ่ายตรงข้าม หาโอกาสสนทนากันแล้ว วิเคราะห์ดูว่า บุคคลนั้นๆ มีทัศนะหรือรสนิยมแบบเดียวกับตนหรือไม่ การที่จะให้ผู้อื่นไว้วางใจตนเองนั้น บางคนจะใช้วิธีเปิดเผยตัวเอง แสดงความบริสุทธิ์ใจเพื่อให้ฝ่ายตรงข้ามรู้จักคุ้นเคย หรือไว้วางใจรวดเร็วขึ้น ซึ่งเป็นวิธีที่ดีที่จะช่วยให้บุคคลมีความเข้าใจสนิทสนมกันเป็นอย่างดี

3. ปทัสถานส่วนบุคคล (Personal Norms) สิ่งหนึ่งที่จะช่วยให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปอย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น ได้แก่ ปทัสถานส่วนบุคคลที่แต่ละบุคคลยึดมั่นและแสดงออกอันมีผลกระทบต่อผู้อื่น เช่น การแสดงกิริยามารยาท ความประพฤติส่วนตัว อุปนิสัยใจคอ และบุคลิกภาพของบุคคลนั้น เป็นต้น ถ้าบุคคลมีปทัสถานส่วนบุคคลดี ก็เป็นเสน่ห์ของบุคคลนั้น ทำให้บุคคลนั้นเป็นที่รักใคร่และชื่นชอบของบุคคลอื่น อันจะเป็นปัจจัยในการสร้างสัมพันธภาพ หรือมิตรภาพที่ดีต่อกันได้

4. การลงทุนส่วนตัว (Self Investment) เมื่อบุคคลเข้าไปมีความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นหรือกลุ่มอื่นใดก็ตาม บุคคลอาจจะได้กำไรหรือขาดทุน กำไรในที่นี้ หมายถึง ความพอใจ ความสำเร็จ ความร่าเริง และความสุขใจ ส่วนขาดทุน หมายถึง ความไม่สบายใจ ความทุกข์ใจ ความอับอายและความกระวนกระวายใจ ดังนั้น การที่บุคคลคบกับใครนั้น แต่ละบุคคลจะต้องพิจารณาถึงกำไรและขาดทุนไว้ในใจและยอมลงทุนโดยเสียบางส่วนเพื่อแลกกับบางอย่างที่พอใจ

คาร์คัฟ และ เบเรนสัน (วศินี มุกดอกไม้. 2541 : 52 ; อ้างอิงมาจาก Carkhuff and Berenson. 1977 : 203-207) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลไว้ดังนี้

1. สัมพันธภาพแบบเปิด หมายถึง การเปิดเผยความรู้สึก เต็มใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลประสบการณ์ซึ่งกันและกันอย่างเปิดเผยเพื่อความเข้าใจอันดี และก่อให้เกิดสัมพันธภาพที่มั่นคง

2. มีความรู้สึกร่วม หมายถึง สามารถมีความเข้าใจบุคคลอื่น รับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับบุคคลอื่น

3. เคารพและยอมรับในบุคคลอื่น หมายถึง ยอมรับบุคลอื่นโดยไม่ตัดสินว่าถูกหรือผิด ไม่ประเมินบุคคล เคารพในบุคคลอื่น รับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น

4. การยอมรับโดยไม่ต้องเห็นด้วย หมายถึงการเป็นผู้ฟังที่ดีจะพยายามทำความเข้าใจโดยไม่ประเมินบุคคลอื่น แต่ให้ความสนใจในบุคคลอื่น

ดังนั้น บุคคลจะมีความสัมพันธ์สนิทสนมกันได้ จะต้องมีพื้นฐานของความไว้วางใจเกิดขึ้นก่อน ความไว้วางใจจะทำให้บุคคลเกิดความอบอุ่น กล้าแสดงความคิดเห็น ช่วยเหลือเอาใจใส่ซึ่งกันและกัน การมีความไว้วางใจจะต้องมีการพัฒนาเป็นขั้นตอนไม่ใช่ไปสู่จุดสูงสุดเลยภายในครั้งเดียว ความไว้วางใจจะถูกสร้างขึ้นถ้าบุคคลมีความรู้สึกว่าได้รับการสนับสนุนและได้รับการยอมรับ มีการแลกเปลี่ยนความคิดซึ่งกันและกัน จะทำให้เกิดความไว้วางใจกันมากขึ้น (อรุณีประภา หอมเศรษฐี. 2529 : 53-54) นอกจากนี้ สัมพันธภาพที่บุคคลมีการเปิดเผยตนเองจะทำให้เกิดความไว้วางใจ มั่นใจในตัวบุคคลนั้น การไว้วางใจจะเกิดจากการยอมรับคนอื่นและมีการติดต่อกันอย่างเปิดเผย มีการช่วยเหลือกันเท่าที่จะทำได้ หากบุคคลมีการเปิดเผยตนเองแต่ไม่รู้สึกยอมรับบุคคลอื่น ความไว้วางใจก็จะไม่เกิดขึ้น และไม่เกิดการเปิดเผยตนเองอีกต่อไป (วศินี มุกดอกไม้. 2541 : 52 ; อ้างอิงมาจาก Johnson. 1986 : 43-46)

นอกจากนี้ ในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ไม่มีใครที่จะเป็น “ผู้รับ หรือ ผู้ให้” อยู่ฝ่ายเดียวได้ ควรมีการพึ่งพาซึ่งกันและกัน เป็นพฤติกรรมสังคมที่จะต้องมีการตอบสนองกันอยู่ตลอดเวลา พฤติกรรมสังคมนี้เป็นศิลปะที่เรียนรู้ได้ แต่จะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับพื้นฐานอันละเอียดอ่อนในจิตใจของแต่ละบุคคล บางคนสามารถรับความรู้สึกของผู้อื่นได้ไว และสามารถ “ให้” สิ่งที่ผู้นั้นต้องการได้ถูกต้อง ผลที่เกิดขึ้นคือ ความพอใจ อันนำไปสู่ไมตรีจิตและมิตรภาพ แต่บางคนพื้นฐานทางจิตใจยังไม่ละเอียดอ่อนนัก จึงไม่สามารถอ่านความรู้สึก หรือความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่งได้ การตอบสนองจึงอาจจะไม่ถูกต้องผลที่เกิดขึ้นนั้นก็คือ ความไม่พึงพอใจ ซึ่งจะนำไปสู่ความขัดแย้ง นอกจากนี้ปัจจัยที่แฝงอยู่เป็นเครื่องส่งเสริมให้มิตรภาพดำเนินไปอย่างราบรื่นคือ ความจริงใจที่เกิดขึ้นทั้งฝ่ายผู้ให้และผู้รับ (กิติยวดี บุญซื่อ. 2522 : 114)

จากปัจจัยที่ช่วยส่งเสริมสัมพันธภาพระหว่างบุคคลดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การพัฒนาตนเองเกี่ยวกับสัมพันธภาพ ซึ่งบุคคลจะต้องเปิดเผยความรู้สึกของตนเองและรับรู้ความรู้สึกที่เกิดขึ้นของบุคคลอื่นด้วย เข้าใจถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลยอมรับตนเองและผู้อื่น มีความไว้วางใจกันเป็นทั้งผู้ให้และผู้รับ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

### 2.4 การสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อน

วิจิตร อาวะกุล (2526 : 148-152) กล่าวว่า วิธีปฏิบัติต่อเพื่อนๆ เพื่อให้เพื่อนๆ มีความรู้สึกรักใคร่เห็นอกเห็นใจและเชื่อถือศรัทธา นอกจากนี้ในการสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนนั้นควรปฏิบัติดังนี้

1. เปิดฉากทักทายติดต่อกันก่อน เป็นการเริ่มสร้างความเป็นมิตร และความผูกพัน เป็นการให้ความสำคัญแก่เพื่อนก่อน ทำให้คนอื่นเห็นว่าตนมีความสำคัญ

2. มีความจริงใจต่อเพื่อน ทุกคนชอบความจริงใจต่อกัน ความสุจริตใจต่อบุคคล ทำให้เป็นที่รักใคร่นับถือ ถ้าไม่จริงใจต่อกัน การคบหาสมาคมจะเป็นไปได้ยาก และมีอุปสรรค

3. ควรหลีกเลี่ยงการนินทาเพื่อน เพราะจะทำให้สูญเสียความเป็นเพื่อนไป เสื่อมความนิยม เลื่อมใส มีแต่ความระแวง เป็นการกระทำที่สังคมรังเกียจ จึงควรที่จะหลีกเลี่ยง

4. อย่าซัดทอดความผิดให้เพื่อน ในการทำงานร่วมกัน ความบกพร่องผิดพลาดย่อมเกิดขึ้นได้เสมอ ซึ่งอาจมีสาเหตุมาจากหลายอย่าง อาจมาจากเพื่อน ตัวเรา เหตุการณ์ จึงควรแสดงความมีน้ำใจต่อกัน มิตรภาพความสัมพันธ์อันดีจึงเกิดขึ้น และแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

5. ยกย่องชมเชยเพื่อน ในสิ่งที่สมควรเมื่อเพื่อนทำดี ให้กำลังใจ และสนับสนุนด้วยความจริงใจไม่เสแสร้ง หรือหาประโยชน์

6. ให้ความร่วมมือในกิจกรรมของเพื่อนด้วยความเต็มใจเสมอเป็นการสร้างความสัมพันธ์อันดี ตามหลักสังคหวัตถุ คือ “อัตถจริยา” ทำตนให้เป็นประโยชน์ในการงานต่างๆ แม้จะได้แบ่งภาระหน้าที่ความรับผิดชอบกันไปแล้วก็ตาม ถ้าเราได้ช่วยเหลืองานของเพื่อนที่ทำช้า ทำไม่ได้ในบางเรื่อง บางสถานการณ์ บางเวลา ก็จะเป็นการเกื้อกูลสร้างความร่วมมือต่อกัน

7. ให้เพื่อนได้ทราบในเรื่องที่ต้องรับผิดชอบ หรือเรื่องที่เกี่ยวข้อง โดยปรารถนาดี เป็นห่วงเป็นใย ในความเป็นอยู่และอนาคตของเพื่อน ช่วยเหลือและชี้แจงให้เกิดความเข้าใจเป็นการแสดงถึงความปรารถนาดีต่อเพื่อน

8. ฟังความเห็นของเพื่อนๆ บ้าง ให้เกียรติกัน โดยฟังเพื่อนแสดงความคิดเห็น แม้จะขัดกันหรือความคิดไม่ตรงกัน การไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นกัน ทำให้รู้สึกว่าเขาไม่มีความหมายต่อเพื่อนต่อกลุ่ม ไม่ได้รับการยกย่องเป็นการทำลายมิตรภาพระหว่างเพื่อน ผู้นำหรือเพื่อนที่ชอบใช้อำนาจไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น ไม่ชอบให้ใครออกความคิดเห็น ชอบพูดให้คนอื่นฟัง แต่ไม่ชอบฟังคนอื่นพูด จะทำให้ไม่กลมเกลียวกันในหมู่เพื่อน

9. หลีกเลี่ยงการทำตัวเหนือเพื่อน แม้จะมีความเหนือกว่าอยู่แล้วก็ตาม การคุยโต โอ้อวด ทำให้ไม่มีใครอยากคบด้วย เข้ากับใครไม่ได้ ควรยึดคติน อบน้อมถ่อมตนเอาไว้ เพื่อนที่จะรักษาสัมพันธภาพกับเพื่อนได้ยั่งยืน

10. ทำตนให้เสมอต้นเสมอปลาย การประพฤติปฏิบัติต่อกันฉันท์มิตรที่เคยปฏิบัติกันมา แม้จะมีฐานะเปลี่ยนแปลงไปก็ตาม แต่ความเป็นเพื่อน ความเป็นกันเองก็ไม่เปลี่ยนแปลงไปด้วย

11. ใจกว้างและเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อเพื่อน จึงจะรักษาสัมพันธภาพที่ดีกันไว้ได้ การให้ปันสิ่งของแก่เพื่อน การแสดงน้ำใจเอื้อเฟื้อ ไม่เอาเปรียบ ไม่คอยจะเอาของผู้อื่นแต่ฝ่ายเดียว

12. พบปะสังสรรค์กับเพื่อนบ้างตามสมควร เป็นการรักษาความเป็นเพื่อนที่ดีต่อกัน มิตรภาพที่ขาดการติดต่อกัน ความห่างเหิน ทำให้ความไม่เข้าใจกันและกันเกิดขึ้น จึงควรพบปะมิตรสหายบ้างตามความเหมาะสม

13. ให้ความเห็นอกเห็นใจช่วยเหลือเพื่อนในยามทุกข์ร้อน เท่าที่ทำได้ รู้จักเพื่อน เข้าใจเพื่อน เห็นใจเพื่อน ย่อมจะให้ความช่วยเหลือเท่าที่จะทำได้ หรือแสดงความเห็นใจในยามทุกข์ร้อน

นอกจากนี้ จอห์นสัน (วศินี มุกดอกไม้. 2541 : 56 ; อ้างอิงมาจาก Johnson. 1986 : 7-9) ได้เสนอวิธีปฏิบัติเพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ไว้ดังนี้ คือ

1. การรู้จักและไว้วางใจกัน ซึ่งเกิดได้จากการเปิดเผยตนเอง ได้แก่ การเปิดเผยว่ารู้สึกอย่างไรต่อสิ่งที่ได้กระทำไป การตระหนักรู้ในตนเอง ได้แก่ รู้เข้าใจ และยอมรับในความรู้สึก ความคิด ความสามารถ และการกระทำของตนเอง การยอมรับตนเอง ได้แก่ พอใจและยอมรับลักษณะต่างๆ ของตนเอง

2. การสื่อสารกันอย่างเปิดเผยตรงไปตรงมา ได้แก่ การบอกความคิดความรู้สึกของเราให้ผู้อื่นทราบ

3. การยอมรับและสนับสนุนกัน ได้แก่ ช่วยเหลือเมื่อผู้อื่นมีปัญหาหรือประสบวิกฤต

4. การรู้จักแก้ปัญหาและขจัดความขัดแย้งจะช่วยให้บุคคลมีความใกล้ชิด และสนิทสนมกันมากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้ วิจิตร อาวะกุล (2526 : 20) การยอมรับความแตกต่างของบุคคล เป็นองค์ประกอบสำคัญของการมีสัมพันธภาพกับบุคคลอื่น เพราะบุคคลจะดีเหมือนกันหมดทุกคนนั้นไม่ได้ ในขณะเดียวกันก็ไม่มีใครเลวไปหมดทุกคน บุคคลย่อมมีความแตกต่างกันมากบ้างน้อยบ้าง จากดีที่สุด ดีมาก ค่อนข้างดี พอใช้ ใช้ไม่ได้ เลว เลวน้อย เลวมาก เหล่านี้คละกันไป บุคคลจึงต้องเผชิญและสัมพันธ์กับบุคคลเหล่านี้อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การยอมรับความแกต่างของบุคคลจะทำให้บุคคลทำใจได้มีความอดทนในความสัมพันธ์กัน และชูชัย สมิทธิไกร (2528 : 113-114) ได้กล่าวว่า ในการติดต่อ หรือสัมพันธ์กับบุคคลอื่น เราต้องเป็นตัวของตัวเอง และรู้วิธีการสร้างความสมดุลระหว่างความต้องการของตนและของผู้อื่น และต้องไม่เป็นการทำร้ายตนเอง หรือมีลักษณะที่คอยตอบสนองความต้องการของบุคคลอื่นอยู่เสมอ หรือพยายามที่จะทำอะไร เพื่อบุคคลอื่นแต่ฝ่ายเดียว ซึ่งจะทำให้บุคคลนั้นรู้สึกเหนื่อยอ่อนทั้งกายและใจ

จากเอกสารที่เกี่ยวกับการสร้างสัมพันธภาพอันดีกับเพื่อน สรุปได้ว่า การปฏิบัติต่อเพื่อนเพื่อให้เข้าใจกัน จึงควรทักทายกันด้วยความจริงใจ ไม่นินทาซัดทอดเพื่อน รู้จักการยกย่องชมเชยเพื่อน ให้ความร่วมมือ รู้จักรับผิดชอบต่อเพื่อน เข้าใจ และเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ เห็นอกเห็นใจกัน

**2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน**

จากการประมวลเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนพบว่า ยังไม่มีการศึกษาสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนกับลักษณะจิตสาธารณะ แต่พบว่าได้มีผู้ทำการศึกษาสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนกับลักษณะพึงประสงค์อย่างอื่น ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปไว้ดังนี้

**งานวิจัยในประเทศ**

จันทิมา จันทรศักดิ์ (2547 : 76) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุข มหาเมฆ กรุงเทพมหานคร พบว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อารีย์ ลิลา (2535 : 62) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ จังหวัดอุทัยธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมการกล้าแสดงออกมีการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก

กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์ (2537 : 58) ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศดีขึ้น

เปรมปรี พงษ์ประสิทธิ์ (2538 : 75) ได้ศึกษาผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า หลังจากที่นักเรียนได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นักเรียนสามารถปฏิบัติตนกับเพื่อนได้ดีขึ้น สามารถใช้ถ้อยคำ และภาษาท่าทางในการปฏิบัติตนกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสมในด้านต่างๆ

**งานวิจัยต่างประเทศ**

กรอนลันด์ (พวงสร้อย วรกุล. 2522 : 29 ; อ้างอิงมาจาก Grounlund. 1959) ได้กล่าวว่าเมื่อเด็กเข้าโรงเรียนเริ่มเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ประสบการณ์การเข้าสังคมย่อมกว้างขวางออกไปตามลำดับ หากทุกสิ่งทุกอย่างได้พัฒนาไปตามปกติ กล่าวคือ เมื่อถึงวัยเข้าโรงเรียนเด็กได้มีโอกาสมีความสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อน เด็กจะได้รู้บทบาทของตนว่าควรปฏิบัติตนอย่างไรเมื่อต้องการอยู่กับเพื่อน การที่เด็กอยู่ร่วมกับเพื่อนได้จะทำให้รู้สึกอบอุ่นใจ เกิดความเชื่อมั่นในตนเอง เมื่อสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนได้อย่างมีความสุข ย่อมปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์

กับบุคคลอื่นเพิ่มขึ้นและมีทัศนคติที่ดีต่อคนทั่วไป ประสบการณ์ในการเข้าสังคมจะเพิ่มขึ้นทุกวัน เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ชีวิตในสังคมจะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ดี

สมาร์ท (อารีย์ ลิลา. 2535 : 18 ; อ้างอิงมาจาก Smart. 1967 : 411) ได้ทำการศึกษาเด็กที่ปรับตัวได้ดีจำนวน 400 คน ซึ่งมีอายุระหว่าง 5- 20 ปี พบว่า เด็กที่ปรับตัวได้ดีเป็นเด็กที่ปฏิบัติตามระเบียบวินัยของโรงเรียน ครู และสามารถเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี

เดอคอสเตอร์ (วรรณพร โรจน์สัญญากุล. 2538 : 17 ; อ้างอิงมาจาก Decoster. 1981 : A) ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในการสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนสูง มีแนวโน้มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่านักเรียนที่มีความพึงพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนต่ำ

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อน พบว่า กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลต่อบุคคลตั้งแต่เด็ก ถ้าในวัยเด็กถูกเพื่อนรังแกก็จะเกิดความคับข้องใจ มีความรู้สึกที่ไม่ดีกับบุคคลอื่นและจะมีผลต่อไปจนถึงวัยผู้ใหญ่ ทำให้ไม่อยากเข้าสังคมกับบุคคลอื่น และทำให้มองบุคคลอื่นไปในแง่ร้าย ไม่มีการสร้างสัมพันธภาพที่ดีต่อกัน ความรู้สึกที่ดีต่อกันจึงไม่เกิด แต่ถ้าหากได้รับการพัฒนาโดยการฝึกให้ได้รับการเรียนรู้ที่ดี ก็สามารถที่จะพัฒนาให้ดีขึ้นได้ สามารถเข้ากับบุคคลและเข้ากับสังคมได้ดีขึ้นด้วยเช่นกัน

**ปัจจัยทางชีวะ**

**เพศ**

**งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรเพศกับจิตสาธารณะ**

ธรรมนันทิกา แจ้งสว่าง (2547 : บทคัดย่อ) ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และศึกษาปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้โปรแกรมพัฒนาจิสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบและตัวแปรเพศของนักเรียนที่มีต่อจิตสาธารณะ จากผลการศึกษาพบว่า นักเรียนกลุ่มที่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนที่ไม่ได้รับโปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบ และไม่พบปฏิสัมพันธ์ระหว่างการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบและตัวแปรเพศที่มีต่อจิตสาธารณะของนักเรียน และพบว่านักเรียนหญิงมีจิตสาธารณะสูงกว่านักเรียนชาย

เนื่องจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับตัวแปรเพศที่มีส่งผลต่อจิตสาธารณะนั้นยังมีน้อยมาก ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้ทำการศึกษาความเกี่ยวข้องระหว่างตัวแปรเพศกับลักษณะพึงประสงค์อื่นๆ ซึ่งผู้วิจัยได้สรุปไว้ดังนี้

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524 :113) เปรียบเทียบเด็กระหว่างเพศหญิงและเพศชายพบว่า เด็กเพศหญิงมีพัฒนาการทางด้านภาษาดีกว่าเพศชาย ทำให้เด็กเพศหญิงมีความฉลาดและมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเด็กเพศชาย ซึ่งอาจทำให้เพศหญิงมีความเข้าใจในกฎเกณฑ์ที่เป็นข้อเรียกร้องทางสังคมได้ดีกว่าเพศชาย เพศหญิงจะมีความคล้อยตามต่อข้อเรียกร้องทางสังคมสูงกว่าเพศชาย แต่ลักษณะการยึดมั่นต่อสังคมจะทำให้พัฒนาการของเพศหญิงทางด้านจริยธรรมช้าลงกว่าเพศชาย

ธรรมนูญ ทวีกุล (2530 : 87) พบว่าเพศเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมสวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร สอดคล้องกับ ฉัตรชัย เจียมอมรรัตน์ (2531 : 82) ทำการศึกษาเรื่องค่านิยมในการอนุรักษ์พลังงานและพบว่าเพศมีผลต่อความสำนึกในการอนุรักษ์พลังงาน

สุโท เจริญสุข (2515) วัยนี้จะสนใจในเพศเดียวกัน โดยจะแบ่งเด็กชายหญิงออกอย่างชัดเจน มีความจงรักภักดีต่อหมู่คณะมากและมักต้องการให้ตนเองเป็นที่ยอมรับของกลุ่มในทุกด้าน รวมถึงด้านพฤติกรรมด้วย เด็กจึงมักแสดงออกในพฤติกรรมที่จะทำให้กลุ่มยอมรับ

ประณต เค้าฉิม (2526 : 237 - 245) เด็กชายและหญิงจะมีความสนใจต่างกันเช่นเด็กหญิงชอบในกิจกรรมที่ไม่ต้องใช้กำลังและเริ่มให้ความสนใจในเรื่องรูปร่างหน้าตา เสื้อผ้า ความเป็นระเบียบเรียบร้อยชอบเกี่ยวกับชีวิจทางบ้านและโรงเรียน ในขณะที่เด็กชายชอบการผจญภัยและรักอิสระ ชอบแสดงตัว ต่อต้านกฎเกณฑ์ ไม่มีระเบียบเรียบร้อย

อัจฉรา สุขารมย์ (2529 : 149) เด็กวัยนี้จะไม่ต้องการเล่นตามลำพัง ต้องการอยู่กับกลุ่มเพื่อนเพราะจะมีจำนวนคนมากเพียงพอที่จะเล่นเกมส์ที่ตนเองชอบและตื่นเต้นในการเล่น และความต้องเป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อนจะยิ่งรุนแรงมากขึ้นเมื่อเริ่มเจริญเติบโตมากขึ้น

McConnell (กุญชรี ค้าขาย 2540 : 80 ; อ้างอิงมาจาก McConnell 1963) กล่าวว่า การยอมรับจะก่อเกิดมิตรภาพ และการร่วมมือกันในการทำงานและการเล่น เมื่อเด็กเข้ากลุ่มก็จะรู้ว่าสิ่งใดเป็นที่ยอมรับและไม่ยอมรับ และจะได้เรียนรู้ว่าทำตัวอย่างไรจึงจะเป็นที่ยอมรับในหมู่เพื่อนได้ โดยมุ่งสู่จุดมุ่งหมายที่วางไว้โดยไม่เกิดความแปลกแยก โดยวัยเด็กตอนกลางนั้นจะเป็นวัยที่มีแนวโน้มคล้อยตามเพื่อนสูงสุด โดยกลุ่มจะเริ่มจากการรวมตัวอย่างไม่เป็นทางการในละแวกที่อยู่เดียวกัน แล้วพัฒนากิจกรรมที่พอใจร่วมกันขึ้นมา ปรกติแล้วเด็กจะคบกับเพื่อนวัยใกล้เคียงกัน เนื่องจากมีความสนใจและปัญหาใกล้เคียงกัน และนอกจากนี้ยังสามารถเป็นตัวแบบให้เลือกลอกเลียนได้ด้วย ซึ่งอิทธิพลของเพื่อนจะมีผลต่อการพัฒนาพฤติกรรมการคล้อยตามและการยอมรับกติกากลุ่ม แม้ว่ากติกานั้นจะแตกต่างออกไปจากความต้องการของตนและของครอบครัวก็ตาม

สุวิมล สุรังค์กาญจนชัย (2527 : 233) ในงานวิจัยทางสังคมของนักเรียน ครูและผู้ปกครอง พบว่าเพศหญิงมีพฤติกรรมและแนวโน้มของพฤติกรรมทางสังคมด้านบวกมากกว่าเพศชาย ซึ่ง

สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชัยพร วิชชาวุธ, ธีระพร อุวรรณโณ และพรรณทิพย์ ศิริวรรณบุศย์ (2527) พบว่าเพศหญิงมีศักยภาพในการแสดงออกทางพฤติกรรมด้านบวกสูงกว่าเพศชาย

จากเอกสารและงานวิจัยดังกล่าว จะเห็นว่า เพศมีอิทธิพลต่อการแสดงพฤติกรรมพึงประสงค์ ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาว่า ในแต่ละเพศนั้นมีตัวแปรทางจิตสังคมใดบ้างที่สามารถพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

# บทที่ 3

# วิธีดำเนินการศึกษาค้ว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดประชากรและการเลือกกลุ่มตัวอย่าง
2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
3. การเก็บรวบรวมข้อมูล
4. การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

## การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

**ประชากร**

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 12,028 คน

**กลุ่มตัวอย่าง**

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2549 โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของยามาเน่ (ลัดดาวัลย์ หวังพานิช. 2528 : 201; อ้างอิงมาจาก Yamane. 1967 : 886-887) ผู้วิจัยได้กหนดให้ค่าความคลาดเคลื่อนของการเลือกกลุ่มตัวอย่างอยู่ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และคำนวณขนาดกกลุ่มตัวอย่างได้จำนวน 410 คน

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

หมายเหตุ : n แทนขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม

N แทนจำนวนประชากร

e แทนความคลาดเคลื่อนของการเลือกตัวอย่างที่ระดับนัยสำคญ

จากนั้นจึงทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified - Quota Random Sampling) แต่เพื่อป้องกันความไม่สมบูรณ์ของแบบสอบถามที่รับกลับคืนมาซึ่งอาจทำให้ได้กลุ่มตัวอย่างไม่ครบตามต้องการ ผู้วิจัยจึงเก็บกลุ่มตัวอย่างจำนวน 485 คน เมื่อนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแล้ว เหลือกลุ่มตัวอย่างจำนวน 421 คน

โดยขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่างมีรายละเอียดดังนี้

1. สุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งนิสิตเป็นคณะตามระเบียนนิสิตของกองบริการการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้จำนวน 12 คณะ กับอีก 1 สถาบัน

2. แบ่งจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละคณะโดยการเทียบบัญญัติไตรยางค์กับจำนวนประชากร

3. สุ่มแบบแบ่งส่วน (Quota Random Sampling) โดยการแบ่งกลุ่มตัวอย่างนิสิตในแต่ละคณะออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มละเท่าๆ กัน โดยใช้เกณฑ์การเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัยกับไม่เข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัยเป็นตัวแบ่ง ได้กลุ่มตัวอย่างแยกตามคณะและการเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัยได้ดังนี้

ตาราง 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามคณะ และการเข้าร่วมกิจกรรมในมหาวิทยาลัย

| คณะ | ประชากร (คน) | จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน) | การเข้าร่วมกิจกรรม | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | | ทำ | | ไม่ทำ | |
| | | | จำนวนที่ตั้งไว้ | เก็บได้จริง | จำนวนที่ตั้งไว้ | เก็บได้จริง |
| มนุษยศาสตร์ | 1,864 | 62 | 31 | 31 | 31 | 32 |
| วิทยาศาสตร์ | 2,156 | 72 | 36 | 43 | 36 | 38 |
| สังคมศาสตร์ | 1,922 | 64 | 32 | 37 | 32 | 33 |
| พลศึกษา | 1,166 | 40 | 20 | 15 | 20 | 13 |
| ศึกษาศาสตร์ | 627 | 22 | 11 | 11 | 11 | 13 |
| พยาบาลศาสตร์ | 229 | 8 | 4 | 5 | 4 | 1 |
| แพทยศาสตร์ | 639 | 22 | 11 | 7 | 11 | 6 |
| วิศวกรรมศาสตร์ | 1,057 | 36 | 18 | 20 | 18 | 16 |
| ศิลปกรรมศาสตร์ | 1,034 | 36 | 18 | 18 | 18 | 18 |
| ทันตแพทยศาสตร์ | 266 | 10 | 5 | 4 | 5 | 4 |
| เภสัชศาสตร์ | 428 | 16 | 8 | 12 | 8 | 13 |
| สหเวชศาสตร์ | 195 | 6 | 3 | 7 | 3 | 4 |
| วิทยาลัยนานาชาติ | 446 | 16 | 8 | 8 | 8 | 12 |
| รวมทั้งสิ้น | 12,028 | 410 | 205 | 218 | 205 | 203 |

## การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบวัดจิตสาธารณะ

ตอนที่ 3 แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน

ตอนที่ 4 แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต

ตอนที่ 5 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ ได้แก่

- แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
- แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

- แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต
- แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

ตอนที่ 6 แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

ในแต่ละตอนของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมีรายละเอียดของขั้นตอนการสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ ลักษณะของเครื่องมือ ตัวอย่างของเครื่องมือ และเกณฑ์ในการให้คะแนน ดังนี้

**ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว** มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

1.2 ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

**ลักษณะแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว** เป็นแบบสอบถามที่ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับข้อมูลของนิสิต ได้แก่ เพศ, ระดับชั้นที่ศึกษา, คณะ, การทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัย, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และรายได้ส่วนตัว

**ตัวอย่างแบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว**

1. เพศ
   ( ) ชาย
   ( ) หญิง

2. ระดับชั้นที่ศึกษา
   ( ) ชั้นปีที่ 1
   ( ) ชั้นปีที่ 2
   ( ) ชั้นปีที่ 3
   ( ) ชั้นปีที่ 4

3. คณะ _____

4. ท่านทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัยหรือไม่
   ( ) ไม่ทำ
   ( ) ทำในส่วนของ(ตอบได้มากกว่า1ข้อ)
      ( ) สโมสรนิสิตของคณะ
      ( ) ชมรม
      ( ) องค์การนิสิต
      ( ) สภานิสิต
      ( ) อื่นๆ(โปรดระบุ)_____

**ตอนที่ 2 แบบวัดจิตสาธารณะ** ซึ่งผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง โดยมีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะ

2. กำหนดนิยามปฏิบัติการของจิตสาธารณะ ซึ่งผู้วิจัยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านการรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติและรักษาทรัพยากรธรรมชาติ ผู้วิจัยศึกษาและปรับปรุงมาจากแนวคิดของ โกศล มีความดี (2547 : 7)

2.2 ด้านการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งรวมไปถึงมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยสร้างนิยามขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของกลุ่มตัวอย่าง

2.3 ด้านการรับรู้และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม วิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์สภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง ผู้วิจัยศึกษาและปรับปรุงมาจากแนวคิดของ หฤทัย อาจปรุ (2544 : 37)

3. สร้างแบบวัดจิตสาธารณะให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ จำนวน 60 ข้อ โดยแบ่งเป็นด้านละ 20 ข้อ และสร้างมาตรวัดความผิดปกติในการตอบ (Validity Scale) จำนวน 1 ข้อ

4. นำแบบวัดไปหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญ ได้แก่ อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัย และกลุ่มวิจัย จำนวน 2 กลุ่ม ตรวจสอบความเหมาะสมด้านเนื้อหา ภาษา และข้อความให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ และนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out)

5. นำแบบวัดที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 70 คน

6. นำแบบวัดที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบโดยคัดเลือกแบบวัดที่ตอบครบทุกข้อ หรือขาดไม่เกิน 5% (จำนวน 3 ข้อ) ของจำนวนข้อวัดทั้งหมด เหลือแบบวัดที่ผ่านการคัดเลือกทั้งหมดจำนวน 47 ชุด

7. นำแบบวัดมาตรวจให้คะแนนและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item Total Correlation Coefficient) เลือกข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) .2 ขึ้นไป โดยแบบวัดมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .252 - .672 ได้แบบสอบถามจำนวน 30 ข้อ รวมทั้งมาตรวัดความผิดปกติในการตอบ (Validity Scale) อีก 1 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90

**ลักษณะแบบวัดจิตสาธารณะ** ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ชื่อแบบวัดจิตสาธารณะว่า "แบบสอบถามการดำเนินชีวิตประจำวัน" ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ไม่จริงเลย ไม่ค่อยจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างจริง จริงที่สุด จำนวน 31 ข้อ โดยแบ่งเป็น 3 ด้าน ดังนี้

ก. ด้านการรับผิดชอบต่อสาธารณสมบัติ

ข. ด้านการทำกิจกรรมเพื่อสังคม

ค. ด้านการรับรู้และตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม

**ตัวอย่างแบบวัดจิตสาธารณะ** (แบบสอบถามการดำเนินชีวิตประจำวัน)

**<u>คำชี้แจง</u>** เมื่อท่านอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการเลือกตอบ ได้แก่

| | | |
|---|---|---|
| จริงที่สุด | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด |
| ค่อนข้างจริง | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก |
| ไม่แน่ใจ | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านจริงและไม่จริงในระดับที่เท่ากัน |
| ไม่ค่อยจริง | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย |
| ไม่จริงเลย | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด |

| ข้อที่ | ข้อความ | ไม่จริงเลย | ไม่ค่อยจริง | ไม่แน่ใจ | ค่อนข้างจริง | จริงที่สุด |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 0. | ถ้ามีคนต้องการใช้โต๊ะต่อ ฉันจะรีบรับประทานอาหารให้เสร็จแล้วรีบลุกจากโต๊ะอาหาร | | | | | |
| 00. | การออกค่ายอาสาทำให้เสียการเรียน | | | | | |

เกณฑ์ในการให้คะแนน

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวก ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 3, 5, 6, 7, 9, 10, 11, 13, 14, 15, 18, 19, 20, 22, 23, 24, 26, 27, 28, 29 และข้อที่ 30ให้คะแนน ดังนี้

| | | | |
|---|---|---|---|
| จริงที่สุด | ให้คะแนน | 5 | คะแนน |
| ค่อนข้างจริง | ให้คะแนน | 4 | คะแนน |
| ไม่แน่ใจ | ให้คะแนน | 3 | คะแนน |
| ไม่ค่อยจริง | ให้คะแนน | 2 | คะแนน |
| ไม่จริงเลย | ให้คะแนน | 1 | คะแนน |

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบ ได้แก่ ข้อที่ 4, 8, 12, 17, 21, 25 และข้อที่ 31 ให้คะแนน ดังนี้

| | | | |
|---|---|---|---|
| จริงที่สุด | ให้คะแนน | 1 | คะแนน |
| ค่อนข้างจริง | ให้คะแนน | 2 | คะแนน |
| ไม่แน่ใจ | ให้คะแนน | 3 | คะแนน |
| ไม่ค่อยจริง | ให้คะแนน | 4 | คะแนน |
| ไม่จริงเลย | ให้คะแนน | 5 | คะแนน |

**ตอนที่ 3 แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน** มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเอกลักษณ์แห่งตน

2. กำหนดนิยามปฏิบัติการของเอกลักษณ์แห่งตน

3. สร้างแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน ประกอบด้วยข้อวัดจำนวน 20 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดเอกลักษณ์แห่งอีโก้ ของอุษา ศรีจินดารัตน์ (2533 : 233-236) และแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน ของเสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี (2540 : 82-86) และสร้างมาตรวัดความผิดปกติในการตอบ (Validity Scale) จำนวน 1 ข้อ

4. นำแบบวัดไปหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้แก่ กลุ่มวิจัย จำนวน 2 กลุ่ม ตรวจสอบความเหมาะสมด้านเนื้อหา ภาษา และข้อความให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ และนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out)

5. นำแบบวัดที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 70 คน

6. นำแบบวัดที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบโดยคัดเลือกแบบวัดที่ตอบครบทุกข้อ หรือขาดไม่เกิน 5% (จำนวน 1 ข้อ) ของจำนวนข้อวัดทั้งหมด เหลือแบบวัดที่ผ่านการคัดเลือกทั้งหมดจำนวน 47 ชุด

7. นำแบบวัดมาตรวจให้คะแนนและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยการหาสัมประสิทธิ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item Total Correlation Coefficient) เลือกข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) .2 ขึ้นไป โดยแบบวัดมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .284 - .689 ได้แบบสอบถามจำนวน 13 ข้อ รวมทั้งมาตรวัดความผิดปกติในการตอบ (Validity Scale) อีก 1 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .837

**ลักษณะแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน** ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ชื่อแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตนว่า "แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวท่านเอง" ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ไม่จริงเลย ไม่ค่อยจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างจริง จริงที่สุด จำนวน 14 ข้อ

**ตัวอย่างแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน** (แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวท่านเอง)

**<u>คำชี้แจง</u>** เมื่อท่านอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการเลือกตอบ ได้แก่

| | | |
|---|---|---|
| จริงที่สุด | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด |
| ค่อนข้างจริง | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก |
| ไม่แน่ใจ | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านจริงและไม่จริงในระดับที่เท่ากัน |

ไม่ค่อยจริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย

ไม่จริงเลย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

| ข้อที่ | ข้อความ | ไม่จริงเลย | ไม่ค่อยจริง | ไม่แน่ใจ | ค่อนข้างจริง | จริงที่สุด |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 0. | ฉันรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกของสังคมที่ฉันอยู่ในปัจจุบัน | | | | | |
| 00. | ฉันมักเปลี่ยนความคิดเกี่ยวกับความต้องการในชีวิตอยู่เสมอ | | | | | |

เกณฑ์ในการให้คะแนน

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวก ได้แก่ ข้อที่ 1, 3, 5, 7, 9, 11 และข้อที่ 13 ให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด ให้คะแนน 5 คะแนน

ค่อนข้างจริง ให้คะแนน 4 คะแนน

ไม่แน่ใจ ให้คะแนน 3 คะแนน

ไม่ค่อยจริง ให้คะแนน 2 คะแนน

ไม่จริงเลย ให้คะแนน 1 คะแนน

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบ ได้แก่ ข้อที่ 2, 4, 6, 10, 12 และข้อที่ 14 ให้คะแนน ดังนี้

จริงที่สุด ให้คะแนน 1 คะแนน

ค่อนข้างจริง ให้คะแนน 2 คะแนน

ไม่แน่ใจ ให้คะแนน 3 คะแนน

ไม่ค่อยจริง ให้คะแนน 4 คะแนน

ไม่จริงเลย ให้คะแนน 5 คะแนน

**ตอนที่ 4 แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้**

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคต

2. กำหนดนิยามปฏิบัติการของลักษณะมุ่งอนาคต

3. สร้างแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต ประกอบด้วยข้อวัดจำนวน 20 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต ของปิยะกาญจน์ กิจอุดมทรัพย์ (2539 : 99-100) และของมนทกานต์ ทรัพย์แก้ว (2543 : 60 -61) และสร้างมาตรวัดความผิดปกติในการตอบ (Validity Scale) จำนวน 1 ข้อ

4. นำแบบวัดไปหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้แก่ กลุ่มวิจัย จำนวน 2 กลุ่ม ตรวจสอบความ

เหมาะสมด้านเนื้อหา ภาษา และข้อความให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ และนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out)

5. นำแบบวัดที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 70 คน

6. นำแบบวัดที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบโดยคัดเลือกแบบวัดที่ตอบครบทุกข้อ หรือขาดไม่เกิน 5% (จำนวน 1 ข้อ) ของจำนวนข้อวัดทั้งหมด เหลือแบบวัดที่ผ่านการคัดเลือกทั้งหมดจำนวน 47 ชุด

7. นำแบบวัดมาตรวจให้คะแนนและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item Total Correlation Coefficient) เลือกข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) .3 ขึ้นไป โดยแบบวัดมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .338 - .782 ได้แบบสอบถามจำนวน 15 ข้อ รวมทั้งมาตรวัดความผิดปกติในการตอบ (Validity Scale) อีก 1 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .897

**ลักษณะแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต** ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ชื่อแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตว่า "แบบสอบถามเกี่ยวกับอนาคต" ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ไม่จริงเลย ไม่ค่อยจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างจริง จริงที่สุด จำนวน 16 ข้อ

**ตัวอย่างแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต** (แบบสอบถามเกี่ยวกับอนาคต)

**<u>คำชี้แจง</u>** เมื่อท่านอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการเลือกตอบ ได้แก่

| | | |
|---|---|---|
| จริงที่สุด | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด |
| ค่อนข้างจริง | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก |
| ไม่แน่ใจ | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านจริงและไม่จริงในระดับที่เท่ากัน |
| ไม่ค่อยจริง | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย |
| ไม่จริงเลย | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด |

| ข้อที่ | ข้อความ | ไม่จริงเลย | ไม่ค่อยจริง | ไม่แน่ใจ | ค่อนข้างจริง | จริงที่สุด |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 0. | ฉันเลือกเรียนวิชาที่เกี่ยวกับการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพ | | | | | |
| 00. | ฉันมักอ่านหนังสือในเวลาใกล้สอบเสมอ | | | | | |

เกณฑ์ในการให้คะแนน

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวก ได้แก่ ข้อที่ 1, 3, 5, 7, 9, 11, 13 และข้อที่ 15 ให้คะแนน ดังนี้

| | | | |
|---|---|---|---|
| จริงที่สุด | ให้คะแนน | 5 | คะแนน |
| ค่อนข้างจริง | ให้คะแนน | 4 | คะแนน |
| ไม่แน่ใจ | ให้คะแนน | 3 | คะแนน |
| ไม่ค่อยจริง | ให้คะแนน | 2 | คะแนน |
| ไม่จริงเลย | ให้คะแนน | 1 | คะแนน |

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบ ได้แก่ ข้อที่ 2, 4, 6, 10, 12, 14 และข้อที่ 16 ให้คะแนน ดังนี้

| | | | |
|---|---|---|---|
| จริงที่สุด | ให้คะแนน | 1 | คะแนน |
| ค่อนข้างจริง | ให้คะแนน | 2 | คะแนน |
| ไม่แน่ใจ | ให้คะแนน | 3 | คะแนน |
| ไม่ค่อยจริง | ให้คะแนน | 4 | คะแนน |
| ไม่จริงเลย | ให้คะแนน | 5 | คะแนน |

**ตอนที่ 5 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู** มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดู
2. กำหนดนิยามปฏิบัติการของการอบรมเลี้ยงดู 4 แบบ ได้แก่
   - การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
   - การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
   - การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต
   - การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม
3. สร้างแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ ประกอบด้วยข้อวัดจำนวน 40 ข้อ โดยแบ่งเป็นแบบละ 10 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงจากแบบสอบถามของดวงเดือน พันธุมนาวิน (2528) และสร้างมาตรวัดความผิดปกติในการตอบ (Validity Scale) จำนวน 1 ข้อ
4. นำแบบสอบถามไปหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้แก่ กลุ่มวิจัย จำนวน 2 กลุ่ม ตรวจสอบความเหมาะสมด้านเนื้อหา ภาษา และข้อความให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ และนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out)
5. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 70 คน

6. นำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบโดยคัดเลือกแบบสอบถามที่ตอบครบทุกข้อ หรือขาดไม่เกิน 5% (จำนวน 2 ข้อ) ของจำนวนข้อวัดทั้งหมด เหลือแบบวัดที่ผ่านการคัดเลือกทั้งหมดจำนวน 47 ชุด

7. นำแบบสอบถามมาตรวจให้คะแนนและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item Total Correlation Coefficient) เลือกข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) .2 ขึ้นไป โดยแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ มีค่าอำนาจจำแนก ดังนี้

7.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .531 - .799 ได้แบบสอบถามจำนวน 8 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .895

7.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .285 - .543 ได้แบบสอบถามจำนวน 6 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .692

7.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .315 - .661ได้แบบสอบถามจำนวน 7 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .747

7.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ .248 - .543

ได้แบบสอบถามจำนวน 6 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .628

รวมแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ ได้แบบสอบถามจำนวน 27 ข้อ และมาตรวัดความผิดปกติในการตอบ (Validity Scale) อีก 1 ข้อ รวมทั้งสิ้น 28 ข้อ

**ลักษณะแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ** ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ชื่อแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูว่า "แบบสอบถามเกี่ยวกับครอบครัวของท่าน" ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ไม่จริงเลย ไม่ค่อยจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างจริง จริงที่สุด จำนวน 28 ข้อ

**ตัวอย่างแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู** (แบบสอบถามเกี่ยวกับครอบครัวของท่าน)

**<u>คำชี้แจง</u>** เมื่อท่านอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการเลือกตอบ ได้แก่

| | | |
|---|---|---|
| จริงที่สุด | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด |
| ค่อนข้างจริง | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก |
| ไม่แน่ใจ | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านจริงและไม่จริงในระดับที่เท่ากัน |

ไม่ค่อยจริง หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย

ไม่จริงเลย หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด

| ข้อที่ | ข้อความ | ไม่จริงเลย | ไม่ค่อยจริง | ไม่แน่ใจ | ค่อนข้างจริง | จริงที่สุด |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 0. | พ่อแม่แสดงให้ฉันรู้ว่าท่านรักฉันมาก | | | | | |
| 00. | พ่อแม่ชอบพูดคุยหยอกล้อฉันท์เพื่อนกับฉันเสมอ | | | | | |

เกณฑ์ในการให้คะแนน

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวก ให้คะแนน ดังนี้

| | | | |
|---|---|---|---|
| จริงที่สุด | ให้คะแนน | 5 | คะแนน |
| ค่อนข้างจริง | ให้คะแนน | 4 | คะแนน |
| ไม่แน่ใจ | ให้คะแนน | 3 | คะแนน |
| ไม่ค่อยจริง | ให้คะแนน | 2 | คะแนน |
| ไม่จริงเลย | ให้คะแนน | 1 | คะแนน |

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบ ให้คะแนน ดังนี้

| | | | |
|---|---|---|---|
| จริงที่สุด | ให้คะแนน | 1 | คะแนน |
| ค่อนข้างจริง | ให้คะแนน | 2 | คะแนน |
| ไม่แน่ใจ | ให้คะแนน | 3 | คะแนน |
| ไม่ค่อยจริง | ให้คะแนน | 4 | คะแนน |
| ไม่จริงเลย | ให้คะแนน | 5 | คะแนน |

โดยข้อความที่มีความหมายทางบวกและข้อความที่มีความหมายทางลบ สามารถแจกแจงได้ตามแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ ดังนี้

การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

ข้อความที่มีความหมายทางบวก ได้แก่ ข้อที่ 1, 5, 9, 13, 18, 22 และข้อที่ 24

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ได้แก่ ข้อที่ 27

การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

ข้อความที่มีความหมายทางบวก ได้แก่ ข้อที่ 26

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ได้แก่ ข้อที่ 2, 6, 10, 14 และข้อที่ 19

การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต

ข้อความที่มีความหมายทางบวก ได้แก่ ข้อที่ 3, 7, และข้อที่ 28

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ได้แก่ ข้อที่ 12, 17, 21 และข้อที่ 25

การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

ข้อความที่มีความหมายทางบวก ได้แก่ ข้อที่ 11, 16 และข้อที่ 20

ข้อความที่มีความหมายทางลบ ได้แก่ ข้อที่ 4, 8 และข้อที่ 23

**ตอนที่ 6 แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน** มีขั้นตอนการสร้าง ดังนี้

1. ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

2. กำหนดนิยามปฏิบัติการของสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

3. สร้างแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ประกอบด้วยข้อวัดจำนวน 10 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยปรับปรุงจาก แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ของหทัยขวัญ สหชัยยันต์ (2548 : 119) และสร้างมาตรวัดความผิดปกติในการตอบ (Validity Scale) จำนวน 1 ข้อ

4. นำแบบวัดไปหาความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเที่ยงตรงเชิงประจักษ์ (Face Validity) โดยนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญได้แก่ กลุ่มวิจัย จำนวน 2 กลุ่ม ตรวจสอบความเหมาะสมด้านเนื้อหา ภาษา และข้อความให้สอดคล้องกับนิยามปฏิบัติการ และนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้ (Try out)

5. นำแบบวัดที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร จำนวน 70 คน

6. นำแบบวัดที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบโดยคัดเลือกแบบวัดที่ตอบครบทุกข้อ หรือขาดไม่เกิน 5% (จำนวน 1 ข้อ) ของจำนวนข้อวัดทั้งหมด เหลือแบบวัดที่ผ่านการคัดเลือกทั้งหมดจำนวน 47 ชุด

7. นำแบบวัดมาตรวจให้คะแนนและนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ค่าอำนาจจำแนกรายข้อ โดยการหาสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวม (Corrected Item Total Correlation Coefficient) เลือกข้อที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) .5 ขึ้นไป โดยแบบวัดมีค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ .555 - .779 ได้แบบสอบถามจำนวน 9 ข้อ รวมทั้งมาตรวัดความผิดปกติในการตอบ (Validity Scale) อีก 1 ข้อ และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดโดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .904

**ลักษณะแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน** ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้ชื่อแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนว่า “แบบสอบถามเกี่ยวกับเพื่อนของท่าน” ซึ่งมีลักษณะเป็นมาตรประเมินค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ ไม่จริงเลย ไม่ค่อยจริง ไม่แน่ใจ ค่อนข้างจริง จริงที่สุด จำนวน 10 ข้อ

**ตัวอย่างแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน** (แบบสอบถามเกี่ยวกับเพื่อนของท่าน)

**<u>คำชี้แจง</u>** เมื่อท่านอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด โดยมีเกณฑ์ในการเลือกตอบ ได้แก่

| | | |
|---|---|---|
| จริงที่สุด | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด |
| ค่อนข้างจริง | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก |
| ไม่แน่ใจ | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านจริงและไม่จริงในระดับที่เท่ากัน |
| ไม่ค่อยจริง | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย |
| ไม่จริงเลย | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด |

| ข้อ | ข้อความ | ไม่จริงเลย | ไม่ค่อยจริง | ไม่แน่ใจ | ค่อนข้างจริง | จริงที่สุด |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 0. | ข้าพเจ้ามีเพื่อนที่ไว้วางใจได้ | | | | | |
| 00. | มีบางเรื่องที่ข้าพเจ้าพูดคุยกับเพื่อนไม่ได้ | | | | | |

เกณฑ์ในการให้คะแนน

1. ข้อความที่มีความหมายทางบวก ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 4, 6, 8 และข้อที่ 9 ให้คะแนน ดังนี้

| | | | |
|---|---|---|---|
| จริงที่สุด | ให้คะแนน | 5 | คะแนน |
| ค่อนข้างจริง | ให้คะแนน | 4 | คะแนน |
| ไม่แน่ใจ | ให้คะแนน | 3 | คะแนน |
| ไม่ค่อยจริง | ให้คะแนน | 2 | คะแนน |
| ไม่จริงเลย | ให้คะแนน | 1 | คะแนน |

2. ข้อความที่มีความหมายทางลบ ได้แก่ ข้อที่ 3, 7 และข้อที่ 10 ให้คะแนน ดังนี้

| | | | |
|---|---|---|---|
| จริงที่สุด | ให้คะแนน | 1 | คะแนน |
| ค่อนข้างจริง | ให้คะแนน | 2 | คะแนน |
| ไม่แน่ใจ | ให้คะแนน | 3 | คะแนน |
| ไม่ค่อยจริง | ให้คะแนน | 4 | คะแนน |
| ไม่จริงเลย | ให้คะแนน | 5 | คะแนน |

## การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง และในการเก็บแบบสอบถามกับนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 421 คน ผู้วิจัยเก็บได้ 485 คน หลังจากตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 421 ฉบับ (ไม่สมบูรณ์จำนวน 64 ฉบับ)

## การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

**การจัดกระทำข้อมูล** ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบโดยคัดเลือกแบบสอบถามที่ตอบครบทุกข้อ หรือขาดไม่เกิน 5 % ของจำนวนข้อวัดทั้งหมด (จำนวน 5 ข้อ)

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์คัดเลือกในข้อที่ 1. แล้วมาตรวจสอบความผิดปกติในการตอบ โดยดูจากการตอบในข้อ Validity Scale (มาตรวัดความผิดปกติในการตอบ) ได้แก่ ข้อที่ 16 ของแบบวัดจิตสาธารณะ (แบบสอบถามการดำเนินชีวิตประจำวัน), ข้อที่ 8 ของแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน (แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวท่านเอง), ข้อที่ 8 ของแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต (แบบสอบถามเกี่ยวกับอนาคต), ข้อที่ 15 ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู (แบบสอบถามเกี่ยวกับครอบครัวของท่าน) และข้อที่ 5 ของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (แบบสอบถามเกี่ยวกับเพื่อนของท่าน)

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตั้งใจในการตอบทั้งหมดจำนวน 421 ฉบับ มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

**การวิเคราะห์ข้อมูล** ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของประชากร โดยการหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Min) และค่าสูงสุด (Max)

2. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Correlation Coefficient) โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 2

3. วิเคราะห์การถดถอยพหุคุณแบบเป็นขั้นตอน (Multiple Regression Analysis แบบ Stepwise) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 และข้อที่ 4

# บทที่ 4
# ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

## สัญลักษณ์ที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการนำเสนอผลการวิเราะห์ข้อมูลที่ได้จากการเก็บข้อมูลและการแปลความหมายของการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

| | | |
|---|---|---|
| N | แทน | จำนวนนิสิต (คน) |
| M | แทน | คะแนนค่าเฉลี่ย |
| SD | แทน | ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) |
| Min | แทน | คะแนนต่ำสุด |
| Max | แทน | คะแนนสูงสุด |
| B | แทน | ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนดิบ |
| $\beta$ | แทน | ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปคะแนนมาตรฐาน |
| R | แทน | ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ |
| $R^2$ | แทน | ค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย |
| $R^2$Change | แทน | ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่เพิ่มขึ้น |
| F | แทน | ค่าสถิติที่ใช้ในการพิจารณา (f - distribution) |

## การเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยขอนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางประกอบการบรรยาย ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ตามลำดับดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ดังตาราง 2 และ 3

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตสังคม ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคต การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน กับจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson product moment correlation coefficient) ดังตาราง 4

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรขั้นตอน (Multiple regression แบบ Stepwise) ดังตาราง 5, 6 และ 7

**ผลการวิเคราะห์ข้อมูล**

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุด ดังตาราง 2 และตาราง 3

ตาราง 2 แสดงจำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามเพศ

| ปัจจัยทางชีวะ | N | ร้อยละ |
|---|---|---|
| **เพศ** | | |
| ชาย | 136 | 32.3 |
| หญิง | 285 | 67.7 |
| รวม | 421 | 100 |

จากตาราง 2 แสดงว่า นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้มีจำนวน 421 คน จำแนกเป็นเพศชายจำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 32.3 เป็นเพศหญิงจำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 67.7

ตาราง 3 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด และค่าสูงสุดของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำแนกตามปัจจัยทางจิตสังคม

| ตัวแปรที่ศึกษา | M | SD | Min | Max |
|---|---|---|---|---|
| **ลักษณะทางจิต** | | | | |
| เอกลักษณ์แห่งตน | 3.57 | .34 | 2.38 | 4.54 |
| ลักษณะมุ่งอนาคต | 3.71 | .56 | 1.67 | 5.00 |
| **ลักษณะทางสังคม** | | | | |
| การอบรมเลี้ยงดู | | | | |
| - การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน | 3.94 | .70 | 1.00 | 5.00 |
| - การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล | 3.72 | .70 | 1.17 | 5.00 |
| - การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต | 2.73 | .57 | 1.00 | 4.67 |
| - การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม | 1.90 | .54 | 1.00 | 3.71 |
| สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน | 4.20 | .55 | 2.00 | 5.00 |
| **จิตสาธารณะ** | 3.88 | .36 | 2.83 | 4.90 |

จากตาราง 3 แสดงว่า คะแนนเอกลักษณ์แห่งตนของนิสิต มีค่าเฉลี่ย 3.57 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .34 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 2.38 ค่าสูงสุดเท่ากับ 4.54 คะแนนลักษณะมุ่งอนาคตของนิสิต มีค่าเฉลี่ย 3.71 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .56 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 1.67 ค่าสูงสุดเท่ากับ 5.00 คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนของนิสิต มีค่าเฉลี่ย 3.94 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .70 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 1.00 ค่าสูงสุดเท่ากับ 5.00 คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลของนิสิต มีค่าเฉลี่ย 3.72 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .70 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 1.17 ค่าสูงสุดเท่ากับ 5.00 คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิตของนิสิต มีค่าเฉลี่ย 2.73 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .57 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 1.00 ค่าสูงสุดเท่ากับ 4.67 คะแนนการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมของนิสิต มีค่าเฉลี่ย 1.90 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .54 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 1.00 ค่าสูงสุดเท่ากับ 3.71 คะแนนสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนของนิสิต มีค่าเฉลี่ย 4.20 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .55 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 2.00 ค่าสูงสุดเท่ากับ 5.00 และคะแนนจิตสาธารณะของนิสิต มีค่าเฉลี่ย 3.88 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน .36 ค่าต่ำสุดเท่ากับ 2.83 ค่าสูงสุดเท่ากับ 4.90

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตสังคม ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคต การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน กับจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยใช้การวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (The Pearson product moment correlation coefficient) ดังตาราง 4

ตาราง 4 แสดงค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตสังคม กับจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

| ตัวแปร | pu | eg | fu | lo | re | pn | co | fr |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| จิตสาธารณะ(pu) | 1 | .519** | .579** | .332** | .260** | -.175** | -.035 | .424* |
| เอกลักษณ์แห่งตน (eg) | - | 1 | .669** | .444** | .376** | -.214** | -.019 | .549* |
| ลักษณะมุ่งอนาคต (fu) | - | - | 1 | .379** | .319** | -.164** | -.019 | .459* |
| อบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (lo) | - | - | - | 1 | .637** | -.324** | .073 | .404* |
| อบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (re) | - | - | - | - | 1 | -.261** | -.082* | .363* |
| อบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต (pn) | - | - | - | - | - | 1 | .082* | -.370* |
| อบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (co) | - | - | - | - | - | - | 1 | -.097 |
| สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (fr) | - | - | - | - | - | - | - | 1 |

** $p < .01$ , * $p < .05$

จากตาราง 4 พบว่าปัจจัยทางจิตสังคม ที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน (r = .519) ลักษณะมุ่งอนาคต (r = .579) การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (r = .332) การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล (r = .260) และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (r = .424) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1

ส่วน การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต มีความสัมพันธ์ทางลบกับจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ (r = -.175) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะ (r = -.035) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณแบบเพิ่มตัวแปรขั้นตอน (Multiple regression แบบ Stepwise) ดังตาราง 5, 6 และ 7

ตาราง 5 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จากปัจจัยทางจิตสังคม

| ลำดับที่ | ตัวแปร | B | β | R | $R^2$ | $R^2$Change | F Change |
|---|---|---|---|---|---|---|---|
| 1 | ลักษณะมุ่งอนาคต (fu) | .274 | .395 | .579 | .335 | .335 | 211.035** |
| 2 | สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน(fr) | .098 | .148 | .606 | .367 | .032 | 21.063** |
| 3 | เอกลักษณ์แห่งตน (eg) | .187 | .174 | .618 | .381 | .014 | 85.673** |

** $p < .01$

หมายเหตุ : ค่าคงที่ (a) = 1.784

ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการทำนาย (S.E.est) = .152

จากตาราง 5 พบว่า ปัจจัยพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพสูงในการทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต (fu) เป็นตัวทำนายตัวแรกที่มีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถทำนายจิตสาธารณะได้ร้อยละ 33.5 ($R^2$Change = .335) สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (fr) เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพรองลงมา โดยสามารถทำนายจิตสาธารณะได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2 ($R^2$Change = .032) และเอกลักษณ์แห่งตน (eg) เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพเป็นลำดับสุดท้าย โดยสามารถทำนายจิตสาธารณะได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.4 ($R^2$Change = .014)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กับกลุ่มทำนายทั้งสามตัวแปร เท่ากับ .618 ทั้งนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวทำนายทั้งสามตัวแปร ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน และ เอกลักษณ์แห่งตน สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ร้อยละ 38.1 ($R^2$ = .381) โดยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการทำนายเท่ากับ .152 และเขียนเป็นสมการการทำนายในรูปแบบคะแนนดิบ ดังนี้

$$y = 1.784 + .274(fu) + .098(fr) + .187(eg)$$

สมการการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$y' = .395(fu) + .148(fr) + .174(eg)$$

และในการทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยวิธีปัจจัย' ทั้งหมดร่วมกันทำนายผล (Multiple Regression Analysis แบบ Enter) ผลปรากฏว่า ปัจจัยทำนายทั้งหมด แบ่งเป็น ปัจจัยทางจิต ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคต และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้อย่างมีนัยำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอำนาจในการทำนายร้อยละ38.5 ($R^2$ = .385)

ตาราง 6 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จากปัจจัยทางจิตสังคม จำแนกตามเพศชาย

| เพศ | ลำดับที่ | ตัวแปร | B | β | R | $R^2$ | $R^2$Change | F Change |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| ชาย | 1 | ลักษณะมุ่งอนาคต (fu) | .379 | .529 | .627 | .394 | .394 | 86.947** |
| | 2 | สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (fr) | .136 | .216 | .656 | .431 | .037 | 8.687** |

** p < .01

หมายเหตุ : ค่าคงที่ (a) = 1.872

ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการทำนาย (S.E.est) = .198

จากตาราง 6 พบว่า ปัจจัยพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพสูงในการทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศชาย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต (fu) เป็นตัวทำนายตัวแรกที่มีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถทำนายจิตสาธารณะได้ร้อยละ 39.4 ($R^2$Change = .394) และ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (fr) เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพรองลงมา โดยสามารถทำนายจิตสาธารณะได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.7 ($R^2$Change = .037)

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างจิตสาธารณะของนิสิตเพศชาย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กับกลุ่มทำนายทั้งสองตัวแปร เท่ากับ .656 ทั้งนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวทำนายทั้งสองตัวแปร ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต (fu) และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (fr) สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศชาย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ร้อยละ 43.1 ($R^2$ = .431) โดยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการทำนายเท่ากับ .198 และเขียนเป็นสมการการทำนายในรูปแบบคะแนนดิบ ดังนี้

$$y = 1.872 + .379(fu) + .136(fr)$$

สมการการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$y' = .529(fu) + .216(fr)$$

และในการทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศชาย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยวิธีปัจจัยทั้งหมดร่วมกันทำนายผล (Multiple Regression Analysis แบบ Enter) ผลปรากฏว่า ปัจจัยทำนายทั้งหมด แบ่งเป็น ปัจจัยทางจิต ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคต และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิตการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศชาย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอำนาจในการทำนายร้อยละ 44.8 ($R^2$ = .448)

ตาราง 7 แสดงผลการวิเคราะห์ปัจจัยพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จากปัจจัยทางจิตสังคม จำแนกตามเพศหญิง

| เพศ | ลำดับที่ | ตัวแปร | B | β | R | $R^2$ | $R^2$Change | F Change |
|---|---|---|---|---|---|---|---|---|
| หญิง | 1 | ลักษณะมุ่งอนาคต (fu) | .251 | .374 | .543 | .295 | .295 | 118.495** |
| | 2 | เอกลักษณ์แห่งตน (eg) | .219 | .203 | .575 | .331 | .036 | 15.167** |
| | 3 | การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (lo) | .060 | .114 | .584 | .341 | .010 | 4.401* |

** p < .01, * p < .05

หมายเหตุ : ค่าคงที่ (a) = 1.943

ค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการทำนาย (S.E.est) = .190

จากตาราง 7 พบว่า ปัจจัยพยากรณ์ที่มีประสิทธิภาพสูงในการทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต (fu) เป็นตัวทำนายตัวแรกที่มีประสิทธิภาพสูงสุด สามารถทำนายจิตสาธารณะได้ร้อยละ 29.5 ($R^2$Change = .295) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เอกลักษณ์แห่งตน (eg) เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพรองลงมา โดยสามารถทำนายจิตสาธารณะได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.6 ($R^2$Change = .036) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (lo) เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพเป็นลำดับสุดท้าย โดยสามารถทำนายจิตสาธารณะได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 1.0 ($R^2$Change = .010) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กับกลุ่มทำนายทั้งสามตัวแปร เท่ากับ .584 ทั้งนี้มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตัวทำนายทั้งสามตัวแปร ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต (fu) เอกลักษณ์แห่งตน (eg) และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (lo) สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

นทรวิโรฒ ได้ร้อยละ 34.1 ($R^2$ = .341) โดยค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการทำนายเท่ากับ .190 และเขียนเป็นสมการการทำนายในรูปแบบคะแนนดิบ ดังนี้

$$y = 1.943 + .251(fu) + .219(eg) + .060(lo)$$

สมการการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$y' = .374(fu) + .203(eg) + .114(lo)$$

และในการทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิงมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ โดยวิธีปัจจัยทั้งหมดร่วมกันทำนายผล (Multiple Regression Analysis แบบ Enter) ผลปรากฏว่า ปัจจัยทำนายทั้งหมด แบ่งเป็น ปัจจัยทางจิต ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคต และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิงมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีอำนาจในการทำนายร้อยละ 34.5 ($R^2$ = .345)

# บทที่ 5
# สรุปผล อภิปราย และข้อเสนอแนะ

## บทย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัจจัยทางจิต ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคต ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ว่าสามารถทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้หรือไม่

## ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางจิตสังคม กับจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
2. เพื่อศึกษาความสามารถของปัจจัยทางจิตสังคมในการพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ
3. เพื่อศึกษาความสามารถของปัจจัยทางจิตสังคมในการพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้เมื่อแยกตามตัวแปรเพศ

## สมมุติฐานของการวิจัย

1. เอกลักษณ์แห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคต การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะ
2. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมมีความสัมพันธ์ทางลบกับจิตสาธารณะ
3. ปัจจัยทางจิตสังคมสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้
4. ปัจจัยทางจิตสังคมสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้เมื่อแยกตามตัวแปรเพศ

## ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

### ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 12,028 คน

**กลุ่มตัวอย่าง**

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ นิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2549 จำนวน 421 คน

**ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย**

**ตัวแปรอิสระ** ได้แก่

1. ปัจจัยทางจิต
   - 1.1 เอกลักษณ์แห่งตน
   - 1.2 ลักษณะมุ่งอนาคต
2. ปัจจัยทางสังคม
   - 2.1 การอบรมเลี้ยงดู
     - การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
     - การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล
     - การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต
     - การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม
   - 2.2 สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน
3. ปัจจัยทางชีวะ
   - 3.1 เพศ

**ตัวแปรตาม** ได้แก่ จิตสาธารณะ

## เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ แบ่งออกเป็น 5 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบวัดจิตสาธารณะ (ผู้วิจัยใช้ชื่อว่า แบบสอบถามการดำเนินชีวิตประจำวัน)

ตอนที่ 3 แบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน (ผู้วิจัยใช้ชื่อว่า แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวท่านเอง)

ตอนที่ 4 แบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต (ผู้วิจัยใช้ชื่อว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับอนาคต)

ตอนที่ 5 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 4 แบบ (ผู้วิจัยใช้ชื่อว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับครอบครัวของท่าน) ได้แก่

- แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน
- แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

- แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต
- แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

ตอนที่ 6 แบบวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (ผู้วิจัยใช้ชื่อว่า แบบสอบถามเกี่ยวกับเพื่อนของท่าน)

## วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามและรับแบบสอบถามคืนด้วยตนเอง ในการเก็บแบบสอบถามกับนิสิตระดับปริญญาตรีของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 421 คน (ผู้วิจัยเก็บได้ 485 คน ตรวจสอบความสมบูรณ์แล้วได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวน 421 ฉบับ แบบสอบถามไม่สมบูรณ์จำนวน 64 ฉบับ)

## การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

**การจัดกระทำข้อมูล** ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบโดยคัดเลือกแบบสอบถามที่ตอบครบทุกข้อ หรือขาดไม่เกิน 5 % ของจำนวนข้อวัดทั้งหมด (จำนวน 5 ข้อ)

2. นำแบบสอบถามที่ผ่านเกณฑ์คัดเลือกในข้อที่ 1. แล้วมาตรวจสอบความผิดปกติในการตอบ โดยดูจากการตอบในข้อ Validity Scale (มาตรวัดความผิดปกติในการตอบ) ได้แก่ ข้อที่ 16 ของแบบวัดจิตสาธารณะ (แบบสอบถามการดำเนินชีวิตประจำวัน), ข้อที่ 8 ของแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน (แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวท่านเอง), ข้อที่ 8 ของแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต (แบบสอบถามเกี่ยวกับอนาคต), ข้อที่ 15 ของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดู (แบบสอบถามเกี่ยวกับครอบครัวของท่าน) และข้อที่ 5 ของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (แบบสอบถามเกี่ยวกับเพื่อนของท่าน)

3. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความตั้งใจในการตอบทั้งหมดจำนวน 421 ฉบับ มาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์ที่กำหนด

**การวิเคราะห์ข้อมูล** ผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานเพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของประชากร โดยการหาร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ค่าต่ำสุด (Min) และค่าสูงสุด (Max)

2. วิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร (Correlation Coefficient) โดยใช้สูตรของเพียร์สัน (Pearson Product-Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมุติฐานข้อที่ 1 และข้อที่ 2

3. วิเคราะห์การถดถอยพหุคุณแบบเป็นขั้นตอน (Multiple Regression Analysis แบบ Stepwise) เพื่อทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 และข้อที่ 4

## สรุปผลการวิจัย

1. ปัจจัยทางจิต ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคต และปัจจัยทางสังคม ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต มีความสัมพันธ์ทางลบกับจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. ตัวแปรทางจิตสังคมที่สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต (fu) สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (fr) และเอกลักษณ์แห่งตน (eg) โดยสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ร้อยละ 38.1 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการทำนายเท่ากับ .152 และมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .618

โดยเขียนเป็นสมการการทำนายในรูปแบบคะแนนดิบ ดังนี้

$$y = 1.784 + .274(fu) + .098(fr) + .187(eg)$$

สมการการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$y' = .395(fu) + .148(fr) + .174(eg)$$

4. ตัวแปรทางจิตสังคมที่สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศชายมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต (fu) และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน (fr) โดยสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตชายมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ร้อยละ 43.1 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการทำนายเท่ากับ .198 และมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .656

โดยเขียนเป็นสมการการทำนายในรูปแบบคะแนนดิบ ดังนี้

$$y = 1.872 + .379(fu) + .136(fr)$$

สมการการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$y' = .529(fu) + .216(fr)$$

5. ตัวแปรทางจิตสังคมที่สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต (fu) และเอกลักษณ์แห่งตน (eg) ตัวแปรทางจิตสังคมที่สามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน (lo) โดยสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิงมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ร้อยละ 34.1 มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานการทำนายเท่ากับ.190 และมีค่าสหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ .584

โดยเขียนเป็นสมการการทำนายในรูปแบบคะแนนดิบ ดังนี้

$$y = 1.943 + .251(fu) + .219(eg) + .060(lo)$$

สมการการทำนายในรูปคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

$$y' = .374(fu) + .203(eg) + .114(lo)$$

## อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่ส่งผลต่อจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลจากข้อมูลที่ค้นพบของการวิจัยครั้งนี้ โดยจำแนกตามสมมติฐานของการวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. สมมติฐานข้อที่ 1 ที่ว่า "เอกลักษณ์แห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคต การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะ" ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐาน โดยพบว่า เอกลักษณ์แห่งตน ลักษณะมุ่งอนาคต การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถอภิปรายความสัมพันธ์ของแต่ละตัวแปรกับจิตสาธารณะ ได้ดังนี้

1.1 เอกลักษณ์แห่งตนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะ เนื่องจากเอกลักษณ์แห่งตนนั้นหมายถึง โครงสร้างของบุคลิกภาพของบุคคลที่เกิดจากการรู้จักตน และการยอมรับตนว่ามีลักษณะที่คงที่และต่อเนื่องมาตั้งแต่เด็กจนถึงผู้ใหญ่ ในขณะเดียวกันบุคคลก็เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนตามที่สังคม และวัฒนธรรมกำหนดไว้ และมองเห็นว่าลักษณะความรู้ความสามารถและความต้องการของตนนั้น สอดคล้องกับความต้องการของสังคมและคนรอบข้าง ทำให้เกิดความมั่นใจในตนเองว่าตนเองจะสามารถทำทุกอย่างได้ดี ตามมาตรฐานของตนเองและของสังคมไปพร้อมกัน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน และดุจเดือน พันธุมนาวิน. 2538 : 77) อีกทั้งอิริคสัน(นวลละออ สุภาผล. 2527 : 77-97) ยังได้กล่าวไว้ในทฤษฎีพัฒนาการทางบุคลิกภาพว่า การที่

บุคคลจะพัฒนาความรู้สึกเป็นผู้ให้และสร้างสรรค์สังคมได้นั้น บุคคลนั้นจะต้องผ่านการพัฒนาเอกลักษณ์แห่งตนอย่างสมบูรณ์มาก่อน ดังนั้นการมีเอกลักษณ์แห่งตน จึงมีส่วนเกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์อย่างอื่น ตัวอย่างเช่นงานวิจัยของ พอตต์ (เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ. 2541 : อ้างอิงมาจาก Podd. 1972 : 479-507) ที่กล่าวไว้ว่าวัยรุ่นที่มีระดับเอกลักษณ์แห่งตนระดับต่ำสุด จะมีการตัดสินใจทางจริยธรรมอยู่ในระดับต่ำกว่ากลุ่มอื่น ขณะที่วัยรุ่นที่มีเอกลักษณ์แห่งตนระดับสูงสุด จะมีการตัดสินทางจริยธรรมอยู่ในระดับที่สูงกว่ากลุ่มที่มีเอกลักษณ์แห่งตนระดับต่ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จากข้อมูลที่ค้นพบในงานวิจัยครั้งนี้ และความสอดคล้องกับงานวิจัยที่กล่าวมาข้างต้น จึงควรส่งเสริม ปลูกฝัง และพัฒนาให้นิสิตมีเอกลักษณ์แห่งตน เพื่อที่จะได้พัฒนาให้นิสิตมีจิตสาธารณะเพิ่มมากขึ้นต่อไป นอกจากนี้ยังพบว่า ไม่เพียงแต่จิตสาธารณะเท่านั้น แต่ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับพฤติกรรมที่พึงประสงค์อื่นๆ ได้

1.2 ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะ ทั้งนี้เมื่อพิจารณาจากแนวคิดเกี่ยวกับลักษณะมุ่งอนาคตที่ได้อธิบายไว้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเกิดจากการผสมผสานการเรียนรู้จากประสบการณ์เกี่ยวกับลักษณะความมั่นคงของสภาพแวดล้อมตั้งแต่อดีตของบุคคล เกิดเป็นลักษณะของบุคคลที่มีความสามารถในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นผลดี-ผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต จึงวางแผนละเว้นการกระทำเพื่อกิจกรรมบางชนิด ส่งผลให้เกิดความสามารถที่จะกระทำพฤติกรรมที่ต้องใช้ความเสียสละ ควบคุมตนให้กระทำสิ่งต่างๆในทิศทางที่ถูกต้อง และคิดถึงอนาคตมากกว่าปัจจุบัน ดังนั้นจึงสามารถอธิบายได้ว่า การที่ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะ เนื่องจากบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตจะเล็งเห็นผลดี-ผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และการทำเพื่อสังคมอันเป็นการกระทำของผู้มีจิตสาธารณะนั้นเป็นสิ่งที่จะทำให้เกิดประโยชน์แก่สังคมตามมาภายหลัง ดังนั้นบุคคลที่มีลักษณะมุ่งอนาคตย่อมเล็งเห็นถึงคุณค่าของการมีจิตสาธารณะดังกล่าว ด้วยเหตุนี้ ลักษณะมุ่งอนาคตจึงมีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกศล มีความดี (2547 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวไว้ว่า ข้าราชการตำรวจที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง มีจิตสาธารณะสูงกว่าข้าราชการตำรวจที่มีเจตคติต่อจิตสาธารณะที่ไม่ดี มีการรับรู้ความสามารถของตนต่ำ มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ นอกจากนี้ลักษณะมุ่งอนาคตยังมีความสัมพันธ์กับคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่นๆ อีกดังงานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2520 : 102-109) ที่กล่าวไว้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับระดับจริยธรรมของเยาวชนไทย นอกจากนี้ จากการศึกษาของมิสเชล และกิลิแกน (ปิยกาญจน์ กิจอุดมทรัพย์. 2539 : 11 ; อ้างอิงมาจาก Mischel. 1974 : 287) พบว่าผู้มีลักษณะมุ่งอนาคตจะโกงน้อย และถ้าเด็กประเภทนี้โกงจะต้องใช้เวลาก่อนที่จะกระทำเช่นนั้น และลักษณะมุ่งอนาคตเป็นลักษณะหนึ่งของความเป็นพลเมืองดี และส่งผลต่อความเจริญงอกงามของ

ตนเอง และประเทศชาติ ฉะนั้นลักษณะมุ่งอนาคตจึงเป็นลักษณะที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนาประเทศชาติด้วย

1.3 การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะ เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูเป็นพื้นฐานในการปลูกฝังพฤติกรรมต่างๆ ของบุคคล ดังที่ เซียร์และคณะ (อัญชลี หนักแน่น. 2537 : 23-24 อ้างอิงมาจาก Sears and other. 1957) ได้กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นกระบวนการต่อเนื่องตลอดวัยเด็ก ซึ่งมีผลกระทบบางประการต่อพฤติกรรมของเด็กในปัจจุบันและศักยภาพของการกระทำในอนาคต ดังนั้นพฤติกรรมที่แสดงออกของบุคคลส่วนหนึ่งจึงเป็นผลสืบเนื่องมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ในสถาบันครอบครัว ด้วยเหตุนี้ บุคคลจะแสดงพฤติกรรมที่พึงประสงค์ต่างๆ ก็เนื่องมาจากได้รับการปลูกฝังลักษณะที่พึงประสงค์ต่างๆ เหล่านั้นมาตั้งแต่ในวัยเด็ก เช่นเดียวกันกับจิตสาธารณะ ซึ่งพ่อแม่ ผู้ปกครองมีส่วนสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมลักษณะนี้ให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล และถ้าหากพ่อแม่ ผู้ปกครองอบรมเลี้ยงดูบุตรด้วยความรักความเอาใจใส่ ให้การสนับสนุนในการกระทำที่ถูกต้อง ย่อมทำให้บุตรมีมีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับที่ดวงเดือน พันธุมนาวิน (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินทร์ ชูชม และงามตา วนินทานนท์. 2528 : 3-15) ได้กล่าวไว้ว่า บุตรที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนนี้จะให้ความรักความสำคัญต่อบิดามารดา ยอมรับการอบรมสั่งสอนต่างๆโดยง่าย มีความรับผิดชอบ ให้ความร่วมมือกับผู้อื่นมาก และมีเหตุผลเชิงจริยธรรมสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี จินตรักษ์ (2524 : 66) ที่พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบรักมากทำให้มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมสูงกว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบรักน้อย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ หากพ่อแม่ ผู้ปกครองมีการให้คำแนะนำที่ดีแก่เด็กจะเป็นการช่วยให้เด็กมีพฤติกรรมที่แสดงออกในทางที่ถูกต้องและเหมาะสมอีกด้วย

1.4 การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะ เช่นเดียวกับที่กล่าวไว้แล้วข้างต้นว่า วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องเหมาะสมจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการปลูกฝังคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในตัวบุคคลได้ ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลก็เช่นเดียวกัน เป็นรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่ถูกต้องเหมาะสมอีกแบบหนึ่ง ซึ่งหมายถึง บิดามารดาอธิบายให้เหตุผลแก่บุตรในขณะที่มีการส่งเสริม หรือขัดขวางการกระทำของบุตรหรือลงโทษบุตร มีการให้รางวัลและลงโทษบุตรอย่างเหมาะสม กับการการกระทำของบุตรมากกว่าที่จะปฏิบัติตามอารมณ์ของตนเอง ซึ่งการอบรมเลี้ยงดูวิธีนี้ช่วยให้บุตรได้เรียนรู้ และรับทราบถึงสิ่งที่ควรทำหรือไม่ควรทำ มีความสำนึกในหน้าที่ ความรับผิดชอบสูง (ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินทร์ ชูชม และงามตา วนินทานนท์. 2528 : 3-15) ด้วยคุณลักษณะนี้เอง ทำให้บุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเป็นผู้ที่จะแสดงพฤติกรรมของการมีจิตสาธารณะสูงด้วย ซึ่งงานวิจัยที่กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่นๆ ได้แก่ งานวิจัยของ ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก (2520 : 105, 288) ที่กล่าวไว้ว่า

การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมีความสัมพันธ์กับระดับจริยธรรมของนักเรียนชั้น ม.ศ. 3, ม.ศ. 5 และนิสิตชั้นปีที่ 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากข้อมูลที่ค้นพบและความสอดคล้องกับงานวิจัยอื่นๆ ที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ทั้งการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล ต่างก็เป็นรูปแบบของการอบรมเลี้ยงดูที่เหมาะสมเพื่อการพัฒนาจิตสาธารณะให้เกิดในตัวบุคคล นอกจากนี้ยังช่วยส่งเสริมคุณลักษณะที่พึงประสงค์อื่นๆ อีกด้วย

1.5 สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับจิตสาธารณะ ทั้งนี้เนื่องจาก วัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนไม่ดี ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับเพื่อนได้ ทำให้เป็นบุคคลที่มีความผูกพันกับกลุ่มน้อย การแสดงพฤติกรรมต่างๆ จึงอาจไม่สอดคล้องกับกลุ่ม นั่นคือ เมื่อเพื่อนแสดงพฤติกรรมใด บุคคลนั้นก็อาจจะไม่แสดงพฤติกรรมตาม ซึ่งรวมทั้งพฤติกรรมจิตสาธารณะด้วย นั่นคือ ถ้าสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนไม่ดี แนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะลดลง

ส่วนวัยรุ่นที่มีสัมพันธภาพกับเพื่อนดี มีการเข้าอกเข้าใจกัน คอยดูแลและสนับสนุนกัน ทำให้บุคคลรู้สึกมั่นคงในสถานภาพภายในกลุ่ม ไม่รู้สึกแปลกแยก รู้สึกว่าตนเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ดังนั้น พฤติกรรมต่างๆ จึงสอดคล้องกับความคาดหวังของกลุ่ม ด้วยเหตุนี้บุคคลที่มีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนสูงก็จะมีแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทิมา จันทรศักดิ์ (2547 : 76) ที่พบว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. สมมติฐานข้อที่ 2 ที่ว่า "การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิตมีความสัมพันธ์ทางลบกับจิตสาธารณะ" ซึ่งผลการวิจัยเป็นไปตามสมมติฐานเพียงบางส่วน โดยพบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต มีความสัมพันธ์ทางลบกับจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน แต่การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน โดยสามารถอภิปรายความสัมพันธ์ของแต่ละตัวแปรกับจิตสาธารณะ ได้ดังนี้

2.1 การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต มีความสัมพันธ์ทางลบกับจิตสาธารณะ แสดงว่าการลงโทษทางกายที่บิดามารดาใช้วิธีลงโทษโดยทำให้เกิดความเจ็บปวดแก่ร่างกายเมื่อบุตรทำผิดซึ่งเป็นวิธีการปรับพฤติกรรมนั้นมีประโยชน์เพียงเล็กน้อย คือสามารถยับยั้งพฤติกรรมได้ชั่วคราว แต่มีผลเสียต่อเด็กมากเพราะทำให้เด็กมีพฤติกรรมก้าวร้าว ชอบรังแก ข่มเหงผู้ที่อ่อนแอกว่า โดยไม่ได้เสริมสร้างการให้เหตุผลที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับ บัลด์วิน (ศิริอร นพกิจ. 2545 : 26; อ้างอิงมาจาก Baldwin. 1980 : 499) ที่กล่าวว่าพฤติกรรมการแสดงออกของเด็กมีความสัมพันธ์กับวิธีการอบรมเลี้ยงดู และวิธีการลงโทษของพ่อแม่โดยตรง ซึ่งพ่อแม่ที่ใช้วิธีการ

ลงโทษทางกายกับเด็กบ่อยครั้ง และรุนแรงมากขึ้นตามลำดับจะมีผลให้เด็กแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว และพฤติกรรมต่อต้านสังคม ส่วนการลงโทษทางจิตซึ่งเป็นวิธีการลงโทษที่ใช้การว่ากล่าวตักเตือน ซึ่งอาจทำได้โดยงดการให้รางวัล งดค่าขนม งดการแสดงความรัก การเฉยเมย เป็นต้น ซึ่งวิธีการต่างๆ นี้จะไม่ทำให้เด็กเจ็บตัว ไม่ทำให้เด็กโกรธแค้น เป็นการส่งเสริมให้เด็กสามารถแยกแยะได้ด้วยตัวเองว่าสิ่งไหนถูก สิ่งไหนผิด ทั้งยังจะให้ผลดีในการช่วยเสริมสร้างจริยธรรมของเด็กด้วย ดังนั้นบุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางจิตจะเป็นผู้ที่มีจริยธรรมสูงกว่าบุคคลที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกาย และเนื่องจากบุคคลที่มีจริยธรรมนั้นย่อมคำนึงถึงผลประโยชน์ของส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน ซึ่งเป็นลักษณะหนึ่งที่สำคัญของจิตสาธารณะด้วย ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิตจึงมีความสัมพันธ์ทางลบกับจิตสาธารณะ

2.2 การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม ไม่พบว่ามีความสัมพันธ์กับจิตสาธารณะ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้เนื่องมาจาก การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม จะทำให้เด็กโตขึ้นเป็นบุคคลที่ไม่สามารถพึ่งตนเอง ขาดความคิดสร้างสรรค์ทำให้เด็กไม่กล้าแสดงออก ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง และไม่กล้าตัดสินใจด้วยตนเอง ซึ่งลักษณะต่างๆ เหล่านี้ ล้วนเป็นลักษณะที่ไม่เกี่ยวข้องกับจิตสาธารณะหรือระดับคุณธรรมจริยธรรมในตัวบุคคล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของมยุรี จินตรักษ์ (2524 : 66) ที่ศึกษาอิทธิพลของลักษณะการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม พบว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้ควบคุมมากทำให้มีการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมแตกต่างจากการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมน้อยอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. จากสมมติฐานข้อที่ 3 ที่ว่า “ปัจจัยทางจิตสังคมสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้” โดยในการทดสอบสมมติฐานครั้งนี้ ได้ทำการวิเคราะห์พหุคูณแบบขั้นตอน พบว่า กลุ่มตัวแปรที่สามารถทำนายจิตสาธารณะได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.01 มี 3 ตัวแปร ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต เป็นตัวทำนายตัวแรกที่มีประสิทธิภาพสูงสุด สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพรองลงมา และเอกลักษณ์แห่งตน เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพเป็นลำดับสุดท้าย โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ร้อยละ 38.1

4. จากสมมติฐานข้อที่ 4 ที่ว่า “ปัจจัยทางจิตสังคมสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้เมื่อแยกตามตัวแปรเพศ” โดยในการทดสอบสมมติฐานครั้งนี้ ได้ทำการวิเคราะห์พหุคูณแบบขั้นตอนเพื่อทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศชาย และจิตสาธารณะนิสิตเพศหญิง พบผลดังนี้

4.1 กลุ่มตัวแปรที่สามารถทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศชายมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ.01 มี 2 ตัวแปร ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต เป็นตัวทำนายตัวแรกที่มีประสิทธิภาพสูงสุด และสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพ

รองลงมา โดยตัวแปรทั้ง 2 ตัวแปรสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศชาย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ร้อยละ 43.1

4.2 กลุ่มตัวแปรที่สามารถทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิงมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้มี 3 ตัวแปร ได้แก่ ลักษณะมุ่งอนาคต เป็นตัวทำนายตัวแรกที่มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เอกลักษณ์แห่งตน เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพรองลงมา โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน เป็นตัวทำนายที่มีประสิทธิภาพเป็นลำดับสุดท้าย โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรทั้ง 3 ตัวแปรสามารถร่วมกันทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิงมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ได้ร้อยละ 34.1

**ลักษณะมุ่งอนาคตกับจิตสาธารณะ**

จากสมการพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พบว่าตัวแปรที่สามารถทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้สูงที่สุดทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิง คือ ลักษณะมุ่งอนาคต ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากจิตสาธารณะเป็นคุณลักษณะที่สำคัญ มีคุณค่าต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ ผู้ที่จะแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะนั้น ย่อมเล็งเห็นแล้วว่าจิตสาธารณะมีประโยชน์อย่างมากต่อสังคมเพียงไร เพราะการที่บุคคลจะแสดงพฤติกรรมต่างๆ นั้น ย่อมผ่านการคิดและไตร่ตรองมาอย่างดีก่อน และลักษณะมุ่งอนาคตนั้นก็หมายถึงความสามารถของบุคคลในการคาดการณ์ไกล และเล็งเห็นถึงความสำคัญของผลดีผลเสียที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยสามารถวางแผนปฏิบัติเพื่อรอรับผลดีหรือป้องกันผลเสียนั้นได้ สามารถควบคุมตนเพื่อละเว้นการกระทำบางอย่างที่จะเป็นผลเสียต่อตนเองและผู้อื่น และมีความเพียรพยามต่อสู้กับอุปสรรคต่างๆ เพื่อไปสู่เป้าหมายที่ต้องการ ด้วยเหตุนี้ หากบุคคลมีคุณสมบัติของลักษณะมุ่งอนาคตแล้ว ย่อมเป็นผู้ที่มองเห็นคุณค่าของจิตสาธารณะด้วย ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า ลักษณะมุ่งอนาคตเป็นตัวแปรที่มีความสำคัญที่สุดในการทำนายจิตสาธารณะในทั้ง 3 กลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของโกศล มีความดี (2547 : บทคัดย่อ) ที่ศึกษาปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ ซึ่งพบว่า ข้าราชการตำรวจที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนสูง มีจิตสาธารณะสูงกว่าข้าราชการตำรวจที่มีลักษณะมุ่งอนาคต-ควบคุมตนต่ำ

**สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนกับจิตสาธารณะ**

สำหรับสมการพยากรณ์จิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ทั้งในกลุ่มรวม และกลุ่มเพศชาย ตัวแปรที่สามารถทำนายเป็นลำดับรองลงมา คือ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน เนื่องจากเพื่อนมีความสำคัญต่อการแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคม ย่อมต้องการการยอมรับจากกลุ่ม อันเป็นผลมาจากการที่บุคคลทำตามการคาดหวังของกลุ่ม แสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อให้กลุ่มยอมรับ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Roe (Roe's Theory) ที่กล่าวถึงอิทธิพลของ

การยอมรับนับถือของกลุ่มที่ตนเป็นสมาชิก ว่าเป็นผลต่อแรงจูงใจและการเลือกกิจกรรม การเลือกปฏิบัติ อันเป็นผลสืบเนื่องไปจนถึงการตัดสินใจประกอบอาชีพของบุคคลด้วย (พิศมัย หาญสมบัติ. 2542 : 25-27) ดังนั้น หากบุคคลมีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนดี และเพื่อนคาดหวังว่าให้บุคคลมีจิตสาธารณะแล้ว บุคคลนั้นก็ย่อมแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจันทิมา จันทรศักดิ์ (2547 : 76) ที่พบว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมนักศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า การที่นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ในมหาวิทยาลัย ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งของจิตสาธารณะนั้น อาจเป็นเพราะต้องการให้เพื่อนยอมรับ ต้องการเป็นสมาชิกของกลุ่ม ดังนั้น หากบุคคลมีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนสูง บุคคลนั้นก็มีแนวโน้มจะแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะสูงด้วย

แต่จากการวิจัยพบว่า สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน ไม่สามารถทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิงมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ นั่นหมายความว่า อิทธิพลของเพื่อนต่อเพศหญิงนั้น มีผลไม่มากพอที่จะทำนายพฤติกรรมต่างๆ ได้ซึ่งต่างจากในเพศชาย ทั้งนี้เนื่องมาจาก เพศหญิงโดยเฉพาะในวัยรุ่นนั้น มีสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนไม่ดีเท่ากับเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชมนุช บุญสิทธิ์ (2541: บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นเพศชายมีสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับดี ส่วนนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายที่เป็นเพศหญิงมีสัมพันธภาพกับเพื่อนอยู่ในระดับต่ำ ดังนั้น หากระดับของสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนต่ำแล้ว อิทธิพลของเพื่อนที่จะก่อให้เกิดพฤติกรรมจึงต่ำไปด้วยเช่นกัน ด้วยเหตุนี้ สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนจึงไม่สามารถทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศหญิงได้

**เอกลักษณ์แห่งตนกับจิตสาธารณะ**

ส่วนตัวแปรที่สามารถทำนายจิตสาธาณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒในกลุ่มรวม และกลุ่มเพศหญิงได้ คือ เอกลักษณ์แห่งตน ทั้งนี้เนื่องจาก เอกลักษณ์แห่งตน เป็นคุณลักษณะของบุคลลที่รับรู้ตนเองตามความเป็นจริง รับรู้ความสามารถ รับรู้ว่าตนมีคุณค่าต่อสังคมอย่างไร เมื่อบุคคลรับรู้ว่าตนมีคุณค่าอะไรต่อสังคมบ้าง จะทำให้บุคคลมีความมั่นใจในตนเองในการแสดงพฤติกรรมต่างๆ เพื่อสังคม และเนื่องจากจิตสาธารณะนั้น เป็นการกระทำต่างๆ เพื่อสังคมเช่นกัน ดังนั้นบุคคลที่มีเอกลักษณ์แห่งตน ย่อมมีแนวโน้มสูงในการแสดงพฤติกรรมจิตสาธารณะด้วย

แต่จากการวิจัยพบว่า เอกลักษณ์แห่งตนไม่สามารถทำนายจิตสาธารณะของนิสิตเพศชายได้ หมายความว่า ระดับความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนกับจิตสาธารณะในเพศชายนั้นมีค่าไม่สูงพอที่จะเป็นตัวแปรที่ทำนายจิตสาธารณะได้เหมือนในเพศหญิง ทั้งนี้เนื่องมาจาก เพศชายนั้นจะได้รับอิทธิพลของเพื่อนมาก ทำให้พฤติกรรมต่างๆ ของวัยรุ่นเพศชายส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากอิทธิพลของเพื่อนดังที่ได้กล่าวมาแล้ว ทำให้เอกลักษณ์แห่งตนในวัยรุ่นเพศชายมีอิทธิพลไม่มาก

เท่ากับเพื่อนในการที่จะทำนายพฤติกรรมต่างๆ ของวัยรุ่นได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ (2541 : บทคัดย่อ) ที่กล่าวว่า เพศหญิงจะมีเอกลักษณ์แห่งตนสูงกว่าเพศชาย

**การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนกับจิตสาธารณะ**

ส่วนตัวแปรสุดท้ายที่สามารถทำนายจิตสาธาณะของนิสิตเพศหญิง มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้ คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน ทั้งนี้เนื่องมาจาก เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นแล้ว ผู้ชายจะมีอิทธิพลของเพื่อนเข้ามามาก แต่ผู้หญิงก็ยังได้รับอิทธิพลของครอบครัวอยู่ เพราะเพศหญิงจะสนิทสนมใกล้ชิดกับครอบครัวมากกว่าผู้ชาย จึงมีโอกาสที่ครอบครัวจะให้ความรักความเข้าใจ รวมทั้งการสนับสนุนต่างๆ แก่ผู้หญิงมากกว่าผู้ชาย ดังนั้น หากครอบครัวให้ความรักให้การสนับสนุนบุตรในการทำสิ่งที่ถูกต้องแล้ว แนวโน้มในการมีจิตสาธารณะหรือการแสดงพฤติกรรมที่ดีต่างๆ จึงมีสูง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวารินทร์ ม่วงสุวรรณ (2517 : บทคัดย่อ) ที่พบว่า ในกลุ่มหญิงการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรักสัมพันธ์ทางบวกกับความเอื้อเฟื้อต่อผู้อื่นและความเอื้อเฟื้อต่อพวกพ้อง

## ข้อเสนอแนะ

### ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

1. ผลจากการศึกษาในครั้งนี้ สามารถใช้เป็นแนวทางให้กับผู้บริหาร ครูอาจารย์ ผู้ปกครอง ตลอดจนนิสิต ได้ทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์และสามารถทำนายจิตสาธารณะของนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้มากน้อยแตกต่างกันไป เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในตัวนิสิตให้เกิดขึ้นและคงอยู่ได้ ส่งผลให้นิสิตสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุข อันจะส่งผลให้สังคมดำรงอยู่อย่างสงบสุขด้วยเช่นกัน

2. เนื่องจากลักษณะมุ่งอนาคต เป็นปัจจัยที่สามารถทำนายจิตสาธารณะของนิสิตได้ดีที่สุดทั้งในกลุ่มรวม กลุ่มเพศชาย และกลุ่มเพศหญิง ดังนั้นหากต้องการปลูกฝังและส่งเสริมจิตสาธารณะให้เกิดในตัวนิสิตนั้น ควรให้ความสำคัญกับการมีลักษณะมุ่งอนาคตเป็นอันดับแรก

### ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ เป็นเพียงนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งผู้วิจัยคิดว่าเป็นตัวแทนของประชากรนิสิตนักศึกษาได้ดี แต่อย่างไรก็ตามยังมีนิสิตนักศึกษาอีกหลายสถาบันที่อาจมีคุณลักษณะบางอย่างแตกต่างไปจากนิสิตมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ซึ่งคุณลักษณะที่แตกต่างกันนั้นอาจทำให้นิสิตแต่ละสถาบันมีจิตสาธารณะและปัจจัยพยากรณ์ที่ทำนายจิตสาธารณะได้แตกต่างกัน ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาจิตสาธารณะของนิสิตนักศึกษาในสถาบันอื่นๆ ด้วย ทั้งนี้อาจมีความเป็นไปได้ที่จะศึกษาจิตสาธารณะของนิสิตนักศึกษาทั่วประเทศต่อไป

2. ในขั้นตอนการเก็บข้อมูลนั้น ผู้วิจัยใช้วิธีการเดินแจกและรับแบบสอบถามคืนเอง ซึ่งบางครั้งอาจไม่ได้รับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามอย่างเต็มที่ ซึ่งอาจทำให้แบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมานั้นไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถนำมาวิเคราะห์ข้อมูลได้ ดังนั้นผู้วิจัยมีความเห็นว่า ในการเก็บแบบสอบถามในการวิจัยกับนิสิตนักศึกษาครั้งต่อไป ควรทำหนังสือถึงอาจารย์ผู้สอน เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลกับนิสิตนักศึกษา เนื่องจากน่าจะได้รับความร่วมมือจากนิสิตนักศึกษามากกว่าการที่ผู้วิจัยเป็นคนเก็บแบบสอบถามเอง

3. ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาปัจจัยทางจิต ได้แก่ เอกลักษณ์แห่งตน และลักษณะมุ่งอนาคตเท่านั้น แต่ผู้วิจัยคาดว่าน่าจะมีตัวแปรทางจิตอื่นอีกที่ทำให้นิสิตมีจิตสาธารณะแตกต่างกัน เช่น ความภาคภูมิใจในสถาบัน ซึ่งน่าจะเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้นิสิตนักศึกษาในสถาบันต่างกันมีระดับจิตสาธารณะที่แตกต่างกัน อีกปัจจัยหนึ่งก็คือ การรับรู้วัฒนธรรมองค์กรของนิสิตแต่ละสถาบัน ซึ่งผู้วิจัยคาดว่า สถาบันการศึกษาที่มีวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง จะส่งผลให้นิสิตนักศึกษาพร้อมที่จะทำพฤติกรรมเพื่อสถาบันรวมทั้งพฤติกรรมที่แสดงออกถึงจิตสาธารณะได้

# บรรณานุกรม

# บรรณานุกรม


กนกวรรณ อุ่นใจ. (2535). **ผลของการใช้เทคนิคการพยากรณ์ที่มีต่อลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.

กนิษฐา นิทัศน์พัฒนา และคณะ. (2541). **จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหิดล.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยมหิดล.

กฤษณา ศักดิ์ศรี. (2534). **มนุษยสัมพันธ์ เล่ม 2.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรพิทยา.

กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์. (2537). **ผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

กาญจนา พึ่งเนตร. (2537). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับอัตลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่นในโรงเรียนมัธยมศึกษา ในเขตอำเภอเมือง พิษณุโลก.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการโรงเรียน). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. ถ่ายเอกสาร.

กาญจนา ศรีวรกุล. (2548). **ความสัมพันธ์ระหว่างเอกลักษณ์แห่งตนและการปรับตัวด้านการเรียนของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.** สารนิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

กิติยวดี บุญซื่อ. (2522). **"การให้ และ การรับ," ในกลุ่มสัมพันธ์ : ทฤษฎีและแนวปฏิบัติ เล่ม 1.** กรุงเทพฯ : บูรพาศิลป์การพิมพ์.

กุญชรี ค้าขาย. (2540). **จิตวิทยาการเรียนการสอน.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว คณะคุรุศาสตร์ สถาบันราชภัฏสวนสุนันทา.

โกศล มีความดี. (2547). **ปัจจัยทางจิตสังคมที่เกี่ยวข้องกับการมีจิตสาธารณะของข้าราชการตำรวจ.** ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543,มกราคม-มีนาคม). **โรงเรียนสร้างคนมีจิตสาธารณะ.** การศึกษา 2000. 65(3) : 17.

จรรจา สุวรรณทัต. (2531). **ประมวลบทความวิชาการระหว่างปีพุทธศักราช 2526-2531 ฉบับอภินันทนาการครบรอบ 33 ปี สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์** : เยาวชนไทยกับการมุ่งอนาคต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

จริยกุล ตรีสุวรรณ. (2542). **การศึกษาเอกลักษณ์แห่งตนของนักเรียนวัยรุ่นตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษากรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาแนะแนว). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

จันทร์จิรา มูลเมือง. (2535). **การเปรียบเทียบระดับความรับผิดชอบต่อสังคมของนิสิตนักศึกษาต่างสาขาวิชา.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จันทิมา จันทรศักดิ์. (2547). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการเข้าร่วมกิจกรรมของนักศึกษา สถาบันเทคโนโลยีราชมงคล วิทยาเขตบพิตรพิมุข กรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา). บัณฑิตวิทยาลัย. กรุงเทพฯ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

จำรัส มูลสาร. (2542). **การศึกษาเปรียบเทียบเหตุผลเชิงจริยธรรมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน ในจังหวัดยโสธร.** วิทยานิพนธ์ กศ.บ. (จิตวิทยาการศึกษา) : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จินตนา บิลมาศ. (2529). **คุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน.** กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คณะกรรมการข้าราชการพลเรือน

ชมนุช บุญสิทธิ์. (2541). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนกุนนทีรุทธารามวิทยาคม กรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ชมพูนุท โคตรนรินทร์. (2541). **วิธีการอบรมเลี้ยงดูที่มีผลต่อเชาวน์อารมณ์ กรณีศึกษาโรงเรียนอนุบาลร้อยเอ็ด สำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ และคณะ. (2540). **รายงานการวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัญหา และปัจจัยที่ส่งผลต่อจิตสำนึกและพฤติกรรมการรักษาแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นทรัพย์สินส่วนรวม.** คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชาย โพธิสิตา และคณะ. (2540). **รายงานการศึกษาวิจัยเรื่อง จิตสำนึกต่อสาธารณสมบัติ : ศึกษากรณีกรุงเทพมหานคร.** นครปฐม : สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

ชูชัย สมิทธิไกร. (2528). **การปรึกษาเชิงจิตวิทยาแบบกลุ่ม.** เชียงใหม่ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน, (2524). **ความสัมพันธ์ภายในครอบครัวกับสุขภาพจิตและจริยธรรมของนักเรียนวัยรุ่น.** รายงานการวิจัย ฉบับที่ 26. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และคณะ. (2530). **ชุดฝึกอบรม การเสริมสร้างคุณลักษณะของข้าราชการพลเรือน**. กรุงเทพฯ : สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน สำนักงานก.พ.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และดุจเดือน พันธุมนาวิน (2538). **สารจิตวิทยา**. ปีที่ 2. ฉบับที่ 1.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน และ เพ็ญแข ประจนปัจจนึก. (2520). **จริยธรรมของเยาวชนไทย**. รายงานการวิจัย ฉบับที่ 21. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน, อรพินทร์ ชูชม และงามตา วนินทานนท์ (2528). **รายงานการวิจัยฉบับที่ 32 ปัจจัยทางจิตวิทยานิเวศที่เกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูเด็กของมารดาไทย**. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

เดช วิโย. (2522). **การศึกษาเปรียบเทียบพัฒนาการด้านการคิดให้เหตุผลเชิงจริยธรรมของเด็กนักเรียนประถมศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูต่างกัน**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.

ทิพาพร ลิขิตกุล. (2544). **การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรมกับการอบรมเลี้ยงดูของนักศึกษามหาวิทยาลัยรามคำแหง**. วิทยานิพนธ์ ศศ.บ. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ธรรมนันทิกา แจ้งสว่าง. (2547). **ผลของการใช้โปรแกรมพัฒนาจิตสาธารณะด้วยบทบาทสมมติกับตัวแบบของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3**. ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ธรรมนูญ ทวีกุล. (2530). **การศึกษพฤติกรรมการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมสวนสาธารณะของประชาชน ; ศึกษาเฉพาะกรณีผู้ที่มาใช้สวนสาธารณะในกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์ มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

นวลละออ สุภาผล. (2527). **ทฤษฎีบุคลิกภาพ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

นัชกร ลับบัวงาม. (2540). **การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดู การสนับสนุนทางสังคม การบรรลุงานตามขั้นพัฒนาการ และพฤติกรรมพลเมืองดีของวัยเด็กตอนกลางในภาคกลาง**. วิทยานิพนธ์ วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง. ถ่ายเอกสาร.

นันทวัฒน์ ชุนชี. (2546). **การใช้ตัวแบบสัญลักษณ์ผ่านสื่อหนังสือเรียนเล่มเล็กเชิงวรรณกรรมเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 2**. ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

นาตยา ปิลันธนานนท์. (2526). **อนาคตศาสตร์**. กรุงเทพฯ : พีระพัธนา.

เนาวรัตน์ เหลืองรัตนเจริญ. (2541). **ปัจจัยบางประการที่ส่งผลต่อเอกลักษณ์แห่งตนของวัยรุ่น ในเขตกรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

บรรทม มณีโชติ. (2530). **การศึกษารูปแบบของข้อคำถามวัดลักษณะนิสัยด้านความเสียสละชนิดข้อความและชนิดสถานการณ์ที่ททมีผลต่อคุณภาพของแบบทดสอบ.** ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.

บุญทัน ภูบาล. (2549). **การใช้วีดิทัศน์ละครหุ่นเชิดเป็นตัวแบบเพื่อพัฒนาจิตสาธารณะของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2.** ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

บุญสม หรรษาศิริพจน์. (2542, มกราคม). **จิตสำนึก.** วารสารวิชาการสภาอาจารย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์. 4(1) : 71-73.

ประณต เค้าฉิม. (2549). **จิตวิทยาวัยรุ่น.** กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ประณต เค้าฉิม. (2526). **วิชาจิตวิทยาเด็ก. (เอกสารประกอบการสอน).** กรุงเทพฯ : ภาควิชาจิตวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยศีนครินทรวิโรฒ.

ประสาท อิศรปรีดา. (2538). **สารัตถะจิตวิทยาการศึกษา.** มหาสารคาม นำอักษรการพิมพ์.

ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา. (2523). **ค่านิยมและความคาดหวังของเยาวชนไทย.** กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปิยกาญจน์ กิจอุดมทรัพย์. (2539). **ตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับลักษณะมุ่งอนาคตของนักศึกษาสูตรวิชาชีพระยะ สั้น วิทยาลัยสารพัดช่าง กรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

เปรมปรี พงษ์ประสิทธิ์. (2538). **ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดการญจนบุรี.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ผ่องพรรณ แววิเศษ. (2534). **ลักษณะจิตสังคมเพื่อป้องกันพฤติกรรมทะเลาะวิวาทของวัยรุ่น.** ปริญญานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.

พรพรรณ จันทรถง. (2541). **การศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่กับการปรับตัวทางสังคมของนักเรียน มัธยมศึกษาปีที่ 6สังกัดกรมสามัญศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดร้อยเอ็ด.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาการศึกษา) : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

พวงสร้อย วรกุล. (2522). **การศึกษาเปรียบเทียบสภาพปัญหาในด้านการปรับตัวของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ในกรุงเทพมหานครและจังหวัดสงขลา.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พิศมัย หาญสมบัติ. (2542). **การสร้างชุดกิจกรรมแนะแนวอาชีพสำหรับนักศึกษาปริญญาตรี วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์.** อุตรดิตถ์ : ภาควิชาจิตวิทยาและการแนะแนว วิทยาลัยครูอุตรดิตถ์.

เพ็ญแข ประจนปัจจนึก. (2527). **"ลักษณะมุ่งอนาคต" เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรมหน่วยที่ 9 – 15.** กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ไพบูลย์ วัฒนศิริธรรม และสังคม สัญจร. (2543). **จิตสำนึกไทยที่พึงปรารถนา.** กรุงเทพฯ โรงพิมพ์เดือนตุลา.

มนทกานต์ ทรัพย์แก้ว. (2543). **การศึกษาลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมหิดลวิทยานุสรณ์ จังหวัดนครปฐม.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

มยุรี จินตรักษ์ (2524). **อิทธิพลของลักษณการอบรมเลี้ยงดูเด็กไทยที่มีต่อการใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม.** วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มัลลิกา มัติโก. (2541). **จิตสำนึกทางสังคมของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยมหิดล.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต. กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. อัดสำเนา.

มุทิตา หวังคิด. (2547). **การฝึกทักษะการแก้ปัญหาโดยนำเสนอสถานการณ์ผ่านสื่อคอมพิวเตอร์เพื่อพัฒนาจิตสาธารณะในนักเรียน ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6.** ปริญญานิพนธ์ วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ประยุกต์ กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ยุทธนา วรุณปิติกุล. (2542). **สำนึกพลเมือง : ความเรียงว่าด้วยประชาชนบนเส้นทางประชาคม.** กรุงเทพฯ : มูลนิธิการเรียนรู้และพัฒนาประชาคม.

รัชนี ลาชโรจน์. (2527). **พัฒนาการวัยรุ่น และการอบรม.** นนทบุรี. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน พ.ศ. 2525.** พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : อักษรเจริญการพิมพ์.

รุ่งจิตร กองคำ. (2541). **การพัฒนาจิตสำนึกทางสิ่งแวดล้อมของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โดยใช้กระบวนการสร้างนิสัย.** ปริญญานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (ประถมศึกษา). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ลัดดาวัลย์ เกษมเนตร และคณะ. (2546). **รูปแบบการพัฒนานักเรียนระดับประถมศึกษาให้มีจิตสาธารณะ : การศึกษาระยะยาว**. เอกสารประกอบการประชุมวิชาการ สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ลัดดาวัลย์ หวังพานิช. (2528). **เอกสารคำสอน วิชาวิจัย 521 วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์**. สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร.

วรรณพร โรจน์สัญญากุล. (2538). **ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักศึกษาพยาบาลชั้นปีที่ 1 วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี วชิระ กรุงเทพมหานคร**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วศินี มุกดอกไม้. (2541). **การเปรียบเทียบผลของกิจกรรมกลุ่มและการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่เหมาะสมที่มีต่อสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนชุมชนบึงบา อำเภอหนองเสือ จังหวัดปทุมธานี**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วารินทร์ ม่วงสุวรรณ. (2517). **ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความรัก และแบบควบคุม ความเอื้อเฟื้อ และวินัยทางสังคม**. ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต (จิตวิทยาการศึกษา).กรุงเทพฯ : สถาบันระหว่างชาติสำหรับการค้นคว้าเรื่องเด็ก.

วิจิตร อาวะกุล. (2526). **เทคนิคมนุษยสัมพันธ์**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เจริญผล.

วิเชียร ทองนุช. (2521). **การเปรียบเทียบการคิดให้เหตุผลตามหลักอนุรักษ์และการให้เหตุผลเชิงจริยธรรม ของนักเรียนที่มีการอบรมเลี้ยงดูและมีภูมิหลังทางสังคมที่ต่างกัน**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. อัดสำเนา.

วิรัตน์ คำศรีจันทร์. (2544). **จิตสำนึกพลเมืองในบริบทสังคมไทย**. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต (ประชากรศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล. ถ่ายเอกสาร.

วิรุณ ตั้งเจริญ. (2547,พฤศจิกายน – ธันวาคม). **มศว พลวัต**. 1(1) : 2-3.

ศรีทับทิม พานิชพันธ์. (2527). **"สัมพันธภาพที่ดีในครอบครัว," ในประมวลบทความวิทยุที่เกี่ยวกับการจัดบริการสวัสดิการครอบครัวและเด็กและบทความอื่นๆ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศักดิ์ชัย นิรัญทวี. (2541). **"บทบาทของมหาวิทยาลัยกับการศึกษาเพื่อความเป็นประชาสังคม,"** ASAHIL THAILAND JOURNAL 1 (1) : 52-69.

ศิราณี อุปละ. (2541). **การพัฒนาจิตสำนึกและการแก้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยใช้การสอนแบบโครงการ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6**. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต (หลักสูตรการเรียนการสอน). เชียงใหม่ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ศิริอร นพกิจ. (2545). **เอกลักษณ์แห่งตน การอบรมเลี้ยงดู และจิตลักษณะบางประการของนักเรียนที่มีพฤติกรรมปกติและนักเรียนที่มีพฤติกรรมเป็นปัญหา.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

ศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ. (2539). **เครื่องมือแนะแนวพัฒนาบุคลิกภาพ ชุดทำประโยชน์เพื่อสังคม.** กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา.

สงวน สุทธิเลิศอรุณ. (2529). **ทฤษฎีและปฏิบัติการทางจิตวิทยาสังคม.** กรุงเทพฯ : อักษรบัณฑิต.

สมจิตต์ เพิ่มพูน. (2532). **การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและลักษณะมุ่งอนาคตของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ที่เรียนวิชาสังคมโดยใช้เทคนิคการพยากรณ์กับการสอนตามคู่มือครู.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สมพงศ์ ติรพัฒน์. (2517). **ความสัมพันธ์ระหว่างวิธีการอบรมเลี้ยงดู ความเชื่อมั่นในตนเอง และความรู้สึกรับผิดชอบ.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. วิทยาลัยวิชาการศึกษา

สมพงษ์ สิงหะพล. (2542,มิถุนายน - ตุลาคม). **ต้องสอนให้เกิดจิตสำนึกใหม่.** สีมาจารย์. 13(27) : 15-16.).

สยามรัฐ เรืองนาม. (2542). **ความรู้ทางการเมืองและการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองกับความสำนึกเชิงสังคมของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดกาญจนบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (สาขารัฐศาสตร์). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สวนา พรพัฒน์กุล. (2520). **รายงานการวิจัยเรื่องความสำนึกในหน้าที่พลเมืองของเด็กไทย.** กรุงเทพฯ : การศาลา.

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2542). **วาระการวิจัยแห่งชาติในภาวะวิกฤติเพื่อฟื้นฟูชาติ.** กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อม.

สายฝน ควรผดุง. (2536). **การศึกษาสถานะเอกลักษณ์ของวัยรุ่นตอนปลาย ในสถาบันอุดมศึกษา.** ปริญญานิพนธ์ ศศ.ม. (จิตวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

สื่อพลัง. (2542 , สิงหาคม). **"จิตสำนึกสาธารณะ เส้นทางสู่ประชาคม".** วารสารสื่อพลัง. 7(3): 3-19.

สุชาดา จักรพิสุทธิ์. (2544, กรกฎาคม). **จิตสำนึกสาธารณะ.** ศิลปวัฒนธรรม. 22(9) : 22-23.

สุโท เจริญสุข. (2515). **หลักจิตวิทยาและพัฒนาการมนุษย์.** พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : แพร่พิทยา.

สุธีตา หงษาชาติ. (2539). **ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในชุมชน บุคลิกภาพ และพฤติกรรมการรับข่าวสารกับความรู้และการตอบสนองต่อภาวะวิกฤติทางสังคมและสิ่งแวดล้อมของนักศึกษาพยาบาล.** วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต (สาขาวิชาการพยาบาลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุพล วังสินธ์. (253- 2534, ธ.ค.- ม.ค.). **"องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อพัฒนาการทางจริยธรรม"** วารสารแนะแนว. 25 (132) : 31-35

สุภาพรรณ โคตรจรัส. (2527). **สุขภาพจิต เล่ม 1 จิตวิทยาในการดำเนินชีวิต.** พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์ จุฬาลงการณ์มหาวิทยาลัย.

สุมนฑา หลบภัย. (2543). **จิตสำนึกในการอนุรักษ์ตลาดน้ำดำเนินสะดวกของผู้ประกอบการค้าบริเวณตลาดน้ำดำเนินสะดวก จังหวัดชลบุรี.** วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต (สาขาสิ่งแวดล้อม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหิดล.

สุรพงษ์ ชูเดช. (2534). **ความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์ในมหาวิทยาลัยกับจิตลักษณะที่สำคัญของนิสิต.** ปริญญานิพนธ์ วท.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

สุวิมล สุรังค์กาญจนชัย. (2527). **พฤติกรรมและแนวโน้มพฤติกรรมทางสังคมตามคำรายงานของนักเรียน ครู และผู้ปกครอง.** วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต. (ภาควิชาจิตวิทยา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

เสาวภา เบ็ญจพันธุ์ทวี. (2540). **ความสัมพันธ์ระหว่างการอบรมเลี้ยงดูและสัมพันธภาพในครอบครัวกับเอกลักษณ์แห่งตนของเด็กวัยรุ่น.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. (จิตวิทยาพัฒนาการ). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

หทัยขวัญ สหชัยยันต์. (2548). **องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อเจตคติต่อการคบเพื่อนต่างเพศของนักเรียนช่วงชั้นที่ 3 โรงเรียนการเคหะท่าทราย เขตหลักสี่ กรุงเทพมหานคร.** ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

หฤทัย อาจปรุ. (2544). **ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ภาวะผู้นำ รูปแบบการดำเนินชีวิต และความสามารถในการเรียนรู้ด้วยตนเอง กับการมีจิตสำนึกสาธารณะของนักศึกษาพยาบาล.** วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต (การพยาบาลศึกษา). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ถ่ายเอกสาร.

อรุณีประภา หอมเศรษฐี. (2529). **มนุษยสัมพันธ์.** กรุงเทพฯ : คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อัจฉรา โฉมแฉล้ม. (2544). **จิตสำนึกของนักศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ต่อการรวมกลุ่มกิจกรรมเพื่อสังคม.** วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต (สาขาการบริหารและนโยบายสวัสดิการสังคม). กรุงเทพฯ : บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อัจฉรา สุขารมย์. (2529). **จิตวิทยาพัฒนาการเด็ก.** กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยพฤติกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อัญชลี หนักแน่น. (2537). **การเปรียบเทียบมโนภาพแห่งตน การอบรมเลี้ยงดู และสภาพแวดล้อมของโรงเรียนระหว่างนักเรียนที่มีพฤติกรรมผิดวินัย และนักเรียนที่มีพฤติกรรมอยู่ในวินัย**

**ในระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในเขตเทศบาลเมืองขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อารีย์ ลิลา. (2535). **ผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ อำเภอลานสัก จังหวัดอุทัยธานี**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

อุษา ศรีจินดารันต์. (2533). **พัฒนาการของเอกลักษณ์แห่งอีโก้ที่เกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าของการทำงานและการรับรู้คุณค่าของศาสนา**. ปริญญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

# ภาคผนวก

# ภาคผนวก ก
# รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

อาจารย์ ดร. เรวดี ทรงเที่ยง

กลุ่ม 1

1. นางสาวกวิสรา พชรเบญจกุล
2. นางสาวนิกษาเนกษ์ พูน
3. นางสาวสุดารัตน์ ศรีบุญเรือง
4. นายสรายุทธิ์ เรืองอักษร
5. นางสาวอิสริยา ปาริชาติกานนท์

กลุ่ม 6

1. นางสาวเกศรา กาญจนวสะ
2. นายขจรเดช ช่วงชยพันธุ์
3. นายไชยพัฒน์ กลั่นสุภา
4. นางสาววิไลรัตน์ หิรัญศุภโชติ
5. นางสาวอรุณวรรณ พงศ์ถาวรสวัสดิ์

# ภาคผนวก ข
# ตัวอย่างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

**<u>คำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม</u>**

1. แบบสอบถามชุดนี้มีทั้งหมด 14 หน้า แบ่งออกเป็น 6 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินชีวิตประจำวัน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวท่านเอง

ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับอนาคต

ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับครอบครัวของท่าน

ตอนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับเพื่อนของท่าน

**2. เมื่อท่านอ่านข้อความแล้ว โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องว่างที่ตรงกับความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่านมากที่สุด** โดยมีเกณฑ์ในการเลือกตอบ ได้แก่

| | | |
|---|---|---|
| จริงที่สุด | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมากที่สุด |
| ค่อนข้างจริง | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านมาก |
| ไม่แน่ใจ | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านจริงและไม่จริงในระดับที่เท่ากัน |
| ไม่ค่อยจริง | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อย |
| ไม่จริงเลย | หมายถึง | ข้อความนั้นตรงกับข้อเท็จจริงของท่านน้อยที่สุด |

3. แบบสอบถามชุดนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวท่านเอง ซึ่งการตอบในแต่ละครั้งไม่มีถูก-ผิด และคำตอบของท่านจะถูกเก็บไว้เป็นความลับ ดังนั้น**ขอความกรุณาตอบตรงตามความเป็นจริงเกี่ยวกับตัวท่าน และโปรดตอบแบบสอบถามให้ครบทุกข้อ**

**4. หากท่านมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแบบสอบถามไม่ว่าประการใดๆ ขอความกรุณาเขียนข้อเสนอแนะในข้อนั้นๆ**

5. ขอขอบพระคุณทุกท่านที่สละเวลาในการทำแบบสอบถามชุดนี้

***** <u>กรุณาอ่านคำชี้แจงก่อนการทำแบบสอบถาม</u>*****

## ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนตัว

1. เพศ ( ) ชาย
( ) หญิง

2. ระดับชั้นที่ศึกษา ( ) ชั้นปีที่ 1
( ) ชั้นปีที่ 2
( ) ชั้นปีที่ 3
( ) ชั้นปีที่ 4

3. คณะ _____

4. ท่านทำกิจกรรมในมหาวิทยาลัยหรือไม่ ( ) ไม่ทำ
( ) ทำ ในส่วนของ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
( ) สโมสรนิสิตของคณะ
( ) ชมรม
( ) องค์การนิสิต
( ) สภานิสิต
( ) อื่นๆ (โปรดระบุ)_____

## ตอนที่ 2 แบบสอบถามการดำเนินชีวิตประจำวัน

| ข้อที่ | ข้อความ | ไม่จริงเลย | ไม่ค่อยจริง | ไม่แน่ใจ | ค่อนข้างจริง | จริงที่สุด |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | ถ้ามีคนต้องการใช้โต๊ะต่อ ฉันจะรีบรับประทานอาหารให้เสร็จแล้วรีบลุกจากโต๊ะอาหาร | | | | | |
| 2. | ฉันบริจาคเงินหรือสิ่งของแก่ผู้ที่ด้อยโอกาสเป็นประจำ | | | | | |
| 3. | ฉันมักแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับเพื่อนเกี่ยวกับปัญหาสังคม | | | | | |
| 4. | การเก็บขยะในห้องเรียนเป็นหน้าที่ของภารโรงเท่านั้น | | | | | |
| 5. | มหาวิทยาลัยควรสนับสนุนให้นิสิตทำกิจกรรมเพื่อสังคมมากขึ้น | | | | | |
| 6. | ฉันอยากมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสังคม | | | | | |
| 7. | เมื่อฉันพบเห็นผู้อื่นขีดเขียนหนังสือของห้องสมุด ฉันจะแจ้งให้เจ้าหน้าที่ห้องสมุดทราบ | | | | | |
| 8. | ฉันพยายามเลี่ยงกิจกรรมในมหาวิทยาลัย | | | | | |
| 9. | ถ้าฉันพบการกระทำที่ผิดกฎหมาย ฉันพร้อมจะเป็นพยานในการดำเนินคดี | | | | | |
| 10. | ฉันปิดเครื่องใช้ไฟฟ้าทุกครั้งหลังออกจากห้องเรียน | | | | | |
| 11. | ฉันคิดว่ากิจกรรมและการเรียนมีความสำคัญทั้งคู่ | | | | | |
| 12. | ฉันไม่สนใจข่าวเกี่ยวกับปัญหาสังคม | | | | | |
| 13. | ฉันรักษาความสะอาดของห้องน้ำสาธารณะ | | | | | |
| 14. | ฉันชื่นชมคนที่ทำกิจกรรมเพื่อสังคม | | | | | |
| 15. | ฉันคิดว่าตนเองมีความสามารถพอที่จะช่วยเหลือสังคมได้ | | | | | |

| ข้อที่ | ข้อความ | ไม่จริงเลย | ไม่ค่อยจริง | ไม่แน่ใจ | ค่อนข้างจริง | จริงที่สุด |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 16. | ฉันไม่เคยทำผิดกฎใดๆเลย | | | | | |
| 17. | เราสามารถนำสัตว์ป่ามาเลี้ยงได้ ถ้าดูแลมันอย่างดี | | | | | |
| 18. | ฉันพร้อมที่จะให้ความร่วมมือกับกิจกรรมส่วนรวม | | | | | |
| 19. | ฉันติดตามข่าวสารการเมือง | | | | | |
| 20. | การรักษาสาธารณสมบัติเป็นหน้าที่ของฉัน | | | | | |
| 21. | ฉันออกค่ายเพราะอยากไปเที่ยวมากกว่าอยากไปช่วยเหลือสังคม | | | | | |
| 22. | เมื่อสังคมต้องการความช่วยเหลือฉันพร้อมที่จะให้ความช่วยเหลือเสมอ | | | | | |
| 23. | ฉันใช้สาธารณสมบัติด้วยความระมัดระวังไม่ให้เกิดความเสียหาย | | | | | |
| 24. | ฉันเห็นด้วยกับคำกล่าวที่ว่า "คนเราต้องยอมสละผลประโยชน์ส่วนตนเพื่อให้สังคมอยู่ได้" | | | | | |
| 25. | รัฐไม่ควรช่วยเหลือผู้ว่างงาน | | | | | |
| 26. | เมื่อฉันเห็นก๊อกน้ำเปิดทิ้งไว้ ฉันจะเดินเข้าไปปิดทันที | | | | | |
| 27. | ฉันอยากมีส่วนร่วมในการพัฒนามหาวิทยาลัย | | | | | |
| 28. | ฉันรู้สึกสบายใจเมื่อได้เป็นส่วนหนึ่งในการช่วยเหลือสังคม | | | | | |
| 29. | การเก็บเปลือกหอยกลับมาจากชายหาดเป็นการกระทำที่ไม่สมควร | | | | | |
| 30. | ฉันพร้อมที่จะเป็นตัวแทนของเพื่อนในการเรียกร้องสิทธิประโยชน์ที่ควรจะได้รับ | | | | | |
| 31. | ปัญหาเยาวชนควรได้รับการแก้ไขโดยนักสังคมสงเคราะห์เท่านั้น | | | | | |

## ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับตัวท่านเอง

| ข้อที่ | ข้อความ | ไม่จริงเลย | ไม่ค่อยจริง | ไม่แน่ใจ | ค่อนข้างจริง | จริงที่สุด |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | ฉันรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้เป็นสมาชิกของสังคมที่ฉันอยู่ | | | | | |
| 2. | ฉันรู้สึกว่าสิ่งที่ฉันทำอยู่ไม่ค่อยจะมีคุณค่ามากนัก | | | | | |
| 3. | ฉันขาดความเชื่อมั่นในการเป็นตัวของตัวเอง | | | | | |
| 4. | ฉันรู้สึกถูกทอดทิ้ง | | | | | |
| 5. | ฉันรู้ว่าฉันควรจะดำเนินชีวิตอย่างไร | | | | | |
| 6. | ฉันชอบเลียนแบบการกระทำจากเพื่อน | | | | | |
| 7. | ฉันมีความมั่นใจที่จะดำเนินการตามแผนที่วางไว้ให้เกิดผลสำเร็จ | | | | | |
| 8. | ฉันรู้สึกว่ามีคนจ้องทำร้ายฉันอยู่ตลอดเวลา | | | | | |
| 9. | ฉันเชื่อมั่นว่าฉันมีความสามารถที่จะประสบความสำเร็จในชีวิต | | | | | |
| 10. | ฉันภูมิใจในสิ่งที่ฉันเป็นอยู่ | | | | | |
| 11. | ฉันปรับตัวเข้ากับสิ่งใหม่ๆได้ดี | | | | | |
| 12. | ฉันไม่แน่ใจว่าฉันเป็นคนแบบไหน | | | | | |
| 13. | ฉันรู้สึกว่าตนเองเป็นคนมีความสามารถ | | | | | |
| 14. | ฉันรู้สึกว่าคนอื่นไม่ไว้วางใจในตัวฉัน | | | | | |

## ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับอนาคต

| ข้อที่ | ข้อความ | ไม่จริงเลย | ไม่ค่อยจริง | ไม่แน่ใจ | ค่อนข้างจริง | จริงที่สุด |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | ฉันเลือกเรียนวิชาที่เกี่ยวกับการศึกษาต่อหรือการประกอบอาชีพ | | | | | |
| 2. | ฉันมักจะปล่อยให้เวลาเป็นตัวแก้ไขปัญหา | | | | | |
| 3. | ฉันติดตามข่าวสารเกี่ยวกับอาชีพที่ฉันสนใจ | | | | | |
| 4. | ฉันเรียนเพื่อให้ผ่านไปวันๆ | | | | | |
| 5. | ฉันศึกษาเล่าเรียนเพื่อนำความรู้ไปเป็นพื้นฐานในการประกอบอาชีพ | | | | | |
| 6. | ฉันมักไม่ค่อยต่อสู้กับอุปสรรคที่ยากลำบาก | | | | | |
| 7. | ในการทำงาน ฉันพยายามปฏิบัติตามลำดับขั้นที่ได้วางแผนไว้ | | | | | |
| 8. | ฉันไม่เคยประสบปัญหาในชีวิตเลย | | | | | |
| 9. | ถ้าฉันสอบตกในรายวิชาใด ฉันจะหาความรู้เพิ่มเติมในรายวิชานั้น | | | | | |
| 10. | ฉันคิดว่า วิชาต่างๆ ที่เรียนนั้นไม่ค่อยมีประโยชน์ | | | | | |
| 11. | ฉันมักพยายามหาแนวทางแก้ปัญหามากกว่าจะหลีกเลี่ยงปัญหา | | | | | |
| 12. | ฉันมองไม่เห็นประโยชน์อะไรที่ต้องวางแผนเกี่ยวกับอนาคต | | | | | |
| 13. | ฉันพยายามเอาชนะอุปสรรคต่างๆ เพื่อให้ถึงเป้าหมายที่วางไว้ | | | | | |
| 14. | ฉันไม่หวังอะไรมากนักเกี่ยวกับการเรียน ขอเพียงให้สอบผ่านก็พอ | | | | | |
| 15. | ฉันพยายามทำงานให้เสร็จก่อนถึงเวลาที่กำหนด | | | | | |
| 16. | ถ้าฉันเรียนไม่เข้าใจวิชาใด ฉันจะเลิกให้ความสนใจวิชานั้นทันที | | | | | |

## ตอนที่ 5 แบบสอบถามเกี่ยวกับครอบครัวของท่าน

| ข้อที่ | ข้อความ | ไม่จริงเลย | ไม่ค่อยจริง | ไม่แน่ใจ | ค่อนข้างจริง | จริงที่สุด |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | พ่อแม่แสดงให้ฉันรู้ว่าท่านรักฉันมาก | | | | | |
| 2. | พ่อแม่จะลงโทษฉันรุนแรงแค่ไหนขึ้นอยู่กับอารมณ์ของท่าน | | | | | |
| 3. | พ่อแม่มักลงโทษฉันด้วยวิธีทำให้ฉันเจ็บปวดทางร่างกายเสมอ | | | | | |
| 4. | พ่อแม่ปล่อยให้ฉันตัดสินใจเองในเรื่องส่วนตัวของฉัน | | | | | |
| 5. | พ่อแม่ชอบพูดคุยหยอกล้อกับฉันเสมอ | | | | | |
| 6. | พ่อแม่มักจะเพิกเฉยไม่ชมเชยฉันเมื่อฉันทำความดี | | | | | |
| 7. | เมื่อฉันทำให้พ่อแม่โมโห ท่านมักทุบตีฉัน | | | | | |
| 8. | พ่อแม่มักให้ฉันทำตามที่ฉันพอใจเสมอ | | | | | |
| 9. | พ่อแม่เอาใจใส่ดูแลทุกข์สุขของฉันเสมอ | | | | | |
| 10. | พ่อแม่ไม่เคยกล่าวขอโทษฉัน เมื่อท่านดุว่าฉันโดยเข้าใจผิด | | | | | |
| 11. | พ่อแม่คอยสอดส่องดูแลความประพฤติของฉันอย่างใกล้ชิด | | | | | |
| 12. | เวลาพ่อแม่ลงโทษฉัน ท่านจะไม่ใช้วิธีลงโทษฉันให้เจ็บตัวเลย | | | | | |
| 13. | พ่อแม่มักแสดงให้ฉันรู้ว่าท่านภูมิใจในตัวฉันมาก | | | | | |
| 14. | พ่อแม่ทำให้ฉันไม่กล้าเข้าหน้า เมื่อท่านอารมณ์เสีย | | | | | |
| 15. | พ่อแม่ไม่เคยว่ากล่าวตักเตือนฉันเลย | | | | | |

| ข้อที่ | ข้อความ | ไม่จริงเลย | ไม่ค่อยจริง | ไม่แน่ใจ | ค่อนข้างจริง | จริงที่สุด |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 16. | พ่อแม่ควบคุมดูแลให้ฉันใช้เงินตามที่ท่านเห็นสมควร | | | | | |
| 17. | พ่อแม่มักเลือกลงโทษฉันด้วยการดุว่า | | | | | |
| 18. | พ่อแม่มักให้คำปรึกษาหรือคำแนะนำแก่ฉันเสมอ | | | | | |
| 19. | เมื่อพ่อแม่อารมณ์เสีย ท่านมักจะพาลดุด่าหรือลงโทษฉันเสมอ | | | | | |
| 20. | พ่อแม่ต้องการให้ฉันเล่าอย่างละเอียดถึงการไปเที่ยวข้างนอกทุกครั้ง | | | | | |
| 21. | ถ้าพ่อแม่ต้องการสั่งสอนฉัน ท่านจะไม่ใช้วิธีการลงโทษให้ฉันเจ็บตัว | | | | | |
| 22. | พ่อแม่ชอบพูดคุยกับฉันด้วยเสียงอันไพเราะนุ่มนวลเสมอ | | | | | |
| 23. | พ่อแม่เชื่อว่าฉันดูแลตัวเองได้เมื่ออยู่ไกลสายตาของท่าน | | | | | |
| 24. | พ่อแม่ช่วยผ่อนคลายความทุกข์ความกังวลใจของฉันเสมอ | | | | | |
| 25. | การว่ากล่าวติเตียนเป็นวิธีการทำโทษของพ่อแม่ฉัน | | | | | |
| 26. | พ่อแม่จะอธิบายถึงเหตุผลในการที่ลงโทษฉันทุกครั้ง | | | | | |
| 27. | พ่อแม่ไม่เคยแสดงให้ฉันรู้ว่าท่านรักฉันมากเพียงใด | | | | | |
| 28. | ฉันเจ็บตัวเมื่อถูกพ่อแม่ลงโทษ | | | | | |

**ตอนที่ 6 แบบสอบถามเกี่ยวกับเพื่อนของท่าน**

| ข้อที่ | ข้อความ | ไม่จริงเลย | ไม่ค่อยจริง | ไม่แน่ใจ | ค่อนข้างจริง | จริงที่สุด |
|---|---|---|---|---|---|---|
| 1. | ฉันมีเพื่อนที่ไว้วางใจได้ | | | | | |
| 2. | ฉันมีความสุขเมื่อได้ร่วมกิจกรรมกับเพื่อน | | | | | |
| 3. | ฉันมักถูกเพื่อนปฏิเสธให้เข้าร่วมทำงานกลุ่ม | | | | | |
| 4. | เพื่อนๆ ยอมรับความคิดเห็นของฉัน | | | | | |
| 5. | ฉันไม่เคยมีปัญหากับเพื่อนเลยสักครั้ง | | | | | |
| 6. | ฉันสามารถปรึกษาปัญหาส่วนตัวกับเพื่อนได้ | | | | | |
| 7. | ฉันกับเพื่อนในห้องต่างคนต่างอยู่ไม่สนใจกัน | | | | | |
| 8. | เมื่อฉันมีปัญหา เพื่อนๆจะคอยช่วยเหลือ | | | | | |
| 9. | ฉันเข้ากับกลุ่มเพื่อนได้ดี | | | | | |
| 10. | ฉันไม่ได้รับการยอมรับจากเพื่อน | | | | | |

**( ^_^) ขอขอบคุณท่านที่สละเวลาในการตอบแบบสอบถาม (^_^ )**

# ภาคผนวก ค

## พิมพ์เขียวแบบทดสอบ (Test Blue Print)

ตาราง 8 แสดงพิมพ์เขียวแบบทดสอบ

| ตัวแปร | ข้อความทางบวก | ข้อความทางลบ | รวม |
|---|---|---|---|
| **1. จิตสาธารณะ** | | | |
| - ด้านการใช้สาธารณสมบัติ และรักษาทรัพยากรธรรมชาติ | 8 | 2 | 10 |
| - ด้านการทำกิจกรรมเพื่อสังคม | 8 | 2 | 10 |
| - ด้านการตระหนักถึงปัญหาสังคม เศรษฐกิจ การเมือง | 7 | 3 | 10 |
| **2. เอกลักษณ์แห่งตน** | 7 | 6 | 13 |
| **3. ลักษณะมุ่งอนาคต** | | | |
| - ด้านความสามารถในการคาดการณ์ไกล | 3 | 2 | 5 |
| - ด้านการวางแผน | 2 | 1 | 3 |
| - ด้านการหาแนวทางในการแก้ปัญหา | 1 | 2 | 3 |
| - ด้านความเพียรพยายาม | 2 | 2 | 4 |
| **4. การอบรมเลี้ยงดู** | | | |
| - การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน | 7 | 1 | 8 |
| - การอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล | 1 | 5 | 6 |
| - การอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต | 3 | 4 | 7 |
| - การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม | 3 | 3 | 6 |
| **5. สัมพันธภาพระหว่างเพื่อน** | 6 | 3 | 9 |
| | | | 94 |

# ภาคผนวก ง

# ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัย

ตาราง 9 แสดงค่าอำนาจำแนกแบบวัดจิตสาธารณะ

| ข้อคำถามที่ | ค่าอำนาจจำแนก |
|---|---|
| 1 | .313 |
| 2 | .418 |
| 3 | .306 |
| 4 | .275 |
| 5 | .529 |
| 6 | .490 |
| 7 | .252 |
| 8 | .378 |
| 9 | .285 |
| 10 | .432 |
| 11 | .566 |
| 12 | .547 |
| 13 | .584 |
| 14 | .593 |
| 15 | .494 |
| 17 | .570 |
| 18 | .672 |
| 19 | .345 |
| 20 | .544 |
| 21 | .333 |
| 22 | .440 |
| 23 | .558 |
| 24 | .631 |
| 25 | .393 |
| 26 | .606 |
| 27 | .340 |
| 28 | .616 |
| 29 | .459 |
| 30 | .413 |
| 31 | .337 |

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดจิตสาธารณะเท่ากับ .900

ตาราง 10 แสดงค่าอำนาจจำแนกแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตน

| ข้อคำถามที่ | ค่าอำนาจจำแนก |
|---|---|
| 1 | .503 |
| 2 | .507 |
| 3 | .616 |
| 4 | .438 |
| 5 | .649 |
| 6 | .284 |
| 7 | .689 |
| 9 | .522 |
| 10 | .510 |
| 11 | .536 |
| 12 | .336 |
| 13 | .412 |
| 14 | .478 |

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดเอกลักษณ์แห่งตนเท่ากับ .837

ตาราง 11 แสดงค่าอำนาจจำแนกแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคต

| ข้อคำถามที่ | ค่าอำนาจจำแนก |
|---|---|
| 1 | .678 |
| 2 | .574 |
| 3 | .460 |
| 4 | .582 |
| 5 | .782 |
| 6 | .685 |
| 7 | .385 |
| 9 | .632 |
| 10 | .619 |
| 11 | .380 |
| 12 | .619 |
| 13 | .733 |
| 14 | .671 |
| 15 | .479 |
| 16 | .338 |

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดลักษณะมุ่งอนาคตเท่ากับ .897

ตาราง 12 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน

| ข้อคำถามที่ | ค่าอำนาจจำแนก |
|---|---|
| 1 | .752 |
| 5 | .666 |
| 9 | .799 |
| 13 | .731 |
| 18 | .643 |
| 22 | .701 |
| 24 | .675 |
| 27 | .531 |

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุนเท่ากับ .895

ตาราง 13 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผล

| ข้อคำถามที่ | ค่าอำนาจจำแนก |
|---|---|
| 2 | .542 |
| 6 | .295 |
| 10 | .464 |
| 14 | .359 |
| 19 | .565 |
| 26 | .516 |

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลเท่ากับ .692

ตาราง 14 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิต

| ข้อคำถามที่ | ค่าอำนาจจำแนก |
|---|---|
| 3 | .661 |
| 7 | .414 |
| 12 | .569 |
| 17 | .328 |
| 21 | .315 |
| 25 | .524 |
| 28 | .597 |

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบลงโทษทางกายมากกว่าทางจิตเท่ากับ .747

ตาราง 15 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม

| ข้อคำถามที่ | ค่าอำนาจจำแนก |
|---|---|
| 4 | .543 |
| 8 | .449 |
| 11 | .275 |
| 16 | .393 |
| 20 | .248 |
| 23 | .344 |

ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมเท่ากับ .628

ตาราง 16 แสดงค่าอำนาจจำแนกของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อน

| ข้อคำถามที่ | ค่าอำนาจจำแนก |
|---|---|
| 1 | .745 |
| 2 | .674 |
| 3 | .655 |
| 4 | .661 |
| 6 | .779 |
| 7 | .615 |
| 8 | .555 |
| 9 | .738 |
| 10 | .757 |

ค่าความเชื่อมั่นของแบบวัดสัมพันธภาพระหว่างเพื่อนเท่ากับ .904

# ภาคผนวก จ
# ผลการวิจัยที่น่าสนใจ

ตาราง 17 แสดงผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตสาธารณะระหว่างนิสิตเพศชายกับเพศหญิงมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

| ตัวแปร | | จิตสาธารณะ | | | | |
|---|---|---|---|---|---|---|
| | | n (421) | M | SD | t | p |
| เพศ | ชาย | 136 | 3.7961 | .38890 | - 3.307** | .001 |
| | หญิง | 285 | 3.9202 | .34581 | | |

**p < .01

จากตาราง 17 พบว่า เพศหญิงมีค่าเฉลี่ยของคะแนนจิตสาธารณะสูงกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

# ประวัติผู้วิจัย

# ประวัติย่อผู้วิจัย

| | |
|---|---|
| ชื่อ – สกุล | นางสาวธนิดา ทองมีเหลือ |
| วันเดือนปีเกิด | 30 มีนาคม 2527 |
| สถานที่เกิด | โรงพยาบาลพัทลุง |
| ที่อยู่ปัจจุบัน | 322/308-310 ดวงพรแมนชั่น ถนนอโศก-ดินแดง แขวงดินแดง เขตดินแดง กรุงเทพมหานคร |
| ตำแหน่งหน้าที่ | - |
| สถานที่ทำงานปัจจุบัน | - |
| ประวัติการศึกษา | พ.ศ. 2536 – 2539 ประถมศึกษา โรงเรียนเทศบาลบ้านคูหาสวรรค์<br>พ.ศ. 2540 – 2545 มัธยมศึกษา โรงเรียนพัทลุง<br>พ.ศ. 2546 – 2549 วท.บ. (จิตวิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |

# ประวัติย่อผู้วิจัย

| | |
|---|---|
| ชื่อ – สกุล | ณิธีย์ หล่อเลิศวิทย์ |
| วันเดือนปีเกิด | 24 ตุลาคม พ.ศ. 2528 |
| สถานที่เกิด | โรงพยาบาลกลาง |
| ที่อยู่ปัจจุบัน | 80/172 หมู่ที่ 6 ถนนพระรามที่ 2 แขวงแสมดำ เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร 10150 |
| ตำแหน่งหน้าที่ | - |
| สถานที่ทำงานปัจจุบัน | - |
| ประวัติการศึกษา | พ.ศ. 2534 – 2539 ประถมศึกษา โรงเรียนเพ็ญสมิทธ์<br>พ.ศ. 2540 – พ.ศ. 2545 มัธยมศึกษา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการ<br>พ.ศ. 2546 – พ.ศ. 2549 วท.บ. (จิตวิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |

# ประวัติย่อผู้วิจัย

| | |
|---|---|
| ชื่อ – สกุล | ระพีวัฒน์ เลิศวุฒิสกุล |
| วันเดือนปีเกิด | 29 กันยายน 2527 |
| สถานที่เกิด | โรงพยาบาลหัวเฉียว |
| ที่อยู่ปัจจุบัน | 3871/64 ซอยอยู่ดี 5 ถนนจันทน์ แขวงบางโคล่ เขตบางคอแหลม กรุงเทพมหานคร |
| ตำแหน่งหน้าที่ | - |
| สถานที่ทำงานปัจจุบัน | - |
| ประวัติการศึกษา | พ.ศ. 2534 – 2542 ประถมศึกษา – มัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวรสารพิทยา<br>พ.ศ. 2543 – 2545 มัธยมศึกษา โรงเรียนยานนาเวศวิทยาคม<br>พ.ศ. 2546 – 2549 วท.บ. (จิตวิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |

# ประวัติย่อผู้วิจัย

| | |
|---|---|
| ชื่อ – สกุล | ภัคธร วิศิษฏ์วิริยะชัย |
| วันเดือนปีเกิด | 13 มิถุนายน 2527 |
| สถานที่เกิด | โรงพยาบาลกรุงเทพ |
| ที่อยู่ปัจจุบัน | 91/39 หมู่บ้านชิชา หมู่ที่ 5 แขวงท่าข้าม เขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร |
| ตำแหน่งหน้าที่ | - |
| สถานที่ทำงานปัจจุบัน | - |
| ประวัติการศึกษา | พ.ศ. 2534 – 2545 ประถมศึกษา – มัธยมศึกษา โรงเรียนเซนต์คอมินิก<br>พ.ศ. 2546 – 2549 วท.บ. (จิตวิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |

# ประวัติย่อผู้วิจัย

| | |
|---|---|
| ชื่อ – สกุล | กริส จุฑานันท์ |
| วันเดือนปีเกิด | 6 มิถุนายน 2524 |
| สถานที่เกิด | โรงพยาบาลรามาธิบดี |
| ที่อยู่ปัจจุบัน | 144/6 ซอย 10 ถนนสีลม แขวงสุริยวงศ์ เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร |
| ตำแหน่งหน้าที่ | - |
| สถานที่ทำงานปัจจุบัน | - |
| ประวัติการศึกษา | พ.ศ. 2534 – 2542 ประถมศึกษา โรงเรียนกว่างเจ้า |
| | พ.ศ. 2543 – 2545 มัธยมศึกษา โรงเรียนกรุงเทพคริสเตียนวิทยาลัย |
| | พ.ศ. 2546 – ปัจจุบัน วท.บ. (จิตวิทยา) มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ |